

**ŞUHUT KAYABELEN KÖYÜ
HALK KÜLTÜRÜNDE MÜZİK PRATİKLERİ**

Emrah KALIN
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Çağhan ADAR
Haziran, 2020
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞUHUT KAYABELEN KÖYÜ
HALK KÜLTÜRÜNDE MÜZİK PRATİKLERİ

Hazırlayan
Emrah KALIN

Danışman
Doç. Dr. Çağhan ADAR

AFYONKARAHİSAR 2020

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Şuhut Kayabelen Köyü Halk Kültüründe Müzik Pratikleri**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve kurallara aykırı düşen bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yaparak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2020

İmza

Emrah KALIN

ÖZET

ŞUHUT KAYABELEN KÖYÜ HALK KÜLTÜRÜNDE MÜZİK PRATİKLERİ

Emrah KALIN

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI

Haziran, 2020

Danışman: Doç. Dr. Çağhan ADAR

Afyonkarahisar ili, Şuhut ilçesine bağlı Kayabelen köyünde gerçekleştirilen bu alan araştırması halk kültürü içerisinde varlığını sürdüren yerel ve inanç bağlamlı geleneksel türleri içermektedir. Kayabelen köyü özelinde sözlü müziğin kültürel yapı ve sosyal hayat içerisinde ki yeri ayrıca geçmişte bu konu ile ilgili kapsamlı bir araştırmanın olmayışı da bu çalışmanın yapılması için zemin hazırlamıştır. Yörede yapılan bu çalışma, alan araştırmaları içerisinde kullanılan derleme yöntem ve tekniklerinden yararlanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde konuya yönelik kaynak taraması yapılmış ve örneklem grubu ile kişisel görüşmeler sonucu bilgiler genişletilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda yöreden elde edilen sözlü, görsel ve yazılı veriler doğrultusunda yöreye ait geleneksel müzik örnekleri tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler nota ve yazılı metinlere dönüştürülmüş, sözel- müzikal analizleri yapılmıştır. Çalışma kapsamında işlenen verilerin sonuçlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afyonkarahisar, Şuhut, Kayabelen köyü, halk kültürü, Türk Halk Müziği.

ABSTRACT

MUSIC PRACTICES IN THE FOLK CULTURE OF SUHUT KAYABELEN VILLAGE

Emrah KALIN

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF MUSIC**

June, 2020

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Çağhan ADAR

This field study conducted in Kayabelen village of Şuhut district of Afyonkarahisar province includes local and faith-based traditional species that exist in folk culture. The place of oral music in the cultural structure and social life in particular for Kayabelen village and the absence of a comprehensive research on this subject in the past has also prepared the ground for this study. This study conducted in the region has been carried out by making use of the compilation methods and techniques used in field research. During the research process, a literature review was conducted and the information was tried to be expanded as a result of personal interviews with the sample group. In this context, in accordance with the verbal, visual and written data obtained from the region, traditional music samples of the region were determined. These determined samples were converted into notes and written texts, and verbal-musical analyzes were made. Information on the results of the processed data is included in the study.

Keywords: Afyonkarahisar, Şuhut, Kayabelen village, folk culture, Turkish Folk Music.

ÖN SÖZ

Gerçekleştirilen bu çalışma kapsamında, araştırmanın başlangıcından itibaren danışmanlığımı yapan hocam Doç. Dr. Çağhan ADAR' a, tez jürisi hocalarım üzerimde emeği büyük olan Doç. Servet YAŞAR hocama ve Dr. Öğr. Üyesi Cenk ÇÖL' e, alan araştırması sırasında rehberliğimi yapan Ece FİDAN' a, kaynak kişilerden Cemile ARIÇELİK, Fatma ŞAHİN, Hamza CAN, Huriye YILMAZ, Sultan ÇELİKKANAT, Şerife CAN, Müslüm FİDAN ve Zehra YAVUZ' a çalışmam esnasında desteklerini esirgemeyen Hüseyin KARAGÖZ'e ve özellikle araştırmam esnasında beni evlerinde misafir eden Kayabelen köyü halkına, son olarak da maddi-manevi desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Emrah KALIN
2020, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN METNİ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMLAR VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPI

1. KÜLTÜR.....	3
2. HALK KÜLTÜRÜ	6
3. HALK BİLİMİ.....	7
3.1. HALK BİLİMİ İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR	9
3.1.1. Gelenek	9
3.1.2. Görenek	9
3.1.3. Töre	10
3.2. HALK BİLİMİNİN ARAŞTIRMA KAYNAKLARI	10
3.2.1. Yazılı Kaynaklar	10
3.2.2. Sözlü Kaynaklar	10
4. AFYONKARAHİSAR ŞUHUT İLÇESİ	11
4.1. KONUMU VE COĞRAFİ YAPISI	11
4.2. TARİHİ.....	13
5. KAYABELEN KÖYÜ	17
5.1. KONUMU VE COĞRAFİ YAPISI	17
5.2. TARİHİ.....	17
5.3. SOSYO-EKONOMİK YAPI.....	18

İKİNCİ BÖLÜM KAYABELEN KÖYÜ HALK KÜLTÜRÜ UNSURLARI

1. GEÇİŞ DÖNEMLERİ.....	21
1.1. DOĞUM EVRESİ	21
1.2. DÜĞÜN EVRESİ.....	23
1.3. ÖLÜM EVRESİ	24
2. BATIL İNANÇLAR	26
3. KAYABELEN KÖYÜNDE SÖZLÜ GELENEK ÜRÜNLERİ.....	27
3.1. HALK HİKÂYELERİ.....	27
3.2. MASALLAR	28
3.3. EFSANELER	31
3.4. MANİLER.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KAYABELEN KÖYÜ HALK KÜLTÜRÜNDE GELENEKSEL MÜZİK
PRATİKLERİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI	34
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	34
3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI.....	34
4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	34
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	35
5.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	35
5.2. VERİLERİN TOPLANMASI	36
5.3. VERİLERİN İŞLENMESİ	37
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	37
6.1. ANADOLUDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DERLEME ÇALIŞMALARI VE AFYONKARAHİSAR	37
6.1.1. TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan Afyonkarahisar ve Yöresi Halk Müziği Örnekleri	39
6.1.2. Diğer Notalı Yayınlarda Bulunan Afyonkarahisar ve Yöresi Halk Müziği Örnekleri.....	39
6.2. KAYABELEN KÖYÜNDE TESPİT EDİLEN HALK MÜZİĞİ TERİMLERİ	39
6.2.1. Davaz	39
6.2.2. Düz Oyun (Şındın).....	40
6.2.3. Gına Övme	40
6.2.4. Nefes Çığırma.....	40
6.2.6. Türkü Çekmek.....	40
6.2.7. Cem Okşama	41
6.3. KAYABELEN KÖYÜNDE TESPİT EDİLEN HALK MÜZİĞİ ÜRÜNLERİ.....	41
6.3.1. Anonim Halk Müziği Örnekleri	42
6.3.1.1. Ninniler.....	42
6.3.1.2. Sevda Türküleri	44
6.3.1.3. Asker Türküleri	47
6.3.1.4. Ağıtlar.....	55
6.3.1.5. Taşlama Yergi Güldürü Türküleri	63
6.3.1.6. Anlatı Türküleri	67
6.3.1.7. İş Türküleri	71
6.3.1.8. Kına Türküleri	76
6.3.1.9. Düğün Türküleri	79
6.3.2. Tasavvufi Halk Müziği.....	90
6.3.2.1. Nefesler.....	91
6.3.3.Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Halk Müziği Örneklerinin Sözel ve Müziksel Değerlendirilmesi.....	117
SONUÇ VE ÖNERİLER	123
KAYNAKÇA.....	127
EKLER DİZİNİ	130
ÖZGEÇMİŞ	146

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.	Kayabelen Köyünün yıllara göre Demografik tablosu	19
Tablo 2.	Kayabelen Köyünde tespit edilen Anonim Halk Müziği örneklerinin Analiz Tablosu	117
Tablo 3.	Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Makam Dizisi Yüzdellikleri	118
Tablo 4.	Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Ritmik Yapı Yüzdellikleri	118
Tablo 5.	Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Biçimsel Yüzdellikleri	118
Tablo 6.	Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Nazım Birimi Yüzdellikleri	119
Tablo 7.	Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Hece Ölçüsü Yüzdellikleri	119
Tablo 8.	Kayabelen Köyünden Tespit Edilen Anonim Halk Müziği Örneklerinin Kırık Hava ve Uzun Hava Bakımından Oranlarının Değerlendirilmesi	119
Tablo 9.	Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Analiz Tablosu.....	120
Tablo 10.	Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Makam Dizileri Yüzdelik Tablosu	120
Tablo 11.	Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Ritmik Yapı Yüzdelik Tablosu.....	121
Tablo 12.	Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Biçim Analizleri Yüzdelik Tablosu.....	121
Tablo 13.	Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Edebi Açından Nazım Birimi Yüzdelik Tablosu.....	121
Tablo 14.	Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Edebi Açından Nazım Biçimi Yüzdelik Tablosu	122
Tablo 15.	Kayabelen Köyünden Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Kırık Hava ve Uzun Hava Bakımından Oranlarının Değerlendirilmesi.....	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Athenaeum Dergisi Folklore Kavramı ile İlgili Sayısı.....	8
Şekil 2. Şuhut İlçesi Haritası	12
Şekil 3. Akamas'ın Synnada (Şuhut) Yazılı Bastırmış Olduğu Sikke.....	15
Şekil 4. Kayabelen Köyünün Uydudan Görüntüsü.....	17
Şekil 5. Kayabelen Köyünden bir görünüm.....	20
Şekil 6. Samanlıkta Sarı Saman	43
Şekil 7. Gıcılarda Dağın Başı Gıcılar	45
Şekil 8. Guru Kütük Yanmayınca Tüter mi	48
Şekil 9. Darı Buğday Cecini	50
Şekil 10. Trene Bindimde	53
Şekil 11. Bugün Hava Yağacak mı	56
Şekil 12. Mustafa'nın Ağdı	59
Şekil 13. Merdivandan Çıktım.....	62
Şekil 14. Gızım Sana Güzel Donlar Aldırın	65
Şekil 15. Arzu ile Kamber	68
Şekil 16. Guyunun Zenciri.....	72
Şekil 17. Dam Başına Gar mı Yağmış	75
Şekil 18. Çattılar Gazan Daşını.....	77
Şekil 19. Bilalim	80
Şekil 20. Sarı Çiğdem	82
Şekil 21. Köroğlu Çeşitlemesi	85
Şekil 22. Eşek Oyunu	87
Şekil 23. Kirpi Oyunu	89
Şekil 24. Gel Bugün Seninle.....	93
Şekil 25. Mansurum Deyipte Meydana Giren	95
Şekil 26. Huzuru Mürşide İkrar Verenler	98
Şekil 27. Behey Talip	101
Şekil 28. Geldi Cebrail	105
Şekil 29. İmam Hüseyin'i Seven Canlara	108
Şekil 30. Kayabelen Semahı	110

GİRİŞ

İnsanlık, tarih boyunca birlikte yaşama, topluluk olabilme adına pek çok sosyal konuda uzlaşmış ve bunun doğal bir sonucu olarak sosyal deneyimler edinmiştir. Bu deneyimler içerisinde yer verilen önemli kavramlardan birisi de kültürdür. Kültür kavramı, tarihsel süreç boyunca farklı pek çok yönü ile toplumlar içerisinde varlığını sürdürmüştür. Kültür varlığı; gelişen ve gelişmekte olan dünya üzerinde toplumların hafızasını aktarmış, değerlerini yansıtmış ve bu yönüyle ulusal bir kimlik olma özelliğini gözler önüne sermiştir. Özellikle 19. Yy.' da Avrupa ülkelerinde gelişen sanayileşme, yaşam standartları üzerindeki bir takım değişimler, kültür kavramına yeni anlamlar yüklemiştir. Bu duruma bağlı olarak sosyal bilimler içerisinde bir disiplin haline dönüşen halk bilimi, halk içerisinde varlığını sürdüren kültür unsurlarını araştırmış, halk kültürü kavramına sıkça vurgu yapmıştır.

Halk kültürü; bağlı olduğu coğrafyadan beslenen, içerisinde büyüdüğü topluma ait değerleri yüzyılların deneyimleri ile kuşaktan kuşağa aktaran bir unsur olma özelliğine sahiptir. Halkın belleğini yansıtan bu kavrama ait öğelerden birisi de sözlü gelenek ürünleridir. Sözlü gelenek ürünleri genel bir ifadeyle; içerisinde sosyal davranışlara yön veren, topluma ait duygu ve düşünceleri ifade eden ürünler olarak tanımlanmaktadır. Halk kültürü içerisinde varlık gösteren, sözlü gelenek ürünlerinin aktarımında ise müzik unsuru önemli bir araç olmuştur. Müziğin toplumsal açıdan varlığı ve önemi ile ilgili olarak Uçan; “Bireyler, birey ile toplum, toplumsal kesimler ve toplumlar arasında anlaşma, dayanışma, kaynaşma, paylaşma, işbirliği yapma, birleşme ve bütünleşme sağlanmasında müziğin oynadığı rolleri kapsar” (1997: 29) ifadelerine yer vermiştir. Bu bağlamda müziğin toplum üzerinde pek çok önemli işlevlere sahip olduğu anlaşılmıştır.

Köklü bir geçmişi olan Anadolu coğrafyası, halk kültürü varlığı açısından çok zengin bir özelliğe sahiptir. Bu coğrafya üzerinde varlığına devam eden Türk halk kültürü ve içerisindeki müzik unsuru da bu varlığın önemli bir parçası olmuştur. Türk toplumlarının eski çağlardan bu yana biriktirdiği kültür mirasını aktarmada müzik önemli bir rol oynamıştır. Bu açıdan Türk müziği pek çok araştırmacı için bir çalışma alanı olmuş, bu duruma bağlı olarak sınıflandırma işlemine tâbi tutulmuştur. Konuya ilişkin olarak Akdoğu; Türk müziğini geleneksel ve çağdaş Türk müziği başlıkları ile iki ana başlığa ayırmış, Geleneksel Türk müziği başlığını ise dünyasal ve inançsal olarak

alt kollara ayırmıştır. Dünyasal müziği; Geleneksel Halk Müziği ve Geleneksel Sanat Müziği şeklinde, inançsal müziği ise Cami Müziği ve Tasavvuf Müziği (Tasavvufi Halk Müziği ve Tasavvufi Sanat Müziği) olarak tasnif etmiştir (1996: 145).

Anadolu coğrafyasında bağlı olduğu bölgelere göre yerel özellikler gösterebilen Geleneksel Türk Halk Müziği kendine özgü yöntemlerle devamlılığını bugüne kadar sürdürmüştür. Konuya ilişkin olarak Ekici'nin ifadeleri; "Geniş bir coğrafi alana sahip olan Anadolu'nun, her bölgesinin her şehrinin hatta bazı ilçelerinin bile kendine özgü bir müzik icrası vardır. Bu Türk insanın olaylar sonucunda değişik şekillerde uygulanması ve bu duygularını değişik şekillerde ifadesinin bir sonucudur" (2013: 12) şeklinde olmuştur.

Kültürel açıdan önemli değerlere sahip bir il olan Afyonkarahisar, halk kültürü haritasında kıymetli bir merkez olma özelliği taşımaktadır. Afyonkarahisar'ın köklü bir tarihe ve bulunduğu coğrafi konum açısından kavşak bir nokta olma özelliğine sahip olması, kültürel etkileşimde dikkat çekici bir unsur olmuştur. Afyonkarahisar'ın Şuhut ilçesine bağlı olan Kayabelen köyü, içerisinde barındırdığı sözlü kültür ve müzik unsurlarını kendi geleneksel yolları ile bugünlere taşımıştır. Kayabelen köyü özelinde bugüne kadar geleneksel halk müziği ile ilgili yapılmış bir çalışmanın olmayışı da yöreyi önemli bir noktaya getirmiştir.

Kayabelen köyü halk kültürü araştırma kapsamında incelendiğinde doğumdan ölüme geçen süreçte sözlü kültür öğeleri ve müziğin gündelik hayatla iç içe olduğu anlaşılmıştır. Yöreye ait müzik unsurları Anonim Halk Müziği ve Tasavvufi Halk Müziği başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda halk kültürü içerisinde geçiş dönemlerini ifade eden doğum, evlenme ve ölüm evrelerinde ayrıca inançsal anlamda geleneksel müziklerin varlığı canlılığını korumuştur. Anonim Halk Müziği başlığı altında; ninniler, asker türküleri, sevda türküleri, kına-düğün türküleri, ova türküleri efsane ve taşlama türküleri ayrıca ağıtlar yörenin kültür varlığına büyük bir değer katmıştır. Alevi inanç kültürünün yöredeki varlığı, nefesler başlığı altında; deyiş, mersiye, davaz (Duvaz-ı İmam) ve Miraçlama gibi tasavvufi halk müziği örneklerinin de yaygın olduğunu göstermiştir. Sözlü gelenek ürünlerinden olan masal, efsane ve halk hikâyelerinin yöresel özellikleriyle kuşaktan kuşağa aktarılmaya devam ettiğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda Kayabelen köyü, halk kültürü anlamında varlığını sürdürmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMLAR VE SOSYO-KÜLTÜREL YAPI

1. KÜLTÜR

Tarihsel süreç içerisinde insanın bireysel yaşantıdan uzaklaşma çabası, bu isteğin doğal bir sonucu olarak birlikte yaşama ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyaca yönelmenin temelinde; iletişim kurma, iş birliği ve katılımcı olmak gibi birtakım sosyal gereksinimlerin varlığından söz etmek mümkündür. İnsanlar aynı coğrafya üzerinde kişisel farklılıklara sahip olsalar da uzlaşma yolunu seçmiş ve birlikte yaşama becerilerini geliştirmiştir. Bireylerin birlikte yaşamaya başlaması ve bu durumun bir yaşam pratiğine dönüşmesi ile beraber sosyolojide en temel kavram olan toplum kavramı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda toplumu meydana getiren bireylerin birbirleriyle etkileşim kurmaları birtakım ortak değerlerin oluşmasını sağlamıştır. Bu değerler arasında yer alan en önemli kavramlardan birisi de kültürdür.

Kültür kavramı; geniş bir kullanıma sahip, pek çok farklı anlam çerçevesinde karşımıza çıkan önemli bir sözcüktür. Anlamına ilişkin açıklamalara yer vermeden önce bu sözcüğü etimolojik olarak ele almakta fayda olduğu düşünülmektedir. Mejuvevi çalışmasında kültür sözcüğünün kökenine ilişkin şu ifadeler yer vermiştir;

Dilbilimcilerin birçoğu, sözcük bilimsel olarak "kültür" sözcüğünün latince daha çok "toprak kültürü" ("agri cultura") anlamında kullanılan "edere-cultura" (kültür, özen, bakım) sözcüğünden geldiğini ileri sürmektedir. Klasik latince "cultura" sözcüğü kesin olarak bu anlamda kullanılmaktadır. Örneğin, günümüze dek ulaşan tarıma ilişkin ilk yapıtlardan biri De agri cultura (Eski katonca) adını taşımaktadır (bt: 29-30).

Kültür kelimesinin varlığı ile ilgili birçok görüşün, tarımsal ve toprak faaliyetleri anlamları taşıyan kökten türediği noktasında birleştiği görülmektedir. Sözcüğün kökenine ilişkin olarak Mejuvevi destekleyen bir başka görüşte ise Smith; İngilizcedeki ilk kullanımlarında kültürü, *cultivation* kelimesinin *cult* (kült) kökünden türediğini; hayvanların, ekinlerin yetiştirilmesi ve dinsel tapınma gibi durumlarla ilgili olduğundan bahsetmiştir (2001:13).

Kültür kavramının, tarihsel çerçevede ele alındığında çok uzun bir geçmişe uzandığı gözlemlenmektedir. Bu kavramın köklü geçmişine ilişkin olarak Kaplan yapmış olduğu çalışmada ilk yönelimlerin din ve mitolojiden geldiğini ifade etmiştir (1998:3).

Kültür, tarımsal faaliyetleri ifade eden anlamıyla ilk olarak M.Ö. 116 yılında Cato tarafından yazılan Majiyev’nde çalışmasında ele aldığı De Agri Cultura (tarih yok:30) isimli eserdir. Kültür teriminin, tarım ile ilgili olan anlamları dışında, bir öğreti ve uygarlık anlamlarında ilk kullanımı ise, Roma döneminde karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde yaşayan ünlü Roma devlet adamı, hatip ve bilgin olan Çicero kültür kavramına farklı bir anlam getirmiştir. Çicero, mektuplarında dile getirdiği bu durumun sonucunda kültür felsefesini de ortaya koymuştur. Majuyev konuya ilişkin aşağıdaki ayrıntılara yer vermiştir;

Bununla birlikte, Çicero'nun mektuplarında da "cultura animi autem philosophia est" ("oysaki aklın kültürü ze-kadır") ifadesine rastlanmaktadır. Romalı konuşmacı, aklın ve zekanın tıpkı köylünün toprağı işleme gibi işlenmesi gerektiğini savunmaktadır. "Aklın kültürü" aydın yeteneklerin gelişimi, zihinsel çalışma; işte esirlerin ve yalnızca el emeğini, "toprak kültürünü" paylaşan aşağı tabaka insanların karşısında özgür insanın asıl yeteneğı bunlar olmalıdır (bt: 30).

Kültür kavramı anlam bakımından derin bir perspektife sahip ve çok boyutludur. Birçok bilim insanı bu kavramın tanımı ile ilgili zorluk yaşadığı fikrinde birleşmiştir. Oğuz yapmış olduğu çalışmasında Kroeber ve Kluckhohn’dan aktardığı bilgilere göre; “1952 yılında Alfred Kroeber ve Clyde Kluckhohn çeşitli bilimsel ve popüler kaynaklardan yararlanarak topladıkları kültüre yönelik 164 farklı tanımı bir arada sunmuşlardır”(2011:125) ifadelerine yer vermiştir.

Kültür genel bir ifadeyle aynı coğrafyayı paylaşan bireylerin gelenek, görenek, inanç ve sanat gibi pek çok değeri içinde barındıran ve kuşaktan kuşağı aktarılan toplumsal bir bellektir. Türk Dil Kurumu bu kavramı; “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, ekin (2019: 375) şeklinde tanımlamıştır.

Kültürün tanımı ile ilgili olarak uzlaşmış bir nokta olmamakla beraber bu bağlamda pek çok bilim insanının kültür tanımına ulaşılmaktadır. Bu zor kavramı tanımlamaya çalışırken Smith’in Williams’tan aktardığı bilgiler kültür teriminin ifade ettiği anlamları üç maddede toparlamıştır;

- Bir birey, grup ya da toplumun entelektüel, ruhsal ve estetik gelişimini ifade etmek,
- Bir dizi entelektüel ve sanatsal faaliyeti ve bunların ürünlerini saptamak,

- Bir insanın, grubun ya da toplumun yaşam biçiminin tümünü, faaliyetlerini, inançlarını ve geleneklerini belirtmek (2001: 14).

Williams'ın sözünü ettiği bu parametreler süreç içerisinde kabul görmüş boyutta karşımıza çıkmaktadır.

Kültür kavramının etimolojik, edebi, felsefi ve tarihi açıdan ele alındığında ciddi bir evrimsel süreçten geçtiği gözlemlenmektedir. Kültür evrimi boyunca felsefi düşüncelerle birlikte eş anlam ve içeriği bakımından pek çok kelimeyle ilişkilendirilmiştir. Zamanla bu kavram, medeniyet ve uygarlık gibi aralarında fark olmayan ve kültürden türeyen yeni terimlerin ortaya çıktığı görülmüştür. Bu terimlerle birlikte; *Uygar İnsan, Medeni İnsan ve Kültürlü İnsan* gibi tamlamaların varlığı, tekil ve çoğulu karşılaştırmasının yanı sıra gelişmişlik düzeylerini de karşılaştırdığı gözlemlenmiştir. Güvenç yapmış olduğu çalışmada; 19. Yy. ikinci yarısı ve 20. Yy. başlarında *kültür* yerine *uygarlık* terimini kullanmayı tercih ettiklerini, 1932 yılında *culture* sözcüğünün *uygarlık* sözcüğüne eş anlamlı olarak geçtiği açıklamalarına yer vermiştir (1976: 96-97). Ayrıca bu kavrama ilişkin olarak Güvenç o dönemi açıklayan uygarlık kavramıyla ilgili olarak aşağıda ki açıklamalara yer vermiştir;

Uygarlık (civilisation) kavramı; bilim, felsefe, teknoloji ve endüstri alanlarında önde giden Fransızlar ve İngilizlerce, vahşet (barbarlık), ilkelik ya da az gelişmiş bir uygarlık karşılığı olarak benimsenirken; sosyal değişimde ve gelişimde bu iki ülkenin biraz gerisinde kalan Almanlar, *Cultur* ve sonradan *Kultur*'da kendilerini -İngiliz-Fransız üstünlüğüne karşı- daha rahat hissettiler (1976: 97).

Başta Avrupa olmak üzere dünya üzerinde yaşanan sanayi devrimi ve ekonomik standartların değişimi gibi bir takım gelişmeler; bu sebeplerin doğal bir sonucu olarak yaşam kalitelerinin farklılık göstermesi gibi pek çok durumları beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelere bir reaksiyon olarak Ulusal Kültür ve Halk Kültürü görüşlerinin netlik kazandığı düşünülmektedir.

(...) Sanayi Devrim'nde Romantizmin yükselişiyle kültür tek başına ruhani gelişimi adlandırmak ve bunu maddi ve altyapısal değişimle karşılaştırmak amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında Romantik milliyetçilik ile beraber kültürün boyutları olarak günlük yaşamı ve geleneği vurgulayan tonlamalar (inflections) ortaya çıkmıştır. Bunlar, bu dönemde ortaya çıkan "halk kültürü" ve "ulusal kültür" fikirleri içinde toplanmıştır (Smith, 2001: 14).

Geçmişten günümüze kadar kültür kavramı yoğun bir evrimsel süreç geçirmiş, birçok bilim insanı için araştırma konusu olmuş, sosyal bilimlerde temel bir kavram olmuştur. Zamana uyum sağlayan bu dinamik kavram nesilden nesile aktarımını sürdürmüştür. Eski medeniyetlerin yaşam pratiklerinden etkilenen kültür, zamanla

yerini dönemin kültür felsefesinden ve şartlarından etkilenen bir kültür anlayışına bırakmıştır.

2. HALK KÜLTÜRÜ

Halk kavramı, genel bir ifadeyle ulusu meydana getiren ana unsurlardan birisidir. Arapça kökenli olan bu sözcük, aynı coğrafya üzerinde yaşayan insan topluluklarını ifade etmek için kullanılmaktadır. İnsanlığın varoluşundan bu yana bir arada yaşama ve birlik olma isteği, gerek yazılı gerek yazısız bir takım kuralları beraberinde getirmiştir. Ortaya çıkan bu kurallar, çoğunluğun yaşam biçimi haline gelmiş ve kendi dinamik yapısıyla nesilden nesile aktarılmıştır. Söz konusu bu yaşam biçimi ve birlikte yaşama isteğinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan bu kurallar, *Halk Kültürü* başlığı altında toplanmış ve bu kavramı ifade etmiştir.

Tüm dünyayı ciddi anlamda etkileyen Fransız ihtilali ve gelişmekte olan sanayi, yaşam standartları algısını da farklı boyutlara taşımıştır. Yaşanan tüm bu gelişmeler 19. Yy. itibari ile kültür kavramına farklı felsefi yaklaşımlar getirmiş, bununla beraber halk kültürü daha belirgin bir terim haline gelmiştir. Sosyal bilimlerde temel bir kavram olan halk kültürü genel bir ifadeyle; aynı coğrafyayı paylaşan insan topluluklarının meydana getirdiği, geleneksel yöntemlerle yaratılmış ve yine bu yollarla nesilden nesile aktarılan değerler bütünüdür şeklinde tanımlanabilir. Halk kültürü, bağlı bulunduğu topluma ait değerler ve ahlak anlayışı gibi kaynaklardan beslenir. Geçmiş aktarmada dinamik bir yapıya sahip olan halk kültürü bu özelliğiyle, zamana göre değişiklik gösterebilen kültürden ayrılmaktadır. Konuya ilişkin olarak Artun çalışmasında şu ifadeler yer vermiştir;

Halk kültürü, özü gereği statik değil dinamiktir. Halk kültürü halk yaşayışı bilimidir, kültür topluluğunun ortak malı olduğu için ulusal yapının bir parçasıdır. Kültür doğası gereği değişkendir. Gelenek zaman boyutunda bir başka geleneğe ulaşacaktır. Her halk kültürü ürünü belli bir kültür içinde oluşur ve canlılığını sürdürür. Halk kültürü geçmişteki bir kültür, geçmişten günümüze gelmiş bir kalıp değildir. Yaşayan bir kültür topluluğunun bugünkü gereksinimini karşılayan bir sosyal kurumdur (2004:2).

Bağlı olduğu toplum için kültür birliği sağlayan bu kavram, günlük yaşamla bütünleşmiş ve yerel özellikler taşıyan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan ele alındığında halk topluluğu içerisinde bir takım işlevsel özelliklere sahip olduğu görülmüştür. Halk kültürü içerisinde yer verilen inanç, gelenek, görenek, adetler vb. gibi unsurlar; birleştirici, öğretici, eğlendirici ve dayanışmayı sağlayan bir takım

işlevsel özellikleri içerisinde barındırmıştır. Ekici'nin Bascom'dan aktardığı bilgiler halk kültürü ürünlerinin işlevlerini dört madde ile açıklamıştır;

- Eğlenme, Eğlendirme ve Hoşça Vakit Geçirme İşlevi
- Toplumsal Kurumlara ve Törenlere Destek Verme işlevi
- Eğitim ve Kültürün Genç Kuşaklara Aktarılması İşlevi
- Toplumsal ve Kişisel Baskılardan Kurtulma İşlevi (2015:124-125).

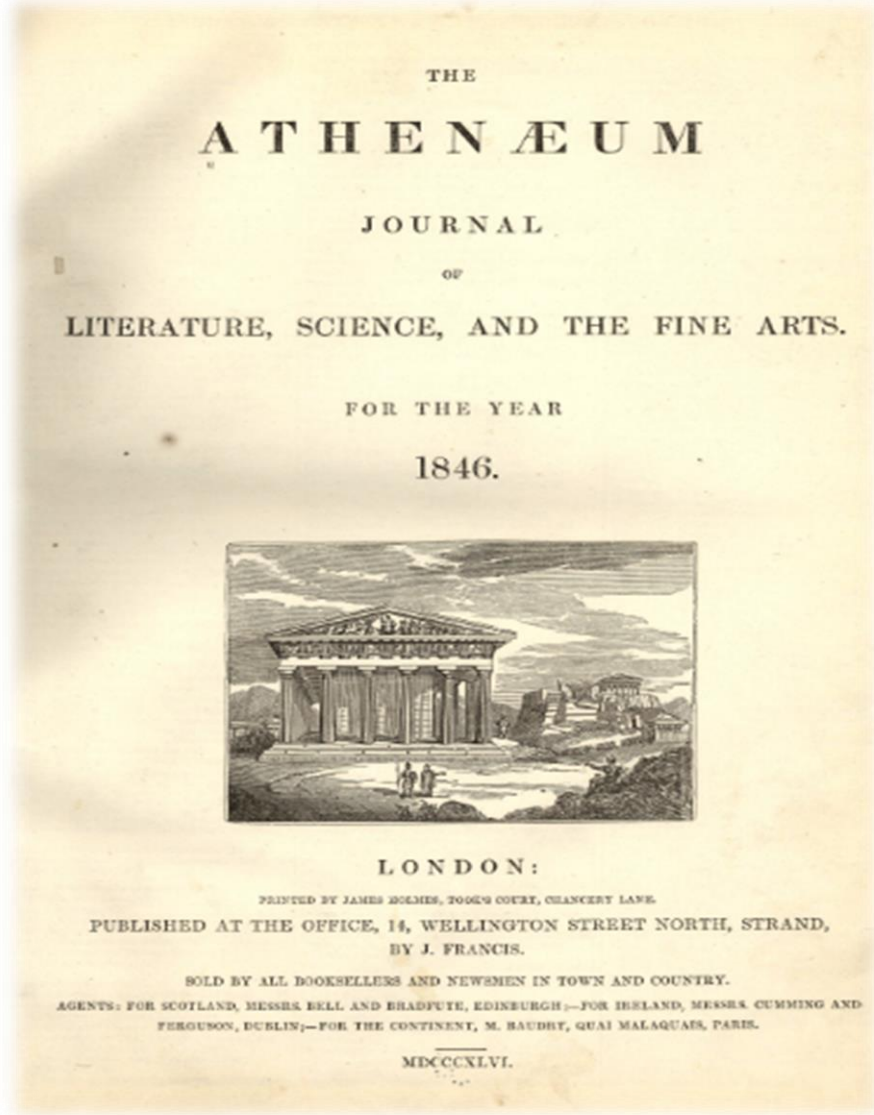
Halk kültürüne ait olan ürünlerin temel özellikleri ile ilgili olarak Ekici'nin Yıldırım'dan aktardığı bilgiler; bu ürünlerin; sözlü olma, geleneğe bağlılık, çeşitlenme, anonimlik ve kalıplaşma gibi bir takım özellikleri taşıması gerektiği yönündedir (2015: 10).

3. HALK BİLİMİ

19. yüzyılda romantik milliyetçi akım, halk kültürüne ait sözlü gelenekleri günümüz yaşantısı ile bütünleştirmeyi amaçlamıştır. Bu gelişme halk kültürünü inceleyen bilim dalı olan *folklor* kavramını da beraberinde getirmiştir. Folklor, terim anlamı olarak genel bir ifade ile halk kültürünü inceleyen bir bilim olarak değerlendirilmektedir. Folklor sözcüğü İngilizce halk anlamına gelen *folk* ve bilim-bilgi anlamlarına gelen *lore* sözcüklerinin bir araya gelmesiyle meydana gelmiştir. Türkçede *halk bilimi* olarak karşılık gören bu terimi ilk kullanan kişi 1846 yılında İngiliz William J. Thoms olarak karşımıza çıkmaktadır. Örnek yapmış olduğu çalışmada 1846 yılı ve 983 sayılı Atheneum dergisinden Thoms ile ilgili olarak dergi yöneticilerine halk edebiyatı ve halk antikileri konusunda *folk-lore* ismini önerdiğinden bahsetmiştir (2000: 15). Bu kavram önce Avrupa daha sonra tüm dünyada kabul gören bir bilim olarak yerini almıştır.

Thoms' un başlattığı bu fikir zamanla kabul görmüş, 1878 yılında Folklor Society isimli bir dernek kurulmuş ve bu dernek faaliyetleri ile beraber bu isim bir bilim olarak tanınmıştır. Avrupa da geniş kitlelere hitap eden bu terim Anadolu coğrafyasında da kullanılmaya başlamıştır.

Şekil 1. Athenaeum Dergisi Folklore Kavramı ile İlgili Sayısı

Kaynak: <https://blogs.loc.gov/folklife/files/2014/08/athenaeum-001sm.jpg> (Erişim Tarihi: 23.04.2020).

Folklor Society adlı folklor derneğın kurulmasıyla birlikte başta Avrupa, daha sonra tüm dünyada halkbilim üzerine yapılan çalışmalar yaygınlık göstermeye başlamıştır. Halk biliminin yaygınlığı üzerine Ay' ın çalışmasında; Almanların, Alman Mitolojisi, Örf ve Adet İlim dergileri gibi yayımlar yaptığı, Rusya'nın okulların yanı sıra çiftlik ve fabrikalarda halk bilimi eğitimleri verdiği, İspanya' da anket çalışmaları yapıldığı, İsveç, Finlandiya, Amerika ve Fransa gibi ülkelerde ise; okullarda ders olarak okutulduğu, halk türküleri derlendiği ve kitap yayımları yapıldığı bilgilerine ulaşılmıştır (1999: 46).

Halk kültürünü araştırmaya yönelik ortaya çıkan halk bilimi kavramı Avrupa'dan sonra Anadolu coğrafyasına gelmiştir. Ziya Gökalp, Rıza Tevfik Bölükbaşı, Fuat Köprülü gibi toplum bilimciler ve yazarlar tarafından bu konu ile ilgili pek çok yazı kaleme alınmıştır. Bu yazıların içeriği ele alındığında; daha çok folklor kavramını

açıklayan, batı toplumundan örnekler veren ve topluma olan yararlarını konu alan ifadelere yer verilmiştir.

3.1. HALK BİLİMİ İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR

Halk kültürü içerisinde yer verilen *gelenek*, *görenek*, *töre* gibi birçok toplumda karşılığı olan bu kavramların anlaşılması, ayrıca *halk kültürünün araştırma kaynakları* konusunu ele almanın çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.1.1. Gelenek

Halk bilimi içerisinde yer alan bu kavram kullanıldığı alanlara göre değişiklik gösteren bir niteliğe sahiptir. Genel bir ifade ile kendine has doğal yollar ve yöntemlerle kazanılan ve yine aynı yöntemlerle aktarımı yapılan bir unsuru ifade etmektedir. Gelenek kavramı tanımlarından da anlaşılacağı üzere bir davranış biçimi şeklinde de değerlendirilebilmektedir. Yılmaz bu kavram ile ilgili olarak; “Dolayısıyla gelenek, hem toplumun değerlerini ve uygulanma biçimini hem de bu değerlerin aktarım şeklini ifade etmektedir”(2005: 40) açıklamalarına yer vermiştir.

Sosyal bilimler içerisinde temel bir kavram olarak yer verilen gelenek birçok araştırmacı için çalışma konusu olmuştur. Konuya ilişkin olarak Yılmaz; “Sosyal bilimlerde gelenek, özellikle modern olanın karşıtı olarak kurgulanmıştır”(2005:40) ayrıntılarına yer vermiştir. Bu ifadeden yola çıkarak geleneksel ve modern gibi olguların ortaya çıkmasıyla ilgili olarak; 19. Yy. sanayi devrimi ve insan yaşantısının değiştiği dönemlerle ilişkili olduğu düşünülmektedir.

3.1.2. Görenek

Halk bilimine ait olan bu kavram Türkçe kökenli olup sözlük anlamına bakıldığında “bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığı, âdet, alışkı” (Türkçe Sözlük, 2019:216) şeklinde ifade edilir. Genel bir ifadeyle toplum içerisinde şekillenen, bireylerin birbirinden görerek ve toplum olarak üzerinde uzlaşmış bir davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır. Halk bilimi araştırmalarında bir terim niteliği taşıdığı ve sosyal yapıyı doğru algılamak için önemi olan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal hayatı düzene sokmak ve kontrol altında tutmak için tasarlanan doğal bir sistemdir. Göreneğe ilişkin olarak *oğlu askerden gelmiş birisinin kurban kesmesi* gibi bir örneği ele aldığımızda bu kavramın yaptırım gücünü, zorunlu olup

olmadığını değerlendirmemiz açısından fikir verici olacaktır. Süreç içerisinde zorunlu olarak yapılması gereken görenekler ise kalıcılığını sağlamış köklü davranış biçimleri olarak kabul görmüştür.

3.1.3. Tre

Tre kelime anlamı olarak; “bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet, bir toplumdaki ahlk davranış biçimleri, adap” (Türkçe Sözlük, 2019:624) anlamlarına gelmektedir. Tanımdan anlaşılacağı üzere bir toplumun uyması gereken kurallar bütününü ifade etmektedir.

Uygulanışı itibari ile köklü bir halk bilimi terimi olan bu kavram; toplum içerisinde hukuksal düzeni sağlayan önemli bir sistemdir. Genel olarak kırsal ve geleneksel yaşantıya sahip toplumlarda varlığını sürdüren tre, yaptırım gücü olan ve uyulması gereken kuralları içermektedir. Toplum içerisinde yapısalcı bir işleve sahip olan törenin; üzerinde uzlaşılmış hükümler birliği olduğu gözlemlenmektedir.

3.2. HALK BİLİMİNİN ARAşTIRMA KAYNAKLARI

3.2.1. Yazılı Kaynaklar

Halk kültürü araştırmalarında önemi büyük olan yazılı kaynaklar geçmişi günümüze taşıyan önemli bir bellektir. Topluma ait bir takım yaşam pratiklerinin yazıya aktarılması ve arşivlenmesi yazılı kaynakları meydana getirmektedir. Bu yazılı kaynaklar genelde yazarları bilinen yapıtlar olarak karşımıza çıkmaktadır. “Bir ulusun, bir halkın, bir yörenin ya da etnik bir grubun yaşamıyla ilgili çeşitli yanlarını, adetlerini, geleneklerini, göreneklerini, inanmalarını, becerilerini vb. yazıya geçirmiş kimselerin yazma ya da basılı yapıtları, yazıya dökülmüş anıları, gezi notları, gözlemleri, izlenimleri yazılı kaynakları oluştururlar” (rnek,2000: 29).

3.2.2. Sözlü Kaynaklar

Halk bilimi araştırmalarında sözlü tarih, sözlü gelenek gibi isimlerle de karşımıza çıkan bu konu, araştırmalarda başvurulan etkili bir kaynak olma özelliği taşımaktadır. Halk tarafından sergilenen tutumlar, davranışlar, inançlar gibi bir takım tutumlardan meydana gelmektedir. Sözlü kaynaklar genel olarak anonim olma niteliği

taşımaktadır. Bu kaynaklar genelde ait olduğu kültüre ait halk ürünlerini (ninni, mani, masal, efsane, türkü vb.) aktarmaktadır. Sözlü kaynakların aktarılmasında en önemli unsur kaynak kişidir. Kaynak kişiler genelde halk ürünlerinin yaratıcısı olmakla beraber; bunları aktaran, icra eden ve sunumunu yapabilen kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. AFYONKARAHİSAR ŞUHUT İLÇESİ

Bu araştırma kapsamında Şuhut ilçesi ve Kayabelen Köyü'ne ilişkin konum, tarihçe ve sosyo-kültürel yapısına yönelik bilgilere yer verilmesinin, yapılan bu araştırmanın konu ve amacının anlaşılması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

4.1. KONUMU VE COĞRAFİ YAPISI

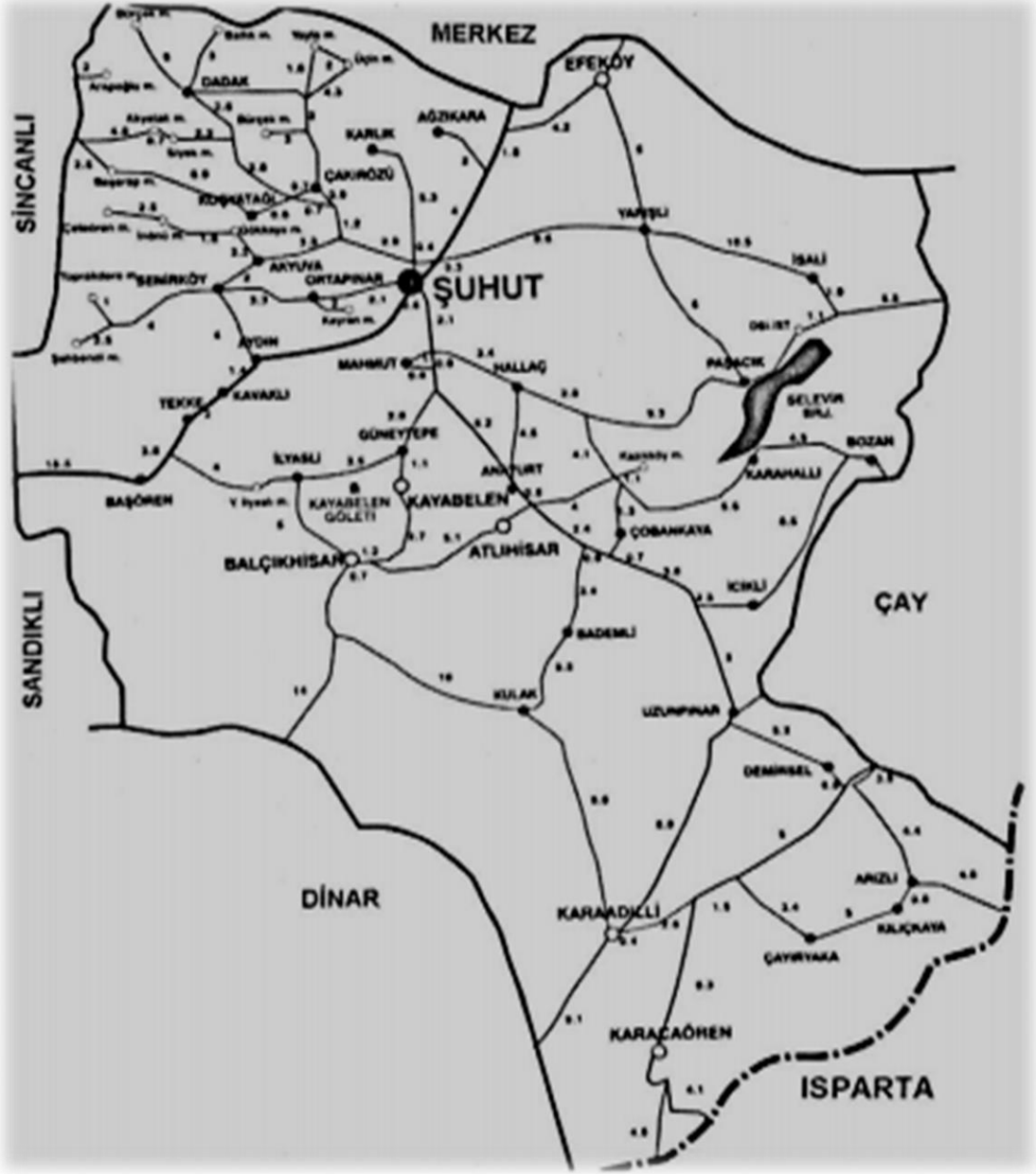
Coğrafi konumu itibari ile İç Ege bölgesinin doğusunda yer alan Şuhut, kuzey yakasında Afyonkarahisar ili, güneyinde Dinar ilçesi ve Isparta ili, doğu kısmında Çay ilçesi, batısında ise Sandıklı ve Sincanlı ilçeleri ile çevrelenmiş bir ilçe statüsündedir. Batı ve İç Anadolu bölgelerini birbirine bağlayan ve kavşak bir bölge olma niteliği taşıyan Şuhut, bağlı bulunduğu Afyonkarahisar iline 30 km uzaklıktadır.

Şuhut ilçesi yüz ölçümü açısından ele alındığında 1182 km²'lik bir alana sahip ve denizden yüksekliği ise 1151 metredir. Şuhut ilçesinin yüzey şekilleri içerisinde Kumalar Dağı önemli bir yere sahiptir. İlçenin yeryüzü şekilleri ile ilgili olarak Seyirci ve Başyılmaz çalışmalarında şu bilgilere yer vermiştir:

(...) ilçe toprakları, Gölcük Kızıldağı'yla kuzeyde Afyon- Bolvadin arasından ayrılmış; Şuhut ovasından ve bu ovayı çevreleyen güneyde Kumalar Dağı eteklerinden 2250 metre yükseklikteki Göktepe ile; batı 'da Kumalar; Kükürt Dağı ve Sandıklı Dağlarıyla Kocatepe; doğu 'da arızalı ve dalgalı çıplak çevrelerin ovaya bakan sırtları ile çevrilmiştir. Kaynağını batıdaki Kumalar Dağından alan, Kali çayı üzerinde – Şuhut'tan 15 km. doğu 'da – Selevir barajı kurulmuştur (1982:3).

Şuhut ilçesine bağlı olan 1 belde ve 36 köy mevcuttur. Bu belde ve köylerin isimleri aşağıdaki haritadan da anlaşılacağı üzere; ilçenin Beldesi Karaadilli'dir. Köyleri ise; Ağzıkara, Akyuva, Anayurt, Atlıhisar, Arızlı, Aydın, Bademli, Balçıkhisar, Başören, Bozan, Çakırözü, Çayırıkaya, Çobankaya, Dadak, Demirbel, Efe Köyü, Güneytepe, Hallaç, İcikli, İlyaslı, İsalı, Karacaören, Karahallı, Karlık, Kavaklı, Kayabelen, Kılıçkaya, Koçyatağı, Kulak, Mahmut Köyü, Ortapınar, Paşacık, Senir, Tekke, Uzunpınar, Yarışlı köyleri şeklindedir.

Şekil 2. Şuhut İlçesi Haritası

Kaynak: Özşakın, 2016: 12.

Şuhut ilçesi bulunduğu coğrafi konumla doğru orantılı olarak Ege ve İç Anadolu bölgelerinin karasal, Akdeniz bölgesinin de ılıman iklim özelliklerini hissettirmektedir. Genel olarak bakıldığında orman varlığı açısından çok zengin değildir.

İlçede tarımsal faaliyetler amacıyla dereler ayrıca DSİ tarafından kurulan baraj ve göletler mevcuttur. Şuhut ilçesinde yer alan bu su kaynakları ile ilgili olarak Çakmak yapmış olduğu tez çalışmasında; Şuhut Çayı, Bağlar, Sinir, Balçikhisar, Sünnü, Ellez, Dadak, Başarap ve Akyuva dereleri ayrıca Şuhut Çayı üzerinde bulunan Selevir Barajı, Ağzıkara ve Kayabelen Göletleri” isimlerine yer vermiştir (2010: 41-43).

4.2. TARİHİ

Anadolu yurdu içerisinde yer alan Şuhut M.Ö. 3000 li yıllardan günümüze kadar uzanan nice büyük devletler görmüş ve birçok tarihi olaya tanıklık etmiştir. Tarihsel süreci boyunca birçok devlet için önemli bir izlem noktası olan Şuhut ilçesi, tarihi ve geçmişten günümüze biriktirmiş olduğu kültürel mirası ile önemini sürdürmeye devam etmektedir.

Şuhut ilçesi, tarihsel süreç içerisinde birden fazla isme sahip olmuştur. Bu konu ile ilgili olarak Bayar yaptığı araştırmada Kuvalya, Sanavita, Synnada ve bugün kullanılmakta olan tarihe şahitlik eden anlamına gelen Şuhut isimlerine yer vermiştir (2019: 26). Bu konuya ek olarak Özaşkın ise yapmış olduğu çalışmada Hısn-u Yahud, Cühud, Cuhud ve Çıfut isimlerinden bahsetmiştir (2016: 17).

Şuhut İlçe merkezinde yer alan Hisar tepe ve yanı sıra Karaadilli Kepirtepe’de mermer sütunlar, lahitler ve sikkeler gibi birçok tarihi eser ortaya çıkarılmıştır. Tespit edilen bu eserlerin ilçe geçmişine ilişkin olarak M.Ö. 3000-2500 li yılları işaret eden eski tunç çağlarına kadar uzandığı kanısını ortaya koymaktadır. Tarih boyunca Şuhut; Hitit, Frig, Roma, Bizans imparatorluklarının, Arap ve Türk devletlerinin önemli bir yerleşim merkezi olma özelliğini korumuştur. Konuya ilişkin olarak Afyonkarahisar Müze Müdürlüğü yapmış olduğu çalışmada; “Yerleşim yeri Şuhut ilçe merkezidir. “Hisar” denen höyükte yapılan incelemelere göre, Eski Tunç Çağı’ndan günümüze kadar Hitit, Frig, Helen, Roma ve Bizans dönemlerinde yerleşim görmüş; Frigyanın başkenti olmuş büyük bir kenttir” (2008: 17) şeklinde yer vermiştir.

Anadolu toprakları, jeopolitik konumu ve stratejik öneminden dolayı pek çok güç sahibi devletlerin bu coğrafya üzerinde hâkimiyet çabalarına tanıklık etmiştir. Bu devletlerden biriside M.Ö. 2000 li yıllarda bu topraklar üzerinde askeri ve siyasi anlamda uzun yıllar varlığını sürdürmüş olan Hititlerdir. Bülbül yapmış olduğu çalışmada aşağıda ki ifadelerle yer vermiştir;

MÖ. 2. Binyıl Anadolu’suna hakim olan siyasi güç, herkesin kabul ettiği gibi, Hitit Devleti’dir. Ancak Hititler, Anadolu’nun tamamını kendileri idare etmemişlerdir. Çünkü bazı bölgelerde sivrilen siyasi güçler Hitit Devleti’nin otoritesini sarsacak faaliyetlerde bulunmuşlardır ki, bu rakip güçlerden biri de Luvi kökenli kabilelerin yaşadığı Arzava Memleketleridir (2010: 2).

Hititler döneminde Anadolu topraklarında varlığından bahsedilen bu memleketlerden biriside Afyonkarahisar ve Kütahya İllerinde hüküm sürdüğü düşünülen Mira Krallığıdır. Bu krallık bünyesinde yer alan ve özerk bir yapı olarak

bilinen Kuvaliya ise bugün ki ismiyle Şuhut topraklarıdır. Bu bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde Şuhut ilçesi, tarihi kaynaklarda ilk kez Kuvaliya ismiyle karşımıza çıkmaktadır. Özaşkın bu durumu “Hititler döneminde Şuhut, Mira Krallığına bağlı Kuvalya Devleti’nin aynı adı taşıyan başkentidir” (2016: 16) şeklinde ifade etmiştir.

Hititlerin Anadolu topraklarında üzerindeki hâkimiyetleri M.Ö. 2000 yılların sonuna doğru etkisini kaybetmiştir. Bu dönemle birlikte Anadolu yurduna başlayan göç hareketleri ve buna bağlı olarak yeni siyasi güçler oluşmuştur. Friglerin Anadolu’ya gelişi, Hititler ve beraberinde ki birçok uygarlığın bu topraklar üzerindeki devlet olma özelliğini kaybetme nedenlerinden birisi olmuştur. Özer çalışmasında; “Hitit imparatorluğu, kuzeyde Kafkaslardan ve batıda boğazlar üzerinden gelen göç dalgasının baskısı altındadır. Batıdan gelenler, Çanakkale boğazından geçip orta anadoluya yerleşmişlerdi. Helenler bu bölgeye "Phrygia" halkına ise phrgler diyordu”(2005: 27) ifadelerine yer vermiştir.

Friglerin Anadolu’da büyüyüp geniş bir alana yayılması ile birlikte Şuhut, Büyük Phrygia topraklarında yer alan Synnada isimli bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyük Phrygia bölgesi, Pisidia dağları boyunca uzanan Phrygia Paroreia olarak da bilinmekte ve bölgede ismi bahsedilen kentlerin arasında Synnada ’da yer almaktadır (Strabon, 1987: XII, 8, 13: 81).

Homeros’un ünlü mitolojik destanı İlyada’da yıllarca süren Troya savaşından bahsedilmektedir. Seyirci ve Başyılmaz yaptıkları çalışmada bu savaşla ilgili olarak “Uzun süren savaşlarda Akalılar yenemeyeceğini anlayınca “tahta at” hilesine başvurarak Trovalıları yendiler. Yenilginin ardından şehri boşaltan kahramanlar (komutanlar), Anadolu topraklarına özellikle Frigya topraklarına yayıldılar” (1982: 42) ifadelerine yer vermişlerdir. Friglerin Anadolu topraklarında hâkimiyetini kaybettiği bu dönemlerde, Frigya topraklarına yayılan bu komutanlardan biriside ünlü destan da ismi geçen Akamas ’tır. Şuhut’ta bulunan sikkeler üzerinde yapılan araştırmalarda Akamas’ın varlığı ortaya koyulmuştur. Ramsay yaptığı çalışmada “Sikkelerin üstünde görülen ve Stephanus tarafından şehrin hanisi diye kaydedilen Akamas da Yunan devrinde gelip yerleşen Derialı ve İyonialı kolonistlerden bir halıramandı [kahramandı]” (1937: 37) açıklamalarına yer vermiştir.

Şekil 3. Akamas'ın Synnada (Şuhut) Yazılı Bastırmış Olduğu Sikke

Kaynak: <https://uzaklarayolculuk.com/2017/09/01/suhut-synnada-antik-kenti/>
(Erişim Tarihi: 03.04.2020).

Frigler'in Anadolu'daki etkisini kaybetmesinin ardından bu topraklar üzerinde Roma hakimiyeti güçlenmiştir. Akamas döneminde özerk bir yapıda olduğu gözlenen Synnada ilerleyen süreç içerisinde Roma'nın Asia eyalet kentleri arasında yer almıştır.

Roma'nın ünlü devlet adamı ve hatibi olan Cicero'nun Kilikia Eyaleti valiliği yaptığı İÖ 53 yılında Asia Eyaleti'nin sınırları, Büyük Phrygia'nın üç kentinin, yani Apemia (Dinar), Synnada (Şuhut) ve Laodikeia'nın (Goncalı) Kilikia Eyaleti'ne eklenmesiyle eyaletin sınırları küçültüldü. Fakat sınırla ilgili bu son değişiklik uzun süre devam etmedi (Taşdöner,2017: 94).

Kavimler göçünün gerçekleşmesiyle birlikte yeni bir dönem başlamış ve tüm dünya bu göçten etkilenmiştir. Bu göçün sonuçlarından birisi de Roma imparatorluğunun doğu ve batı olarak ikiye ayrılmasıdır. Bu durumların neticesinde Bizans'ın Anadolu'da hakimiyet dönemi başlamıştır.

I. Constantinus, 330'da İstanbul'u (Konstantinopolis) kurarak üstünlüğünü gösterdi; yeni başkent, Roma'nın gözden düşmesini hazırlayacak ve imparatorluk merkezinin doğuya kaymasına neden olacaktı. Bu olaydan hareketle Bizans'ın, yani yeni bir uygarlığın doğuşunun tarihi konabilir. Bu uygarlık, Roma'nın mirasına sahip çıkıp imparatorluğun yapılarını koruyarak Constantinus döneminde ülkeye giren Hristiyanlık ve Yunan kültürüyle kendini gösterdi (Thema Lareousse,1993,C,1:68).

Bizans döneminin önemli yerleşim merkezlerinden olan Synnada, uzun yıllar bu gücün idaresinde kalmıştır. Anadolu'daki Bizans'a Arap akınları başlamış ve Synnada olarak bilinen Şuhut el değiştirmiştir. "Synnada, Araplar tarafından 740 yılında bir süre işgal edildi. Aynı yıl III Leon Akronion'da Arapları yenerek tarihsel bir zafer kazandı. Savaşta ünlü komutanlardan Ahmet Turani, Sahabi Abdülvahab Gazi ve Seyyit Battal Gazi şehit oldu"(Bayar,2019:128).

Anadolu topraklarına yapılan göçlerin neticeleri genel olarak bakıldığında siyasi ve askeri anlamda güç sahibi olan devletlerin tarihsel süreç içerisinde zayıf düşmesi ve yıkılmasıyla sonuçlanmıştır. 1040' ta gerçekleşen Dandanakan Savaşı, Anadolu

kapılarının Türklere aralanması ile sonuçlanmıştır. Selçuklu Sultanı Alparslan komutasında ki Türk ordusu 26 Ağustos 1071 de Malazgirt ovasında Bizans ordularını bozguna uğratmış ve zayıflamasına sebep olmuştur. Gerçekleşen bu savaş sonucunda Anadolu toprakları Türk yurdu olmuştur. Dünyaya izler bırakmış olan Bizans İmparatorluğu, Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet Han tarafından 1453 yılında İstanbul' un fethi ile birlikte tamamen sona ermiştir. Anadolu coğrafyasında ki Türk hâkimiyeti ile beraber Synnada olarak bilinen Şuhut toprakları da bu süreç içerisinde bu gücün himayesine geçmiştir.

Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'da Türk fetihlerinin ilerlemesiyle Emir Sanduk, emrindeki Türk kuvvetleriyle 1077 yılında Dazkırı dışında Akdağ'a kadar olan havalıyı fethetmiş ve böylece Afyonkarahisar yöresinde Türk iskanı başlamıştır. Burası, Türk-Bizans sınırına yakın olması sebebiyle sıkça Bizans tacizlerine maruz kalsa da, nihayet 1176'daki Mirvakefalon Zaferiyle Afyonkarahisar havalisinde kesin surette Türk hakimiyeti tesis olunmuştur (Uyan, bt:11).

Anadolu topraklarına başlayan Moğol akınları Selçuklu Devletini yıpratmış ve beylikler döneminin başlamasına neden olmuştur. Afyon ve içinde Şuhut'unda olduğu bölgeler Germiyanogulları idaresine girmiştir. Osmanlı devletinin beylikleri himaye altına almasıyla birlikte bu topraklar Osmanlıların egemenliği altına girmiştir.

Anadolu'ya geçen Bayezid 1389-1390 kışında Alaşehir'i zaptettiği gibi Batı Anadolu'daki Türkmen beyliklerini, Aydın, Saruhan, Menteşe, Hamîd ve Germiyan'ı Osmanlı idaresi altına aldı. Candaroğlu Süleyman Bey ve Bizans imparatorunun oğlu Manuel Palaeologus da kuvvetleriyle birlikte Osmanlı ordusunun yanında bu sefere katılmışlardı. Bayezid 1390 Mayısında Afyonkarahisar'da bulunuyor ve Karamanoğlu'na karşı sefer hazırlığı ile uğraşıyordu (İslamAnsiklopedisi,1992: 232).

Dünya üzerinde birçok ulusun katıldığı I. Dünya Savaşı ile birlikte Anadolu toprakları batılı devletler tarafından işgal altına alınmıştır. 1914 yılında başlayan bu savaş Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasına sebep olmuştur. Bu olaylar neticesinde Anadolu'da Milli Mücadele dönemi başlamıştır. Düşman işgallerine karşı bağımsızlık savaşını ortaya koyan Büyük Taarruz, bu milli mücadelenin önemli bir evresini oluşturmaktadır. 26 Ağustos 1922'de Başkomutan Mustafa Kemal'in komutasında ki Türk ordusu, kurtuluş mücadelesini Afyonkarahisar iline bağlı olan Şuhut ilçesinde başlatmıştır.

Atatürk Büyük Taarruz emrini verdikten sonra, 24 Ağustos 1922 günü- Akşehir'den Afyon İli Şuhut ilçesine gelmiş, Yalı Mahallesindeki Hacıvelioğullarına ait bir evi, geçici karargâh olarak kullanmıştır. O günün akşamı, arkadaşları ile birlikte bu evde bir toplantı yapan Atatürk, taarruz planlarını gözden geçirmiş, geç saatlere kadar süren toplantıdan sonra odasına çekilmiştir. Burada birkaç saat dinlenen ve uyuyan Atatürk, sabaha karşı Kocatepe'ye hareket etmiş, 26 Ağustos 1922 günü saat 5.30 da topçu ateşiyle büyük taarruzu başlatmıştır (Önder,1988: 88).

Milli Mücadele de büyük bir öneme sahip olan Şuhut, mutlak zaferden sonra Türkiye Cumhuriyeti devletinin sınırlarında yer almış ve 1946 yılında çıkarılan bir yasa ile Afyonkarahisar'a bağlı bir ilçe statüsüne erişmiştir. Şuhut ilçesinde her yıl 26 Ağustos tarihinde Büyük Taarruzu anmak için Çakırözü'nden başlayıp Kocatepe'ye kadar süren Zafer yürüyüşü etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

5. KAYABELEN KÖYÜ

5.1. KONUMU VE COĞRAFİ YAPISI

Eski adı ile Bedeş köyü, bağlı olduğu Şuhut ilçesinin Güney kısmında Beklece tepelerinin eteklerine kurulmuştur. Köklü bir yerleşim merkezi olan Bedeş köyü, ilçe merkezine 10 km, bağlı olduğu Afyonkarahisar iline ise 37 km uzaklıktadır. Anayurt, Balçıkhisar, Başören, İlyaslı ve Güneytepe yerleşkeleri ile sınır komşusudur. 1959 yılından sonra ismi Kayabelen olmuştur. 1999 yılında belde olan Kayabelen 2014 seçimlerinde az nüfustan dolayı tekrar köy olmuştur.

Şekil 4. Kayabelen Köyünün Uydudan Görüntüsü

Kaynak: <https://www.haritatr.com/kayabelen-koyu-haritasi-m883> (Erişim Tarihi: 07.04.2020).

5.2. TARİHİ

Kayabelen isminin anlamı ele alındığında 'Bel' isminin TDK da "dağ sırtlarında geçit verecek biçimde açılan çukur yer" şeklinde ifade edilmektedir (2019: 62). Bu ifadeyi ve coğrafi konumunu göz önünde bulundurarak kayalık yol, geçit anlamlarına geldiği düşünülmektedir. Eski ismi ile Bedeş olarak bilinen köyün tarihçesi bağlı olduğu Afyonkarahisar/Şuhut kadar eskidir. Alandan elde edilmiş tarihi veriler antik

devirlerden kalma bir yerleşim merkezi olduğunu göstermektedir. Bayar yapmış olduğu çalışmada köyün tarihçesine ilişkin olarak ; “Tespit ettiğimiz Roma ve Bizans Dönemine ait mimari parçalar SYNNADA şehrinin banliyösü olduğunu gösterir. Selçuklu Dönemi’nde Tekke Vakfı olduğu için önemli bir yerleşim merkezi olduğu görülmüştür”(2019: 599) ifadelerine yer vermiştir.

Anadolu coğrafyasının Türk yurdu olmasıyla birlikte Türkmen topluluklarının bu topraklara göç faaliyetleri artmıştır. Yöre halkından elde edilen bilgiler doğrultusunda köyün, 1200’lü yılların sonlarında kurulduğu ve kendilerini Türkmen olarak tanımladıkları gözlemlenmektedir.

Kayabelen köyü ile ilgili olarak 16. yy. resmi kayıtlarında *Bediş* adına rastlanmaktadır. “1500 tarihinde 28 hane, 2955 akçe gelir, 1528 tarihinde 43 hane 4803 akçe gelir,1572 tarihinde 67 hane 5000 akçe geliri olan bir köydür. 1531 tarihli tahrir kayıtlarında Bediş ismi ile geçer” (Bayar, 2019:599).

5.3. SOSYO-EKONOMİK YAPI

Kayabelen köyüne ilişkin toplumsal değerleri ve ekonomik yapıyı ifade etmek için yörede ki nüfus hareketliliğini gözlemlemenin, çalışmaya olumlu katkısı olduğu düşünülmektedir. Demografik istatistiklerde ki rakamsal değişikliklerin yörede ki sosyal ve ekonomik unsurları doğrudan etkilediği bilinen bir gerçektir. Bu değerlendirmelere ilişkin olarak TÜİK ten aktardığımız veriler doğrultusunda Kayabelen köyüne ait 1965-2019 yılları arası nüfus verilerine *Tablo 1.* de detaylı olarak yer verilmiştir. Tabloda ki veriler incelendiğinde 1965’ten 2000 yıllarına kadar bir artıştan söz etmek mümkündür. Gözlenen artıştan dolayı 2000 yılında Kayabelen’e belediye ünvanı verilmiş, 2014’e kadar süren düşüş neticesinde ise tekrar köy statüsünde değerlendirilmiştir. Nüfusta ki azalmanın 2000’li yıllardan itibaren istikrarlı olarak devam etmesinin genel nedenleri arasında eğitim ve ekonomik unsurların etkili olduğu gözlemlenmektedir. Bu sebeplerden dolayı genç nüfus köyden ayrılması ve başka yerleşim merkezlerinde ikamet etmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

Yöre ait Halk Bilimi unsurlarının aktarımında bu durumların etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu etkiler, yapılan bu alan araştırmasının da gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tablo 1. Kayabelen Köyünün Yıllara Göre Demografik Tablosu

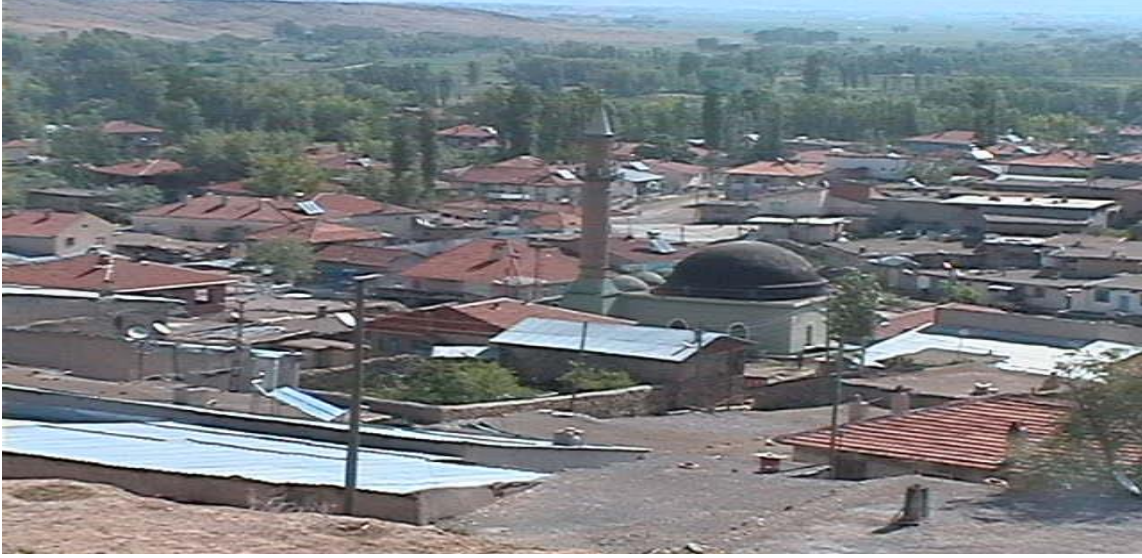
Yıl	Kadın	Erkek	Toplam
1965	483	458	941
1970	518	487	1005
1975	535	479	1014
1980	644	567	1211
1985	579	509	1088
1990	578	519	1097
2000	1472	1677	3149
2007	465	453	918
2008	431	405	836
2009	426	441	867
2010	409	381	790
2011	395	359	754
2012	374	332	706
2013	345	316	661
2014	327	292	619
2015	311	290	601
2016	295	275	570
2017	280	259	539
2018	298	279	577
2019	280	265	545

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu www.tuik.gov.tr/Start.do,
<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 08.04.2020).

Kayabelen muhtarı Hamza Oğuz'dan elde ettiğimiz bilgiler ışığında köydeki okuryazar oranının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Okul binası olmasına rağmen eğitim 25 kişilik bir mevcutla Balçıkhisar köyüne taşınmalı olarak yapılmaktadır.

Köy ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yerel halk, tarım çalışmalarını gerçekleştirdiği alanlarda patates, arpa, buğday ve haşhaş gibi ürünler yetiştirmekte ve bu ürünlerin ticaretini yapmaktadır. Tarımsal faaliyetler için gerekli olan su, İlyas göleti ve DSİ tarafından kurulan Kayabelen göletinden sağlanmaktadır. Coğrafi konumu gereği Kumalar Dağı'na yakınlığı sayesinde büyükbaş - küçükbaş hayvancılığı ve ticareti de bölgede ki ekonomik faaliyetler arasında yer almaktadır.

Şekil 5. Kayabelen Köyünden bir görünüm

Kaynak: <https://kayabelenliugur.tr.gg/RES%26%23304%3BMLER.htm> (Erişim Tarihi: 09.04.2020)

Kadim Türk gelenek ve göreneklerinin varlığını sürdürdüğü Kayabelen köyü, Alevi ve Sünni inanç kültürüne bağlı bireylere ev sahipliği yapmaktadır. Genel olarak Erdebil süreğine(ocağına) bağlı Alevilik inanç kültürüne sahip olduğu gözlemlenmektedir. Yerel halkın huzur içinde yaşadığı köyde bir Cami ve Cem evi yanı sıra Hamza Şeyh Dede ve Arap Dede türbeleri bulunmaktadır.

Kültürel değerlerin korunup yaşatıldığı köyde her yıl mayıs ayında Hamza Şeyh Dedeyi anma Hızır-İlyas (Hıdırellez) Kültür Festivali ve önümüzdeki yıllarda nisan ayında yapılması planlanan Arap Dede'yi Anma ve Yağmur Duası etkinlikleri yapılmaktadır.

Kayabelen halkının gelenek, görenek ve kültürel pratiklerini araştırmak amacıyla 1922 yılında Kayabelen Folklor Araştırma Derneği (KAFADER) kurulmuştur. Kurulan bu dernek kültürel değerlerin yanı sıra; tarihi, turistik ve doğal güzellikleri koruyup; çevreye ve eğitime katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAYABELEN KÖYÜ HALK KÜLTÜRÜ UNSURLARI

1. GEÇİŞ DÖNEMLERİ

İnsanların bir arada yaşama becerilerinin gelişip, toplum olma niteliği taşımaya başladığı süreçte gerek bireysel gerek topluluğu etkileyen önemli evreler ortaya çıkmıştır. Bu evreler doğum, evlenme ve ölüm olarak bilinmektedir. Bu dönemler dünya üzerinde evrensel bir nitelik taşısa da toplumlar arasında bu dönemlerde yapılan törensel durumlar farklılık göstermektedir. Bu üç önemli evre ile ilgili olarak Örnek şu ifadelerle yer vermiştir:

Her birinin kendi bünyesi içerisinde birtakım alt bölümlere ve basamaklara ayrıldığı bu üç önemli aşamanın çevresinde birçok inanç, adet, töre, tören, ayin, dinsel ve büyüsel özlü işlemler kümelenerek söz konusu geçişleri bağlı buldukları kültürün beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedirler (2000:131).

Halk kültürü içerisinde gerçekleştirilen bu uygulamalar; kişiyi destekleme, zararlardan koruma ve toplumsal birliktelik gibi önemli işlevleri üzerinde taşıyan araç olma özelliği taşımaktadırlar.

Kayabelen köyünde gerçekleştirilen bu alan araştırması kapsamında yöreye ait geçiş dönemleri, bu dönemlere bağlı adet ve gelenekler yanı sıra inanışların çalışmaya katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

1.1. DOĞUM EVRESİ

İnsan hayatı içerisinde önemli evrelerden ilki olan doğum, insanlığın varoluşundan bu yana sevinçle karşılanan özel bir an olarak nitelendirilmektedir. Bu anı özel yapan etkenlerden biriside neslin devamını sağlayacak bireyin aileye ve bağlı olduğu topluma katılmış olmasıdır. Bu aşama araştırma kapsamında ele alındığında kendi içerisinde üç döneme ayrıldığı görülmektedir. Doğum dönemine bağlı bu evreleri; doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası olarak sınıflandırmak mümkündür. Sınıflandırması yapılan bu ilgili dönemlerde kendi içerisinde bir takım uygulamaları kapsamaktadır. Yöreden yöreye, toplumdaki topluma farklılık gösteren bu uygulamaların Kayabelen köyü içerisinde uygulanma şekilleri de araştırma kapsamında tespit edilmiştir.

Kayabelen köyünde doğum öncesi evrede, çocuğun cinsiyetini anlamak, anne karnında çocuğun sağlığına dikkat etmek adına bir takım uygulamaların varlığı söz konusudur. Anadolu coğrafyasında hamile kadınlar için; *gebe*, *yüklü*, *iki canlı* veya *hamile* gibi isimler kullanılmakta olup Kayabelen köyünde de kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Bebeğin cinsiyetini anlamak için beslenme alışkanlıkları takip edilir. Hamile olan anne ekşi yiyecekler tercih ediyorsa kız bebek, tatlı yiyecekler tercih ediyorsa erkek bebeğe sahip olacağı öngörülmektedir. Bu durum genel olarak aşerme diye bilinen dönemlerde takip edilir. Aşerme genel olarak; hamile kişinin bir takım yiyecekleri yeme isteği olarak tanımlanabilir. Bir başka uygulama ise; hamile olan kişinin karın yapısına bakılmasıdır. Bu yaklaşımda anne karnı sivri bir yapıda ise kız bebek, yuvarlak bir yapıda ise erkek bebek annesi olacağı düşünülmektedir. Ayrıca yörede gençler evlendiğinde gelinin kucağına bir çocuk verilmektedir. Bu uygulama ile çocuğun cinsiyeti ile ilgili temennide bulunulmuş olunur. Gelinin kucağına aldığı çocuğun cinsi ne ise çocuğunun da o cinsiyetten olacağı inanılır. Hamilelik döneminin çocuk açısından sağlıklı geçmesi için hamile kişinin bazı yiyeceklere temas etmemesi önerilir. Bu uygulama ile çocukta bir doğum lekesi oluşmasının engellendiğine inanılmaktadır.

Evli olup ta bir takım sebeplerden dolayı çocuk sahibi olamayan çiftlerde toplum içerisinde mevcuttur. Bu durumlar karşısında halk kültürü içerisinde yer verilen kısırlığı gidermek ya da gebe kalmayı sağlamak adına bir takım uygulamalar söz konusudur. Bunlar dinsel nitelikte, geleneksel tedavilerle gerçekleştirilmekte olup yaygın olmadığı düşünülse de hekim tedavisi ile giderilir. Kayabelen yöresinde çocuğu olmayan çiftler için dinsel nitelik taşıyan bir uygulama gerçekleştirilmektedir. Çocuğu olmayan çiftler Hamza Şeyh Dede türbesini ziyaret eder dua ve niyazda bulunur. Bu uygulama kişilerin bel kısmına yazma bağlanarak, türbe etrafında üç kez dönerek ve sancak dibinde dua ederek gerçekleştirilir. Türbedarında duasını alan çiftler kurban adağında bulunur. Sonrasında çocuk sahibi olan kişiler yörede ki geleneğe göre; erkek olan çocuğa Hamza ismini, kız olan çocuğa da Şerife ismini vermesi gerekmektedir. Ayrıca adakta bulunduğu kurbanı ahaliye, ihtiyaç sahiplerine dağıtmak ile yükümlüdür.

Doğum evresi başlığı altında değerlendirilen doğum anı aşaması geleneksel yöntemlerle genel olarak ebeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Doğum esnasında rahatlasın doğumu kolaylaştırsın diye hamile kadına hurma yedirilir. Bu esnada gerek

bireysel gerek toplu dualar edilir. Doğumdan sonra çocuğa ad koyma genel olarak bir büyük tarafından yapılır. İsim koymada çocuğun sağ kulağına ezan okunup ya da üç kez ‘Allahuekber’ denilip yine isminin üç kez kulağa söylenmesi ile ismi verme uygulaması gerçekleştirilmiş olur. Son dönemlerde bu uygulamalarda değişiklik olduğu gençlerin isimleri kendileri koyduğu ve bu adetleri yer yer uyguladığı gözlemlenmiştir.

Doğan çocuğa ait göbek kordonu ise toprağa gömülür bu işlemde çocuğun geleceğine yönelik temenniler varsa eğer ilgili toprağa gömülür. İlim tahsil etmesi istenen bir çocuğun kordonu okul bahçesine gömülmesi bu duruma bir örnektir. Bunun yanı sıra *topraktan geldik* düşüncesi ile bu kordonun toprağa gömülmesinin daha doğru olacağı inancıdır.

Doğum sonrası süreç içerisinde anne ve bebeğin sağlığı önemli görülür ve üzerinde ehemmiyetle durulur. Özellikle ilk kırk gün anne ve bebek için önemli olup bu süreçte sokağa çıkmaları tavsiye edilmez. Bu durum *loğusa ananın kabri kırk gün açıktır* ifadesi ile tabir edilmektedir. Anadolu’nun genelinde yaygın olan bu düşüncede anneyi insanlık dışı canlıların korkutmasına karşı pek çok uygulamanın varlığından söz etmek mümkündür. Bu uygulamaların en yaygın olanlarından birisi dinlendiği odada Kuranı Kerim bulundurmaktır. Bebeğe yönelik uygulama ise suya kor atılarak çıkan buhara çocuğu tutarak gerçekleştirilir. Ayrıca kırk günlük süreyi tamamlayan anne ve bebeği; içinde kırk taş, altın veya gümüş olan suyla yıkanır. Bu uygulama *kırklama* veya *kırk uçurma* gibi isimlerle bilinmektedir.

Bebek bu evreleri geçtikten sonra bebeğin diş çıkarma dönemi söz konusudur. Bebek ilk dişini çıkardığında; buğday, bulgur nohut ve fasulye benzeri malzemelerle *diş buğdayı* ya da *diş göllesi* hazırlanır. Yapılan bu yemek dağıtılır ve hep birlikte yenir ki bu sayede çocuğun dişlerinin sağlıklı olacağına inanılmaktadır.

1.2. DÜĞÜN EVRESİ

Dünya üzerinde ki insan toplumlarının genelinde olduğu gibi, Anadolu toplumlari da tarihinin her döneminde aile kurumuna önem vermiş ve kutsal saymıştır. Bu nedenle aile kavramının devam etmesini teşvik edici birçok uygulamanın varlığı söz konusudur. Bu konu kapsamında bilinen en yaygın uygulama törensel nitelik taşıyan düğünlerdir. Anadolu’da yaşayan toplumlarda ailenin kurulduğunun resmi ilanı düğün törenidir. Düğün törenleri birlik, beraberlik, yardımlaşma vb. birçok değeri içerisinde

barındırmış, icra edildiği yörelerin halk kültürüne zenginlik katmıştır. Bu evreyi kendi içerisinde düğün öncesi ve düğün zamanı şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

Kayabelen yöresinde düğün öncesi evre içerisinde ele alınan kız isteme geleneği varlığını sürdürmektedir. Genel olarak görücü usulü olarak bilinen şekilde yapılan bu uygulama düğün öncesi ilk evreler arasında yer almaktadır. İstmeden önce niyetlerini ortaya koyan aile büyüklerinin görüşmeleri ile süreç başlar ve süreç için *hayırlı bir iş* ifadesi kullanılır. Büyüklerin bir araya gelmesiyle birlikte gerçekleştirilen bu uygulamada yemekler yenir, kahve içilir ve tüm Anadolu'da bilindiği gibi *Allah'ın emri peygamberin kavli ile...* kız ailesinden istenir.

Kız isteme aşamasından sonra söz ve nişan zamanları konuşulur ve belirlenen zaman içerisinde gerçekleştirilir. Sonrasında yapılan düğün Perşembe günü başlamakta ve dört gün sürmektedir. Düğünün öncesinde okuyucu ismi ile gençler giyinir gerek davulla gerek davulsuz düğünü ilan eder ve insanları davet ederler. Düğün zamanı geldiğinde birinci gün ismine *harç eşşegi* verilen bir uygulama gerçekleştirilir. Bu uygulamada eşşegin heybesine kız evine gitmek üzere yiyecek koyulur. Akşamında kız evinde eğlence başlar. İkinci günde ise çeyiz kağnısına çeyizler yüklenir ve köyde gezdirilir. Bu kağnının üzerine özenle giydirilmiş erkek çocuklar bindirilir. Üçüncü gün kıza kına yakılır ve *zini gecesi* gerçekleştirilir. Kız evinde yapılan bu gecede kınalar yakılır, kına havaları söylenir ve seyirlik oyunlar oynanır. Dördüncü son gün ise; kız evinden gelin at üstünde alınır ve baba ocağından ayrılır. Dualar eşliğinde ayrılan gelin düğün alayı ile oğlan evine gider yemekler yenir ve düğün bu evrede sona erer. Geleneksel anlamda dört gün süren bu etkinliğin uygulama şekli yörede eski canlılığı ile devam etmemektedir.

1.3. ÖLÜM EVRESİ

Dünya hayatının içerisinde yer alan tüm canlılar için olduğu gibi insanlık içinde ölüm, yaşamak kadar net bir gerçekliği ifade etmektedir. İnsan hayatında önemli olan bu dönem halk kültürü bünyesinde de son evre kabul edilmektedir. Halk kültürü kapsamında bu son evrenin önemini, ciddiyetini ve içeriğini ifade etmede edebiyat, resim, müzik vb. pek çok sanat kolu önemli bir araç olmuş, bu konu önemli bir tema olma özelliği göstermiştir. Ayrıca bu durum karşısında insanlık, bağlı olduğu inanç ve kültür çerçevesinde gelişen bir takım uygulamalarla bu evreyi ele almıştır. Genellikle

kişinin son nefesini vermeden önce ve verdikten sonrasını içeren bu uygulamalar insan toplulukları arasında farklı biçimlerde uygulanmıştır.

Kayabelen köyünde gerçekleştirilen alan çalışmasında; ölümden kısa zaman öncesi olan, durumunun ağırlaştığını ve canını teslim edeceği anı ifade etmek için *sekâret* kavramı kullanılmaktadır. Kişinin ölümünden önceki anı ifade eden bu zamanda yakınlarının Kuranı Kerim okuduğu ve dualarda bulunduğu tespit edilmiştir.

Kişinin vefatından sonra vefat eden kişi *döşşek suyu* olarak ifade edilen suda yıkanır, temizlenir ve kefenlenir. Teneşir (*musalla taşı*) olarak ifade edilen taş koyulmadan iki nefes (deyiş) bir davaz (Duvaz-ı İmam) okunur. Sonrasında namazı kılınır, helâllik alınır ve defin işlemi gerçekleştirilir.

Vefatın gerçekleştiği ilk Perşembe toplanılır, dualar edilir ve yemek verilir. Aynı şekilde kırk gün sonrası da benzer uygulamaları içeren bir toplanma daha gerçekleşir.

Alevi – Bektaşî topluluklarının genelinde olduğu gibi ölen kişi ikrârlı ise; dardan indirmek, darını çekmek tabirleri ile ifade edilen dar erkânı (cemi) gerçekleştirilir. Bu uygulama için; kalan varisler arasında mirasın bölüşülmüş olması ve herkesin bu paylaşımından razı olması gerekmektedir. Bütün şartlar tamamlandıktan sonra geride kalan varisleri için çerağ uyandırılır, post serilir ve dar cemi tertip edilir. Bu cem bir helâlleşmeyi temsil eder ve önce dara dikilen varisler için katılan ahaliye sorulur; *dara dikilen bu canlardan hoşnut musunuz?* helâllik aldıktan sonra, dar erkânı, varislerin şu sözleri ile devam eder:

*Evliyalar yolunda,
Kırklar meydanında
Hak ceminde, bu demde dardayız
Çektiğimiz dar Mansur darıdır
Özümüz darda yüzümüz yerdedir
Bundan kısa bir zaman önce
Hakka yürüyen candan incinen ağrınan varısa
Döktüğünü doldurmaya, ağlattığını güldürmeye
Burada huzurunuzdayız.
Alacağı olan dile gelsin bu ayn-ı cemde...*

Dar cemine katılmayan kişilere de sorulacağına dair sözler verilir, nefesler okunur ve uygulama sona erer. Bu cemin tertibi için bir süre yoktur belirtildiği üzere

miras paylaşımı uygun bir şekilde tamamlandı ise müsait olunan bir zaman da gerçekleştirilebilir. Vefat eden kişi için kurban kesilir ve ahaliye ikram edilir.

Kayabelen yöresinde gözlemi ve araştırması yapılan bu ritüellerin canlılığını korumakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. BATIL İNANÇLAR

İnsanlığın her döneminde inanç ve bağlı olduğu kültüre yaslanan ve pek çok toplumda gözlenen batıl inançlar sosyal hayatın içerisinde yadsınamaz bir durum olarak gözlemlenmiştir. Hurafe olarak ta bilinen bu tutumlar halk toplulukları arasında benzer özellikler gösterebildiği gibi farklı şekillerde de görülebilmektedir. Koçoğlu yapmış olduğu çalışmada hurafeleri şu şekilde tanımlamıştır: “Hurafeler, genellikle ürünü oldukları toplumun dünya görüşünü, sosyal yapısını, teşkilatlanmasını, ahlâk ve değer yargılarını izah ve temsil ederler. Hurafeler, uzun bir geçmişi olan ve pek çok faktörün etkisiyle teşekkül etmiş, sosyal, dinî, insanî arka plânı olan kabullerdir” (2011: 14). Hurafe olarak bilinen bu batıl düşüncelerin altında genel olarak sosyal ve insani anlamda görenekler, bilgisizlik, korku, çaresizlik vb. pek çok neden olduğu düşünülmektedir.

Anadolu coğrafyası halk kültürü içerisinde batıl hurafe inançların varlığı söz konusudur. Kayabelen köyünde yapılan bu araştırma kapsamında yöreye özgü örneklerden ziyade Anadolu coğrafyasında genelinde bilinen batıl inanışlar tespit edilmiştir.

- *Ateşe su dökülmez ya da besmele ile dökülür.*
- *Başı ağrıyan ve psikolojisi iyi olmayan birine kurşun döktürmek,*
- *Bıçağın elden ele verilmemesi.*
- *Büyüye nazara karşı nazar boncuğu takmak,*
- *Cam veya porselen bir eşyanın kırılmasının kötü bir olayı def ettiğini düşünmek,*
- *Çocuğun üzerinden atlanmaz boyunun kısa kalmasına neden olacağı düşünülür.*
- *Çöpün veya külin üzerinden geçilmez.*
- *Gece turnak kesmemek,*

- *Kulak çınlaması ile birisinin kulağı çınlayan kişiyi andığını sağ kulaksa iyi, sol kulaksa kötü şekilde andığını düşünmek,*
- *Merdiven altından geçmenin uğursuzluk getireceğini düşünmek,*
- *Sağ el kaşintısında para geleceği, sol elde ise para kaybı yaşanacağı*
- *Sağ gözün seyrimesini ise hayra yormak.*
- *Sol gözün seyrimesi olarak ifade edilen ve bununla birlikte hayırsız bir olay olacağı düşüncesi.*

3. KAYABELEN KÖYÜNDE SÖZLÜ GELENEK ÜRÜNLERİ,

3.1. HALK HİKÂYELERİ

Türk toplumlarının tarihsel süreci, genel bir bakış açısı ile ele alındığında; sosyal hayatın içerisinde ve halk kültürü kapsamında sözlü öğelerden olan hikâyelerin büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Toplum içerisinde ki sosyal davranışlara yön vermede, birlik beraberliği sağlama noktasında önemli bir araç olma özelliği taşımış ve etkin olarak varlığını korumuştur. Genel olarak düz yazı ve içerisinde şiirlerinde olduğu yöntemle anlatılan bu tür genel olarak sevda ve kahramanlık bazen de ikisini bir arada işlemektedir. Albayrak konu ile ilgili olarak; “Halk hikâyeleri, kendisine en yakın tür kabul edilen masallardan bile önemli farklarla ayrılır. Masallar mensur ve yoğun bir anlatıma sahip olduğu halde, 'halk hikâyeleri nazım-nesir karışık ve uzun bir yapıya sahiptir” (2005: 41) ifadelerine yer vermiştir. Kayabelen yöresinden derlenen halk hikâyesi örneğine aşağıda yer verilmiştir.

EŞKIYA HİKÂYESİ

Kaynak Kişi: Huriye Yılmaz

Derlendiği Yer: Kayabelen Köyü

Eski zamanlarda eli silahlı dağlarda yaşayan halkın emeklerini elinden alan ve insanlara korku salan eşkıyalar yaşarmış. Kervan yolu keserek baskınlar verip insanları öldürerek varlığını devam ettiren bu azılı gruplar her devirde insanları sıkıntıya düşürmüştür.

Evvel zamanda yörede azılı eşkıyalar türemiş halkın canına ve malına ziyan getirmişlerdir. Yörede yaşayan yürekli bir bey varmış ve yaylalarda otlayan hayvanlara

sahipmiş. Yörede yaşayan pek çok insan gibi bey kişi de eşkıyalardan büyük zararlar görmüş. Halkı bezdiren bu eşkıyalardan kurtulmak için yaylada uzun uzun düşünen beyin aklına bir çare gelmiştir. Hemen hayvanlarını ahıra bağlamış, onların güvenliğini sağlamış ve atını dörtnala köye sürmüştür. Hışımla geçen beyi görünce ahali meraklı bakışlarla gittiği yere doğru beyi takip etmiş ve durduğu yere toplanmıştır. Ahaliye hitap eden bey;

*Gelin arkadaşlar gelin
Sırt sırta yatalım Mavzerleri takalım
Hırsız sekiz biz on dokuz korkmayalım*

Bu ifadeleri duyan ahali büyük bir coşku ve cesarete gelmiş o günden bu yana kolay kolay eşkıyaya aman vermemiştir.

3.2. MASALLAR

Dünya üzerinde pek çok halk kültürü içerisinde kıymetli bir yere sahip olan masallar; hoşça vakit geçirmek, eğlendirmek ve düşündürmek gibi önemli işlevleri yerine getirme özellikleri ile bilinmektedir. Masallar içeriğinde barındırdığı konular, yanı sıra işlediği olağan üstü durumlar ile kuşaktan kuşağa varlığını korumuştur.

Masal kavramının kelime kökenine ilişkin olarak Arıcı şu ifadelere ter vermiştir: “Arapça "mesel" kelimesinden dilimize geçmiş olan ve Anadolu'da , "masal" olarak kullanılan terim, diğer Türk diyarlarında "ertegü, ertek, erteki, çöçak" gibi kelimelerle ifade edilmektedir” (2004: 159). Boratav ise çalışmasında bir kavram olarak masalı şu şekilde tanımlamıştır: “Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamiyle hayâl ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı diye tanımlanır” (1969: 80).

Kayabelen yöresinden derlenen Tereci Kız isimli masal örneği aşağıda ki gibidir.

TERECİ KIZ

Kaynak Kişi: Fatma Şahin

Derlendiği Yer: Kayabelen Köyü

Bir varmış bir yokmuş evvel zaman içinde yaşayan analıkızlı (anne ve kızı) varmış. Fakir bir hayata sahip olan anne ve kızı kendilerine ait küçük bir bahçede çalışır, bahçelerine tere ekip onları satarak geçimlerini sağlarmış. O yıllarda ülkeyi yöneten padişahın genç ve bekâr bir oğlu varmış. Tere satan bu genç kızı gören padişah

oğlu bu kıza âşık olmuş ve her gün bir tutam tere almak için yanına gelirmiş. Padişah oğlu kıza dermiş ki:

Tereci kıızı, tereci kıızı

Ver bakalım bir tere

Hüda seni bana vere...

Kız fakir olduğu için padişah oğlunun anne ve babası kendilerine layık görmezler ve bu evliliği istemezler. Bu durum karşısında Yemenden kendi ailelerine layık olduğunu düşündükleri bir kız bulurlar. Kız yemenden gelir ve kırk gün kırk gece düğün olur. Fakat padişah oğlu kalbinde ki tereci kıza olan aşkını söküp atamaz yine her gün ziyaretine gider ve aynı sözleri söyler. Günlerden bir gün yemenden gelen gelin kaynanasına derki:

Ana, ana ben bugün çok yorgunum bugün benim yerime bir başkasını bulun

Bu sözlerin üzerine oğlanın anası sırtında bir çuval altınla yola koyulur ve tereci kıız ve annesinin bahçesine gelir. Tereci kıızı anasından altın karşılığında bir günlüğüne ister. Kızın annesi bu duruma karşı çıkar ama fakirlikte ortadadır. Bu durumlarına çare olacağını düşünen tereci kıız, bunun üzerine anne rızası olmadan bu durumu kabul eder ve yola koyulur.

Saraya varan tereci kıız gelinin yerini alır ve işlerine devam eder derken iş esnasında bileği kesilir. Padişah oğlu bileğinde sarılı olan güveyi mendilini yarasını sarması için eşi zannettiği tereci kııza verir. Ertesi sabah tere almak için tereci kııza giden padişah oğlu kıızın bileğinde sarılı olan mendili görür ve hemen saraya döner. Annesini bulup *dün burada ki kişi kimdi* diye sorar. Annesi de *yemenden gelen gelinimiz oğul* der. Padişah oğlu; *hayır* der. *Bileği kesildi bende çevremi bağladım ama o çevre tereci kıızın kolunda* der. Annesi ile gidip bakarlar durum bahsedildiği gibidir. Bunun üzerine padişah oğlu; *yemenden gelen gelinin ayağına çarık bağlayın ve gönderin, tereci kıızını da bana alın muradıma ereyim* der.

Gel zaman git zaman durum padişahın oğlunun istediği şekilde gelişir ve tereci kıızla kavuşurlar. Kırk gün kırk gece dillere destan bir düğün yapılır.

Onlar erdi muradına biz çıkalım kerevetine...

MIRMIR BEY

Kaynak Kişi: Şerife Can

Derlendiği Yer: Kayabelen Köyü

Evvel zaman için de birbirini seven karı-koca varmış. Evliliklerinden uzun bir zaman geçmesine rağmen çocuk sahibi olamamışlar. Bu durum üzerine bir kediyi evlat gibi sevmişler ve büyütmüşler. Kediye Mırmır Bey ismini vermişler.

Zamanla kedi beslenip büyümüş kocaman bir kedi olmuş. Büyüyen kedi sahiplerine zarar vermeye başlamış. Bu duruma çare düşünen adam;

Ben bu kediyi heybeye koyup bir başka yere bırakıp geleyim demiş.

Eşiyle birlikte verdikleri bu karar doğrultusunda adam kediyi heybeye koymuş dağlar tepeler aşmış. Sonunda Sıçanlı (fareli) Ovası diye bilinen bir köye gelen adamı yemekte köy odasında misafir etmişler. Misafir aşı hazırlanmış yemek yenecekken o esnada fareler üşüşmüş. Bu durum karşısında çok şaşırın adam;

Bu nedir arkadaş diye sorar.

Bu soruya cevap olarak yaşlıca bir adam;

Köyü fareler istila etti biz alıştık sende kafana takma yemeğini ye demiş

Ama adam hiçbir şey yiyememiş. Biraz düşününce demiş ki;

Arkadaşlar sizin derdinize çare bende, heybemde canavar gibi bir kedi var demiş. Heybeden koca kediyi saldığı gibi kedi bütün fareleri yok etmiş. Bu durumu gören köylü;

Kedi burada kalsın satın alalım der.

Bunun üzerine adam;

Ben zaten bakamıyorum para istemez iyi bakın yeter der.

Sonrasında adam yola koyulmuş köylü arkasından yetişip *arkadaş bu kedinin ismi var mı* diye sormuşlar. Adam da Mırmır Bey demiş.

Zamanla adam kendi köyüne dönmüş yalnız köyde durumlar biraz karışıkmiş. Aslan, kurt ve tilki köydeki hayvanları yakalayıp götürüyormuş ve halk bu durumdan çok bezmiş. Ahali adama demiş ki;

Mırmır beyi nereye götürdün bunların hakkından o gelir.

Adamda;

Ben onu Sıçanlı Ovasına götürdüm demiş.

Ahali adama yalvar yakar kediyi getirmesini istemiş. Durumun ciddiyeti üzerine kediyi bıraktığı köye geri dönmüş ve

Ben kedimi özledim izin verin birkaç günlüğüne götüreyim demiş.

Kediyi almış kendi köyüne gelmiş. Ahali çok sevinmiş yürekleri umutla dolmuş. Mırmır beyi inin başına bırakmışlar. Kedi, inin başında;

miyavvvvvv diye yankılı bir şekilde bağırılmış.

Bu ürkütücü gelen ses üzerine tilki korkmuş ve haşgeş (haşhaş) tarlasına kaçmış insan kafası gibi büyük haşgeşler tilkinin kaçtığı yerde kafasına düşüyormuş ahalinin kendisini taşıladığını zanneden tilkinin ödü patlamış ve oracıkta ölmüş. Bu karışıklıkta aslan ve kurt kayaya tırmanmaya kaçmaya çalışmış. Lakin tırmandıkları kaya kopmuş ve üstlerine düşmüş. Altında kalan aslan ve kurt oracıkta can vermiş. Mırmır Bey'i omuzlarına alan köylü kediyi krallar gibi ağırlamış, yedirmiş, içirmiş... Bu masalda burada sona ermiş.

3.3. EFSANELER

Halk kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan efsaneler genel olarak ortaya çıktığı toplumların değerlerini yansıtmaktadır. Çok köklü bir kavram olan efsane; olağan üstü olaylardan bahseden ve gerçeklik payı az olan edebi bir türdür. Edebi tanımı ile ilgili olarak TDK şu ifadelerle yer vermiştir: “Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence. Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence, mit” (2019: 164-165).

Kayabelen köyünde sıkça anlatılan bir efsane örneği derlenmiş ve aşağıda ki şekilde ifade edilmiştir.

TÜRBE SANCAĞI

Kaynak Kişi: Şerife Can

Derlendiği Yer: Kayabelen Köyü

Kurtuluş savaşı esnasında Şuhut ve civarı askeri bakımdan büyük bir öneme sahiptir. Savaşın gerçekleşeceği o günlerde Hamza Şeyh Dede türbesine giden türbedar türbeye ait olan sancağın yerinde olmadığını görür. Bölgede konuşlanan yunan askeri korku dolu ve gergin bir bekleyiş içerisinde. Türk askerinin taarruzu ile beraber Hamza Şeyh Dede'nin sancağı düşmanın gözüne perde gibi iner. Ayrıca beraberinde; Mahmut Sultan, Efe Sultan, Karlık Sultan ve Balım Sultan'da sancakları ile beraber Türk ordusunun yanında yer almış, düşmanı maddi ve manevi anlamda korkutmuştur.

Kayabelen ve yöresinde ki köylerde de bilinen bu efsane yöre halkının ismi geçen büyüklere manevi anlamda verdiği değeri ve önemi gösterdiği düşünülmektedir.

3.4. MANİLER

Anadolu Türk halk kültürü içerisinde duyguların ifadesi için pek çok yol kullanılmıştır. Anonim halk edebiyatı bünyesinde yer verilen maniler bu yollardan birine örnektir. Anadolu halkı duygularını, sevdasını ve sitemini bu edebi türün içerisine sığdırmaya çalışmıştır. Manilerin sözleri zamanla ezgilerle birlikte söylenen türkü haline gelen örneklerde çoğunluktadır. Karataş yapmış olduğu çalışmada; manilerin Anonim halk edebiyatının en küçük nazım biçimi olduğundan, genellikle sevda konularını işlediğinden ve yaygın olarak tek dörtlükten oluştuğundan bahsetmiştir. (2001: 274-275).

Alan araştırması kapsamında Kayabelen köyünden iki adet mani örneği tespit edilmiştir. Sevda konulu mani örnekleri aşağıda verildiği gibidir.

Kaynak Kişi: Şerife Can

Derlendiği Yer: Kayabelen Köyü

Karşıda meşeler

Dibini kedi eşeler

Selamünaleyküm kel eşeler.

Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik

Derlendiği Yer: Kayabelen Köyü

Kara kara kazanlar

Kara yazı yazanlar

 lmesinde sürünsün

Aramızı bozanlar

Anadolu coğrafyasında genel olarak mani söylemek; mani okuma, mani deme, mani düzme ve mani atma gibi isimlerle bilinir. Kayabelen yöresinde mani söylemeye mani yakmak terimi kullanıldığı tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAYABELEN KÖYÜ HALK KÜLTÜRÜNDE GELENEKSEL MÜZİK PRATİKLERİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma ile Afyonkarahisar- Şuhut ilçesi Kayabelen köyü halk kültüründe var olan anonim ve âşık tarzı halk müziği örneklerinin tespit edilerek kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Bu çalışma kapsamında doğumdan ölüme yöreye ait olan; *ninniler, askerlik türküleri, düğün türküleri, iş türküleri, ağıtlar ve inanç bağlamlı halk müziği* örneklerinin derlenmesi hedeflenmiştir. Yörede tespit edilen geleneksel halk müziği örneklerinin sosyal, kültürel ve tarihi anlamda olumlu katkılar sağlaması, eserlerin repertuvara kazandırılması, arşivlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması planlanmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışma Kayabelen köyü halk kültürüne ait unsurların tespit edilmesi, kayıt altına alınması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından önem arz etmektedir. Bu çalışmada tespit edilen halk kültürü ürünlerinin; kalıcılığının sağlanması ve yapılacak çalışmalara kaynaklık edeceği düşüncesi de araştırmanın bir başka önemini ortaya koymaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, Kayabelen köyü halk kültürü unsurları içerisinde yer alan anonim halk müziği ürünleri kapsamındaki *ninniler, askerlik türküleri, düğün türküleri, iş türküleri ve ağıtların* ve inanç bağlamlı halk müziği örnekleri ile sınırlıdır. Afyonkarahisar ili Şuhut ilçesi Kayabelen köyü özelinde gerçekleştirilen bu çalışma 2018-2020 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

- Bu çalışmada ulaşılan sözlü ve yazılı verilerin gerçeği yansıttığı ve yararlanılan kaynakların doğru ve güvenilir olduğu,

- Örnekleme, evreni temsil edebilecek sayı ve nitelikte olmakla beraber tespit edilen verilerin Kayabelen köyü halk kültürünü ve geleneğini yansıttığı,
- Çalışma kapsamında kullanılan araştırma yöntemlerinin araştırmanın amacına ve önemine uygun olduğu varsayılmaktadır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Yöntem; genel olarak bir araştırmada sağlıklı ve doğru bilgilere ulaşmak amacıyla izlenen yol, akıl yürütme, sistemli düşünme gibi anlamlar ifade etmektedir. Bu düşünceden hareketle çalışmanın bu bölümünde araştırmanın yöntemini oluşturan, *araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve verilerin analizlerine* yönelik bilgilere yer verilmiştir.

5.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma, Kayabelen köyü halk kültürü kapsamında geleneksel müzik pratiklerini tespit etmek üzere etnomüzikoloji dalının önemli bir yere sahip olan alan araştırmasını esas almaktadır. Alan araştırma yöntem ve teknikleri sosyal bilimlerin araştırma kapsamında sıklıkla başvurulan uygulamalar olarak görülmektedir. Günümüzde bu yöntemler özellikle halk biliminin inceleme alanlarından biri olan halk müziği çalışmalarının tespitlerinde kullanılmaktadır. Saha çalışması verileri doğrultusunda oluşturulan bu araştırma nitel bir çalışma olup alan araştırması yöntem ve tekniklerinden faydalanılarak ortaya konmuştur.

Kayabelen köyü özelinde gerçekleştirilen bu araştırmada; tarama modeli kullanılmıştır. Karasar yapmış olduğu çalışmasında tarama modelini: “geçmişte ya da halen var olan bir durumu varolduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (2014: 77) olarak ifade etmiştir. Bu açıklamaya göre tarama modelinde araştırmacı; olay, nesne ve bireyleri onların doğasını bozmadan, bir müdahalede bulunmadan oldukları gibi tanımlamaya çalışır.

Çalışmada öncelikle literatür taraması yapılmış ve alan araştırması kapsamında kaynak kişilerin belirlenmesi gerçekleştirilmiştir. Betimsel bir çalışma olan bu araştırmada kaynak kişilerle gözlem ve görüşme gibi nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Ekici çalışmasında; “gözlem yöntemini kullanmadaki temel amaç, halk bilgisi ürünlerinin bizzat yaratım ortamlarına girmek, halk bilgisi ürünlerinin yaratıldığı ortam ve bağlamın bizzat içinde yer alıp, yaşayarak kaydetmektir” (2015: 67)

ifadelerine yer vermiştir. Araştırmanın geçerli verilere ulaşması açısından önemli katkılar sağlayan gözlem yönteminin en önemli özelliği; incelenen canlının ya da durumun doğallığı ve kendi ortamı içerisinde bulunmasıdır. Birçok davranışın, bu şekilde tarafsız ve olduğu gibi belirlendiği düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmanın; düğün gelenekleri ve inanç kültürü bağlamında gerçekleşen ritüeller, gözlem yöntemi uygulanarak incelenmiştir.

Alan araştırmalarında sık kullanılan görüşme yöntemi ise; doğal ortamda yapılan gözlemler ve ilgili konu kapsamında derlemeci tarafından yapılandırılmış ya da yarı yapılandırılmış sorular ayrıca bu sorulara verilen cevapların kayıt altına alınması ile gerçekleşmektedir. Ekici, karşılıklı görüşme ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerle yer vermektedir.

“Karşılıklı görüşme” veya “Mülakat” da diyebileceğimiz bu yöntemin kullanılması durumunda derlemeci veya anlatıcı-icracı bir arada bulunur. Derlemecinin önceden hazırladığı sorular veya görüşme sırasında kendiliğinden doğan sorular, derlemeci tarafından "kaynak kişi" adı verilen anlatıcı-icracıya yöneltilir. Gerek sorulan sorular ve gerekse alınan cevaplar, ya yazılmak suretiyle ya da ses (teyp) veya ses ve görüntü (video kamera) kaydediciler kullanılarak kaydedilir (2004: 70).

Araştırmanın içeriğine yönelik yapılması gereken öneriler ve yukarıda belirtilen ifadeler doğrultusunda alandaki kaynak kişilerle karşılıklı görüşmeler yapılmış ve elde edilen veriler kayıt altına alınmıştır. Tüm bu yöntemlere ek olarak elde edilen verilerin sözel-müzikal açıdan incelemelerine ilişkin sonuçlara da çalışma kapsamında yer verilecektir. Ayrıca çalışma raporunun oluşturulması aşamasında yazılı kaynaklar, görsel ve duysal materyallerden de yararlanılmıştır.

5.2. VERİLERİN TOPLANMASI

Kayabelen halk kültüründeki müzik unsurlarının tespit edilmesi ve değerlendirmesini içeren bu tez çalışmasında öncelikle köy hakkında daha önce benzer çalışmaların yapılıp yapılmadığı, herhangi bir araştırma yapıldıysa bunların ne olduğu ve kimler tarafından yapıldığı incelenmiştir. Ayrıca köyün etnik yapı ve kültürü hakkında geniş bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışmanın ön hazırlığı yapıldıktan sonra “Şuhut Kayabelen Köyü Halk Kültüründe Müzik Pratikleri” adlı yüksek lisans çalışması oluşturulmaya karar verilmiştir.

Bu alan araştırması kapsamında yörenin geleneksel müzik kültürüne ilişkin önceden yapılmış herhangi bir basılı kaynağa ulaşılamamıştır. Bu sonuçtan hareketle ilk olarak Şuhut İlçesi’ne gidilmiş ve ilçe kaymakamlığından Kayabelen köyünün tarihçesi,

nüfusu, okuryazarlık durumu, sosyo-kültürel yapısı ve ekonomik faaliyetlerine ilişkin bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra araştırma da; kütüphanelerden, Yüksek Öğretim Kurumu Tez Tarama Merkezi'nden ve internet ortamından da faydalanılmıştır. Köyde gerçekleştirilen cem törenleri, aşure etkinlikleri ve geleneksel olarak yapılan düğün törenleri incelenmiştir. Daha sonra köy muhtarı ile 29.08.2018 tarihinde görüşülmüş yörenin halk kültürüne ilişkin hangi geleneksel müzik türlerinin olduğu, kimler tarafından icra edildikleri, icra ortamları ve bu konular üzerinde yardımcı olacak muhtemel kaynak kişilerin tespiti hususunda bilgiler alınmıştır. Yöreyi iyi bilen ve tanıyan Ece Fidan, Fatma Fidan ve Müslüm Fidan rehberliğinde kaynak kişilerle görüşme planlanmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak Cemile Arıçelik, Zehra Yavuz, Sultan Çelikkanat, Huriye Yılmaz ve Fatma Şahin ile 30.08.2018 tarihinde görüşülmüştür. Daha sonra 11.09.2018 tarihinde Şerife Can ile görüşülmüştür. 12.09.2018 tarihinde gerçekleşen Aşure etkinliğinden sonra Âşık Hamza Can ile Tasavvufi Halk Müziği ile ilgili görüşme gerçekleşmiştir. Bu görüşmeler yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış mülakat şeklinde gerçekleştirilmiştir.

5.3. VERİLERİN İŞLENMESİ

Çalışma kapsamında gözlem ve görüşme yöntemi kullanılarak elde edilen veriler incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu kapsamda notaya alınarak incelenen örneklerin ezgi –ritim yapıları, makam dizisi, biçim özelliği ve ses genişliği gibi unsurlar analiz edilmiştir.

Ayrıca, derlenen türkülerin edebi açıdan genel bir değerlendirmesi yapılmış olup sırasıyla nazım şekli, nazım birimi, ölçü sayısı, kafiye şeması ve hece sayısını içeren edebi yapı tablolarına yer verilmiştir. Daha sonra tespit edilen örneklerin dil ağız ve tavır özelliklerine de araştırmada yer vermeye çalışılmıştır.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

6.1. ANADOLUDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DERLEME ÇALIŞMALARI VE AFYONKARAHİSAR

19. yüzyılın ilk yarısında Avrupa'da başlayan milliyetçilik, sanayileşme, aydınlanma gibi sosyal ve siyasal olaylar halk kültürüne ait unsurları araştırma fikirlerini de beraberinde getirmiştir. Osmanlı döneminde derleme faaliyetlerine ilişkin

olarak Feyzi yaptığı çalışmada; “On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı, çoğunluğunu yabancı müzikolog ve Türkologların oluşturduğu araştırmacıların kişisel derleme çalışmalarının yoğunlaştığı dönem olarak göze çarpmaktadır” (2015:831) açıklamalarına yer vermiştir. Halk kültürünü araştırmaya yönelik derleme çalışmaları, Anadolu coğrafyasında 20.yy. başlarında resmi olarak ilgi görmeye başlamış; 1920 yılında ‘Hars (kültür) Dairesi’ kurulmuştur. Bu duruma bağlı olarak özellikle halk müziği alanında, 1922 yılında anket yoluyla çeşitli derleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. İmkânlar doğrultusunda gerçekleştirilen bir başka çalışma ise 1925 yılında dikte usûlü ile yapılmıştır. Anket ve dikte yolu ile yapılan bu iki çalışma beklenen başarıya ulaşamamıştır.

Kültür Dairesi (Hars Dairesi) Müdürlüğü (Hamit Zübeyir Koşay) Seyfettin Asaf ve Mehmet Sezâi kardeşleri Batı Anadolu’ya derlemeye göndermiş (1925); sahada ilk defa dikte usûlü ile yapılan derlemede derlenen 76 ezgi “Yurdumuzun Nağmeleri” adı ile yayınlanmıştır. (1926) ilk anket çalışması ile yapılan derleme (1922) ile ilk fonografsız ve dikte usûlü ile yapılan Batı Anadolu derlemeleri (1925) başarılı sonuçlandırılmamıştır (Elçi,2008:43).

Yapılan çalışmalar istenilen sonuca ulaşmamış ve ses kayıt cihazı olan fonografin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Derleme çalışmalarında adına sıklıkla yer verilen ve bir kurum olma özelliği taşıyan Darü-l Erhan fonograf kullanarak derleme gezileri gerçekleştirmiştir. İlk resmi müzik kurumu olarak bilinen bu kurumun yaptığı derleme çalışmaları Cumhuriyet dönemi derlemelerin önemli bir evresini oluşturmuştur.

Dâru’l Elhan fonografla dört gezi düzenlemiştir; fonografin gelmesinden bir gün sonra birinci geziye çıkmıştır. Birinci gezide Yusuf Ziya Demircioğlu, Rauf Yekta, Dürri Turan ve Ekrem Besim Tektaş tarafından Adana, Gaziantep, Urfa, Sivas, Kayseri ve Niğde ‘de 250 halk ezgisi derlenmiştir. Fonografla derlenen ilk parça “Kozanoğlu” türküsü olup, konservatuar arşivinde Şenel tarafından bulunarak notaya alınmıştır (Elçi,2008: 43).

Fonografin icadı ve Anadolu sahasında ki derleme çalışmalarında kullanılması ile birlikte yapılan araştırmalar açısından olumlu sonuçlar gözlenmiş ve bu anlamda çalışmalar ivme kazanmıştır. Süreç içerisinde farklı kurumlar derleme gezileri düzenlemiş ve birçok Anadolu halk ezgisi kayıtlara geçmiştir. Bu gezileri gerçekleştiren kurumlar;

- Darü-l Elhan,
- Ankara Devlet Konservatuarı,
- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)
- Kültür Bakanlığı’dır.

Afyon ve çevresi ile ilgili olarak Ankara Devlet Konservatuvarı gerçekleştirmiş olduğu derleme gezisinde bu yöreye ait çalışmalar yapmıştır. Altınay konu ile ilgili olarak; “1938'de yapılan bu geziye iki grup halinde devam edilmiştir. I. tetkik grubu, Ferit Alnar'ın başkanlığında: Kütahya, Afyon, Denizli Aydın, İzmir, Manisa ve Balıkesir dâhilinde derlemeler yapmıştır. Gezi bir buçuk ay sürmüştür” (2004: 133) ifadelerine yer vermiştir. Afyonkarahisar'da AKÜ Devlet Konservatuvarının kurulması ile birlikte yörede pek çok derleme çalışması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Ege Üniversitesi Türk Musikisi Konservatuvarının derleme çalışmaları da Afyonkarahisar ve yöresine kültürel anlamda olumlu katkılar sağlamıştır.

6.1.1. TRT Türk Halk Müziği Repertuvarında Yer Alan Afyonkarahisar ve Yöresi Halk Müziği Örnekleri

Afyonkarahisar ve yöresine ait TRT kurumunun nota arşivinde yer alan geleneksel halk müziği örneklerinin; eser isimleri, repertuvar numaraları, derleyen, notaya alan kişiler ve derleme tarihi bilgilerine tablo **Ek-1'** de yer verilmiştir.

6.1.2. Diğer Notalı Yayınlarda Bulunan Afyonkarahisar ve Yöresi Halk Müziği Örnekleri

Afyonkarahisar yöresinde ait TRT repertuarı dışında kalan kitap, ansiklopedi, tez ve makale gibi diğer notalı yayınlarda yer verilen; türküler, sözlü-sözsüz oyun havaları, uzun havalar ve tasavvufi halk müziği örneklerine ayrıca bu eserlere ilişkin kaynak kişi, derleyen, notaya alan ve tarih bilgilerine **Ek-2'** de yer verilmiştir.

6.2. KAYABELEN KÖYÜNDE TESPİT EDİLEN HALK MÜZİĞİ TERİMLERİ

Araştırmanın bu bölümünde yöreden tespit edilen müzik terimlerine yer verilmesinin çalışmaya olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmüştür. Bu kapsamda yöreye özgü; *Davaz*, *Düz Oyun (Şındın)*, *Gına Övme*, *Nefes Çığırma*, *Ova Türküsü*, *Cem Okşama* ve *Türkü Çekme* terimlerinin yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

6.2.1. Davaz

Bu araştırma kapsamında yer verilen *Davaz* terimi; tekke edebiyatı içerisinde nefes alt başlığında değerlendirilen, *Duvaz-ı İmam* teriminin Kayabelen ve civar köylerinde ki karşılığıdır. Anadolu coğrafyası üzerinde yöreden yöreye halk dilinde

farklılık gösteren bu kavram; genel bir ifadeyle 12 imamların isimlerinin sırayla anıldığı, yaşamlarından kesitlere yer verildiği ve iyilikle anılıp övgüyle bahsedildiği nefesler olarak bilinmektedir.

6.2.2. Düz Oyun (Şındın)

Törenselleşmiş nitelik taşıyan düğün gelenekleri ve bu çerçevede yapılan eğlenceler Anadolu coğrafyasında yaygın olarak bilinmektedir. Yörede bilinen düz oyun kavramı; düğünlerde kadınlar arasında yapılan eğlencelerde yer verilen oyunlu müzik örneklerine denmektedir. Müzikal açıdan ele alındığında metrik yapısı 2+2+2+3 şeklinde ve 9/8'lik ritmik yapıda icra edilen oyun karakterli bu tür, yörede *Şındın* olarak da bilinmektedir.

6.2.3. Gına Övme

Yörede düğün gelenekleri çerçevesinde yer verilen bu terim; *ana kınası*, *zini gecesi* gibi aşamalarda başta gelini ve misafirleri duygulandırmak amacıyla icra edilen yerel örneklerdir. Afyonkarahisar ve civarında da yaygın olarak kullanılan bu terim 'gelin övme ve gelin ağlatma' gibi isimlerle de bilinmektedir. Kayabelen köyünde derlenen *Çattular Gazan Daşını* isimli eş metin olma özelliği taşıyan türkü, bu gecelerde okunan bir *gına övme* örneğidir.

6.2.4. Nefes Çığırma

Yörede cem ritüelleri esnasında seslendirilen, tekke edebiyatına ait nefes örneklerini söylemek ve seslendirmek anlamlarında kullanılmaktadır.

6.2.5. Ova Türküsü

Şuhut ve genelinde olduğu gibi Kayabelen köyünde de kullanılan yöresel bir müzik terimidir. Genel olarak iletişim kurma, hoşça vakit geçirme gibi işlevsel özellikler taşıyan bu terim; tarımsal faaliyetler de kadınlar arasında seslendirilen türkülere verilen ismi nitelemektedir. Bu yerel örnekler, tek kişi tarafından ya da toplu olarak seslendirilmektedir.

6.2.6. Türkü Çekmek

Kayabelen 'de türküyü söylemek ve seslendirmek anlamlarına gelen yöreye özgü bir müzik terimidir.

6.2.7. Cem Okşama

Yörede gerçekleştirilen cem ritüelleri içerisinde uygulamanın sonunda anlatılan konuya göre uygun içerikte olan bir nefes seçip okuma eylemidir.

6.3. KAYABELEN KÖYÜNDE TESPİT EDİLEN HALK MÜZİĞİ ÜRÜNLERİ

Araştırmanın bu aşamasında, Kayabelen köyünde tespit edilen ve yöreye özgü olarak seslendirilen geleneksel halk müziği ürünlerine ayrıca bu örneklerin sözel ve müzikal açıdan analizlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda yöreden derlenen halk müziği örneklerinin her birinin; konularına, söylendikleri ortama ve işlevsel özelliklerine göre sınıflandırılmasının, çalışmaya olumlu katkı sağlayacağı ve yön vereceği düşünülmektedir. Konuya ilişkin olarak Boratav, konu ve icra edildiği ortam açısından ele alarak sınıflandırmıştır.

«A» bölümü şu çeşitlenmeleri gösterir:

1. Lirik türküler:

- a) ninniler,
- b) aşk türküleri,
- c) gurbet türküleri, askerlik türküleri, hapisane türküleri,
- ç) ağıtlar,
- d) çeşitli başkaca duyguluk konular üzerine türküler.

2. Taşlama, yergi ve güldürü türküleri.

3. Anlatı türküleri:

- a) Efsane konulu türküler,
- b) bölgelere ya da bireylere özgü konuları olan türküler,
- c) Tarihlik konuları olan türküler.

«B» bölümünün çeşitlenmeleri:

4. İş türküleri.

5. Tören türküleri:

- a) bayram türküleri,
- b) düğün türküleri,
- c) dinlik ve mezhepli törenlere değgin türküler,

ç) ağıt töreninde söylenen türküler.

6. Oyun ve dans türküleri:

a) Çocuk oyunlarında söylenenler,

b) büyüklerin oyunlarında söylenenler (1969:163-164).

Çalışma kapsamında bu örnekler; anonim halk müziği ve tasavvufi halk müziği ana başlıklarında değerlendirilmiştir.

6.3.1. Anonim Halk Müziği Örnekleri

Anonim kavramı anlam olarak ele alındığında edebi bir terim olarak TDK bu kelimeyi; *yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen (eser)* olarak tanımlamaktadır (2019: 29).

Geleneksel halk müziği içerisinde de kullanılan bu kavramı genel bir ifadeyle; bestecisi süreç içerisinde unutulmuş ve kimin yaptığı belli olmayan, toplum tarafından benimsenmiş ürünler olarak tanımlamak mümkündür. Bu konuya ilişkin Kaya; “Türküler genellikle bir olay, bir arzu ve bir heyecan üzerine doğarlar. Türküler, başlangıçta sahibi belli ürünlerdir. Ancak zamanla, türkünün asıl sahipleri unutulur ve sonraki nesiller tarafından halkın dilinde dolaşa dolaşa farklı coğrafyalara yayılır” (2007:742) ifadelerine yer vermiştir. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere bu ürünlerin halk dilinde dolaşması, toplumda bir değer kazandığını, benimsendiğini göstermektedir. Askere gitmeler, göçler, afetler vb. gibi bir takım olaylar neticesinde bu ürünlerin yaygınlık kazandığı gözlemlenmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda yöreye ait anonim halk müziği türlerinden; *ninni, sevda türküsü, asker türküsü, iş türküsü, ağıt, anlatı türküleri, seyirlik örnekler, düğün ve kına türküleri* tespit edilmiştir.

6.3.1.1. Ninniler

Ninniler genel olarak çocukları uyutma amacı ile sade bir dille ezgili olarak ifade edilen sözlü kültür örneğidir. Kendine özgü bir ezgi ile söylenen ninniler, annenin çocuğuna ilişkin isteklerini, iyi dileklerini, kendi sevinç ve üzüntülerini anlatmaktadır. Konuya ilişkin olarak Uğurlu “Ninni, çocuğun uyutulması ya da sevilmesi sırasında söylenen bir takım duygu ve düşünceleri, inanç, umut ve hayalleri, sevinç ve acıları

içeren, çoğunlukla dört dizeli, dize sonlarına kalıp sözler eklenerek, ezgi ile birlikte söylenen manzum sözlerdir” (2009: 248) açıklamalarına yer vermiştir.

Ninni kavramı yörede *nenni* olarak isimlendirilmektedir. Yapılan bu çalışmayla yörede tespit edilen ninni örneğinin notaya alınmış hali, sözel ve müziksel analizlerine yer verilmiştir. Araştırma kapsamında yörede tespit edilen *Samanlıkta Sarı Saman* isimli ninni örneği *şekil 6’da* verildiği gibidir.

Şekil 6. Samanlıkta Sarı Saman

Nenni

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Zehra Yavuz
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın

The musical notation is written on two staves in a 2/4 time signature. The melody is in a minor key. The lyrics are written below the notes. The first staff ends with a double bar line and a repeat sign. The second staff ends with a double bar line and a repeat sign.

Sa man lık ta sa rı sa man nen ni yav rum nen ni

Ben der di mi e le de menbü yü de sa na de yin nen ni nen ni gu zum nen ni

-1-

Samanlıkta sarı saman
Ben derdimi ele demen
Büyü de sana deyin
Nenni guzum nenni

-2-

Üyüsün de büyüsün nenni
Guzularınan yürüsün nenni
Nenni guzum nenni

-3-

İstanbul'un guyuları
Çayır çimen gıyıları
Silahlanmış geliyor
Yavrumun da dayıları
Nenni guzum nenni

Samanlıkta sarı saman
Ben derdimi ele demen
Büyüde sana deyin
Nenni guzum nenni

Üyüsünde büyüsün nenni
Guzularınan yürüsün nenni
Nenni guzum nenni

İstanbul'un guyuları
Çayır çimen gıyıları
Silahlanmış geliyor
Yavrımın dayıları
Nenni guzum nenni

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Kayabelen yöresinden derlenen *Samanlıkta Sarı Saman* isimli ninni örneği sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım birimleri ilk kıtada 4 mısradan 2. Kıtada 3 mısradan ve 3. Kıtada ise 5 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 9'lu 8'li ve 7'li hecelerden oluşup sayılarında değişiklik göstermektedir. Kafiye şeması ise (aaab/bbb/ccdcb) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin uşşak makamı dizisinde ve serbest ritimli yapıda ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçim açısından bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir cümleli biçimden (a1+b1) oluştuğu gözlenmektedir. Akdoğu biçimle ilgili olarak; “Birbirini tamamlayan en az iki cümleciğin oluşturduğu ezgisel bütüne denir” (2003: 52) ifadelerine yer vermiştir.

6.3.1.2. Sevda Türküleri

Toplum içerisinde sosyal bir konu olan aşk kavramı geleneksel halk müziği içerisinde de önemli bir tema olma özelliğine sahiptir. Genel bir bakış açısı ile konu olarak ele alındığında sevgiliye olan özlemi, kavuşamamayı sade bir dille anlatmaktadır. Kayabelen yöresinden derlenen, *şekil 7'de* yer verilen ve pek çok ortamda söylenen bu örnek; konu bakımından sevda türküleri arasında sınıflandırılmıştır.

Şekil 7. Gıcılarda Dağın Başı Gıcılar
Gıcılar da Dağın Başı Gıcılar

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Fatma Şahin
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 60

§

Gı cı lar da da ğın ba şı gı cı lar Çe vir di ler o dun cu lar pür cü ler

A yır dı lar sa rı kız dan gü cü nen Gözle rim ay rıl sa gön lüm ay rıl maz

§

gön lüm ay rıl maz

-1-

Gıcılar da dağın başı gıcılar
Çevirdiler oduncular pürcüler
Ayırdılar sarı kızdıan gücünen
Gözlerim ayrılrsa gönlüm ayrılmaz(*gönlüm ayrılmaz*)

-2-

Yazmayı örtünmüş elin üstüne
Sade yağı dökmüş balın üstüne
Eğer aykız geçeceğini bilseydim
Konyaklar dökerdim yolun üstüne(*yolun üstüne*)

Gıcılarda dağın başı gıcılar
Çevirdiler oduncular pürçüler
Ayırdılar sarı kızdán gücünen
Gözlerim ayrılrsa da gönlüm ayrılmaz (*gönlüm ayrılmaz*)

Yazmayı örtünmüş alın üstüne
Sadeyağı dökmüş balın üstüne
Eğer Aykız geçeceğini bilseydim
Konyaklar dökerdim yolun üstüne (*yolun üstüne*)

Gıcılamağ: rüzgârın sert esmesi

Gücünen: zorla

Sadeyağ: tereyağı

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede tespit edilen ve her ortamda söylenebilen *Gıcılarda Dağın Başı* isimli bu örnek konu bakımından, sevda konulu türküler arasında değerlendirilmiştir. Sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım biriminin 4'lük olduğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aabc/ dded) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 6/4 lük ritmik yapıda ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) olduğu gözlenmektedir.

Müzikte bölüm kavramını Akdoğu yapmış olduğu çalışmada; “Gerek ritmik, gerek makamsal olarak yarattığı etki nedeniyle birbirlerinden ayrılan ezgisel bütünler bölüm olarak adlandırılır” (Akdoğu, 2003: 57) şeklinde tanımlamıştır.

6.3.1.3. Asker Türküleri

Türk toplumları içerisinde köklü bir geçmişe sahip olan askerlik vazifesi bugünde varlığını devam ettirmektedir. İçerisinde ayrılık, kavuşma, kahramanlık gibi duygular barındıran bu vazife, Anadolu halk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Askerlik çağına gelen gençlerin askere uğurlanmaları; hüznü, gururu ve özlemi beraberinde getirmiş ve pek çok türküye konu olmuştur. Anadolu coğrafyasında *asker uğurlama*, *asker kısalama* ve *asker gönderme* gibi farklı isimlerle anılan bu uygulama zamanla anlamlı bir gelenek haline dönüşmüştür.

Kayabelen yöresinde bu gelenek sürdürülmeye devam etmektedir. Yöre halkından edindiğimiz bilgilere göre askerlik zamanı gelen gençler görev zamanı yaklaşınca evlerine girmezler köyde her gün birinin evinde yemek yerler ve hediye alırlar. Bu süreç *baba ocağında rızkı kesildi* sözleri ile ifade edilmekte olup vazifeye başlayıncaya kadar sürmektedir. Askere gitmeden evvel Hamza şeyh dede türbesi ziyaret edilir ve geri getirmek şartı ile bir parça toprak alınır bu uygulamanın askerleri koruduğuna inanılmaktadır. Bu inancın temelinde Hamza Şeyh dedeye olan saygı ve Kurutuluş savaşında Türk askerine gösterdiği hikâye edilen kerametinin olduğu düşünülmektedir. Anadolu'da yaygın olarak bilinen ve Kayabelen köyünde de uygulanan askere kına yakma ve dua ile birlikte askerler vazifesine uğurlanırlar.

Yörede asker uğurlama gelenekleri içerisinde yer alan asker türkülerine, **şekil 8** **şekil 9** ve **şekil 10'da** verilmiştir. Bu örneklerden *Darı Buğday Cecini* isimli asker türküsüne ait bir hikâyede tespit edilmiştir. Tespit edilen bu türkülerin sözel ve müzikal analizlerine yer verilmiştir.

Şekil 8. Guru Kütük Yanmayınca Tüter mi

Guru Kütük Yanmayınca

(Asker Türküsü)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arçelik
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 60

The image shows the musical notation for the song 'Guru Kütük Yanmayınca Tüter mi'. It consists of three staves of music in 6/8 time, with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff starts with a double bar line and a repeat sign. The second staff ends with a repeat sign. The third staff ends with a double bar line.

Gu ru kü tük yan ma yın ca tü ter mi Va kit gel me yin ce bül bül ö ter mi

Ka ğıt gel miş yar as ke re gi di yor Bir sa rıl sam ge le si ye ye ter mi

Ba na ye ter mi

-1-

Guru kütük yanmayınca tüter mi
Vakit gelmeyince bülbül öter mi
Kağıt gelmiş yar askere gidiyor
Bir sarılsam gelesiye yeter mi (*bana yeter mi*)

-2-

Yazmalar içinde garalı yazma
Alırın sevdiğim ağlayıp gezme
Asker mektubunu gahirli yazma
Olmaz okuyanda derdolur (*bana zor gelir*)

Guru kütük yanmayınca tüter mi
Vakti gelmeyince bülbül öter mi
Kâğıt gelmiş yar askere gidiyor
Bir sarılsam gelesiye yeter mi (*bana yeter mi*)

Yazmalar içinde garalı yazma
Alırım sevdiğim ağlayıp gezme
Aşk mektubunu gahirli yazma
Olmaz okuyanda dert olur (*bana zor gelir*)

Guru: kuru

Gahir: kahır anlamında kullanılmaktadır

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Guru Kütük Yanmayınca Tüter mi* isimli Asker Türküsü örneği sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım birimlerinin 4 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaba/cccd) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 6/4 lük ritmik yapıda ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) oluştuğu gözlenmektedir.

Şekil 9. Darı Buğday Cecini

Darı Buğday
(Asker Türküsü)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 60

Da rı buğ day çe ci mi da rı mı san dın
As ke re gi de ni ga lır mı san dın
Bu ba be nim ya ri mi ga rın mı san dın
Na sıl al dın bu bam al lı ge li ni

-1-

Darı buğday çeçimi darı mı sandın
Askere gideni galır mı sandın
Buba benim yarimi garın mı sandın
Nasıl aldın bubam allı gelini

-4-

Keten gömlek giydim yakası işleme
Bir günah işledin bubam bir daha işleme
Öperisen al yanağı dişleme
Nasıl aldın bubam allı gelini

-2-

Evlerine vardım damları çamır
Sıvamış kolları dirsekte hamır
Gelinin gözleri bir sulu yağmır
Nasıl aldın bubam allı gelini

-5-

Garşıdan garşıya atılan adım
Terazim gırıldı dartılamadım
Çok dedim emme de düzü bubana
Bubanın elinden gurtulamadım

-3-

Ünnedim ünnedim duyuramadım
Oğlum garın acımış doyuramadım
Çok dedim emme de düzü bubana
Bubanın elinden gurtulamadım

-6-

Bınarın başına destimi goydum
El almasın diye ben kendim aldım
Askeri görünce tövbeye geldim
Alman oğlum alman al senin olsun

Darı buğday çeçini darı mı sandın
Askere gideni gelir mi sandın
Buba benim yârimi garın mı sandın
Nasıl aldın bubam allı gelini

Evlerine vardım damları çamır
Sıvamış kolları dirsekte hamır
Gelinin gözleri bir sulu yağmır
Nasıl aldın bubam allı gelini

Ünnedim ünnedim duyuramadım
Oğlu garnın açmış doyuramadım
Çok dedim emmede dürzü bubana
Bubanın elinden kurtulamadım

Keten gömlek giydim yakası işleme
Bir günah işledin bubam bir daha işleme
Öperisen al yanağı dişleme
Nasıl aldın bubam allı gelini

Garşıdan garşıya atılan adım
Terazim gırıldı dartılamadım
Çok dedim emmede dürzü bubana
Bubanın elinden gurtulamadım

Bunarin başına destimi koydum
El almasın diye ben kendim aldım
Askeri görünce tövbeye geldim
Alman oğlum alman al senin olsun

Çec: tahıl yığını

Buba: baba

Ünnemek: çağırma

Bunar: çeşme, pınar

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Darı Buğday Çeçini* isimli Asker Türküsü örneği sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım birimi 4'lük olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaab/ cccb/ dded/ fffb/ dded/ dddg) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 6/4 lük ritmik yapıda ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) olduğu gözlenmektedir.

Türkünün Hikâyesi

Askere gitmeden önce güzel bir kızla evlenen genç askerlik görevini yapmak üzere köyden ayrılmıştır. Uzun bir zaman geçmesine rağmen köyüne dönemeyen gencin öldüğü haberi köye yıldırım gibi düşer. Askerlik vazifesinde hayatını kaybettiği söylenen gencin babası bu durum üzerine askerin geride kalan eşi ile evlenmek ister. Başkasına varmasın gibi bir kaygı ile verilen bu karar sonucu bu evlilik gerçekleşmiştir. Aslında asker hayatını kaybetmemiş ve uzun bir zaman sonra köyüne dönmüştür. Dönüşünde onu kimse tanımamış, genç eşi ve babası ile ilgili bu hazin durumu da öğrenmiştir.

Bu durumu bir süre takip eden genç sonun da baba evine varır ve iş yapan eşini görür ama eşi onu tanımamıştır. O günün akşamında kendi evine misafir olarak gelen genci ne anası nede babası tanımıştır. Gece evde misafir edilen gencin dilinden bu türkünün sözleri dökülür. Durumu anlayan ana ve babası da yine türkü ile bu hazin durumu anlatmaya çalışmıştır.

Bir diyalog şeklinde oluşan sözleri ve hikâyesi ile bu türkü; yörede bilinen bir asker türküsü olarak Kayabelen halk kültürü içerisinde yerini almıştır.

Yöre de *Darı Buğday Cecini* isimli asker türküsü ile aynı ezgi yapısı ile seslendirilen bir başka eser ise; Kore savaşı ile ilgili bir dönemi anlatan *Trene Bindim de ağrıdı Başım* isimli Fatma Şahin'den derlenen örnektir. *Trene Bindimde* isimli örneğin notaları ve sözlerine aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 10. Trene Bindimde

Trene Bindim de
(Asker Türküsü)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik/ Fatma Şahin
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 60

T re ne bin dim de ağ rı dı ba şım
Sı la dan ke sil di ek me ğim a şım
Mek tu bu kes ti de za lim gar da şım
Gat tı t ren bi zi sür dü Ko re ye

-1-

Trene bindimde ağrıdı başım
Sıladan kesildi ekmeğim aşım
Mektubu kesti de zalim gardaşım
Gattı tren bizi sürdü Kore'ye

-3-

Haki pontul gidin dar demedin mi
Sılaya çıkınca zor demedin mi
Ezrail can almaya gelince
Sılada sevdiğim vur demedim mi

-2-

Kore bınarları durmadan akmaz
Askerin yüzüne kimseler bakmaz
Yoklarım postayı mektubum çıkmaz
Attı tren bizi sürdü Kore'ye

-4-

Tren seni süren ne yaman usta
Açıl kara tren gidelim dosta
Oğlanlar askerde gelinler yasta
Attı tren bizi Kore dağına

-5-

Kore sokakları dardır geçilmez
Soğuktur suları yudum içilmez
Anadan geçilir yardım geçilmez
Attı tren bizi Kore dağına

Trene bindimde ağrıdı başım
Sıladan kesildi ekmeğim aşım
Mektubu kestide zalım gardaşım
Attı tren bizi sürdü Kore'ye

Kore bunarları durmadan akmaz
Askerin yüzüne kimseler bakmaz
Yoklarım postayı mektubum çıkmaz
Attı tren bizi sürdü Kore'ye

Tren seni süren ne yaman usta
Açıl kara tren gidelim dostu
Oğlanlar askerde gelinler yasta
Attı tren bizi sürdü Kore'ye

Kore sokakları dardır geçilmez
Soğuktur suları yudum içilmez
Anadan geçilir yardım geçilmez
Attı tren bizi sürdü Kore'ye

Bunar: çeşme, pınar

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Derlenen *Trene Bindimde* isimli bu Asker Türküsü örneği sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım birimi 4'lük olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaab/ cccb/ dddb/ eeeb) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 4/4 lük ritmik yapıda bir oktavlık ses sınırında ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) oluştuğu gözlenmektedir.

6.3.1.4. Ağıtlar

Dünyanın varoluşundan bu yana yaşam kadar bir başka gerçek te ölümdür. İnsan toplulukları kaybettikleri kişileri hatırlamak, hatırlatmak ve bu durum karşısında üzüntülerini dile getirmek ihtiyacı hissetmiştir. Bu ihtiyaca yönelik genel olarak içlerinde taşıdıkları heyecan, korku ve keder gibi insani duyguları ifade eden sözler ve müzikler ortaya koymuşlardır. Bu sözlü müzik örneklerine Anadolu halk kültürü içerisinde ağıt ismi verilmektedir. Bu konu ile ilgili olarak Elçin; “İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı –cansız bir varlığını kaybetme, korku, telaş ve heyecan anındaki üzüntülerini feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini düzenli düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülere Batı Türkçesi’nde umumiyetle ‘ağıt’ adı verilir”(2011:290) ifadelerine yer vermiştir.

Türk toplumları içerisinde çok köklü bir gelenek olan ağıt kavramına ilişkin ilk örnek Görkem’in Atsız’dan aktardığı bilgilere göre; M.Ö. 119 yılında Hun Türklerinin Ordos kuzeyinde ki topraklarını Çinlilere kaptırmasıyla büyük çöle çekilmeleri üzerine söylenmiştir. Bu ağıtın dörtlüğü aşağıdaki gibidir:

“Yen-çı dağımı kaybettik

Kadınlarımızın güzelliğini elimizden aldılar

Sı-lan-şan yaylalarını kaybettik

Hayvanlarımızı çoğaltacak vesaiti elimizden aldılar” (2001: 35).

Genel olarak bakıldığında; ölümlle sonuçlanan durumların nasıl gerçekleştiğini de anlatan ağıt örnekleri; ölen kişinin ağzından ya da anne, kardeş, eş vb. kişilerin diliyle ifade edildiği gözlemlenmiştir. Anadolu’da cenaze başına gelip özel olarak ağıt yakanların varlığı bilinen bir gerçektir ve bu kişiler *ağıtçı*, *yakımcı* gibi isimlerle anılmaktadır.

Müzikal olarak uzun hava ya da ritmik ezgiler ile söylenen bu türküler ölen kişileri övmek veya olayı anlatma şeklinde söylenmiştir. Tüm Anadolu coğrafyasında olduğu gibi Kayabelen köyünde de ağıt örnekleri tespit edilmiştir. Bu ağıtların bazıları kaynak kişilerin ifadesine göre Kınacı Hüseyin olarak bilinen (Hüseyin Kızılkaya) erkek bir ağıtçı tarafından söylenmiştir. Erkek ağıtçı varlığının bu gelenek içerisindeki nadir durumlardan olduğu düşünülmektedir. Tespit edilen bu örneklerin, *şekil 11, 12 ve 13’te* notaya alınmış hallerine ayrıca edebi ve müzikal analizlerine yer verilmiştir.

Şekil 11. Bugün Hava Yağacak mı
Bugün Hava Yağacak Mı

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 56

Bu gün ha va ya ğa cak mı
Al ılı yaz mam so la cak mı
Al gun dak ılı sa rı yav rum
Gu ma la ra ga la cak mı

-1-

Garyolalar ayrık ayrık
Değme doktor beyim gayrik
Nasıl olsa öleceğim
Ben silamı görem gayrik

-3-

Eziliyor süzülüyor
Veremliler geziniyor
Gezinmeyin veremliler
Size ilaç yazılıyor

-2-

Doktur bize gelir gider
Anam onu merak eder
Merak etme gadın anam
Bu dert beni alır gider

-4-

Pencereden guş geliyor
Guşun sesi hoş geliyor
Nazilliye giden taksi
Dolu gitmiş boş geliyor

-5-

Portakalı soyamadım
Baş ucuma goyamadım
Selam söylen Allah'ıma
Ben dünyama doyamadım

Bugün hava yağacak mı
Allı yazmam solacak mı
Al gundaklı sarı yavrum
Gumalara galacak mı

Gayrolalar ayırık ayırık
Değme doktor yaram gayrik
Nasıl olsa öleceğim
Ben silamı görem gayrik

Doktur bize gelir gider
Anam onu merak eder
Merak etme gadın anam
Bu dert beni alır gider

Eziliyor süzülüyor
Veremliler geziniyor
Gezinmeyin veremliler
Size ilaç yazılıyor

Pencereden guş geliyor
Guşun sesi hoş geliyor
Nazilliye giden taksi
Dolu gitmiş boş geliyor

Portakalı soyamadım
Başucuma koyamadım
Selam söylen Allah'ıma
Ben dünyama doyamadım

Gayrola: kayrola

Doktur: doktor

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Bu Bugün Hava Yağacak mı isimli bu ağıt örneği sözel açıdan incelendiğinde; bu örneğin nazım birimleri 4 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 8'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaba/ ccbc/ ddbd/ eeee/ eefe/ gghg) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde 4/4 lük ritmik yapıda ve bir oktavlık ses sınırında ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) olduğu gözlenmektedir.

Türkünün Hikâyesi

Yörede tespit edilen bu ağıt verem olmuş genç bir kızın hikâyesini anlatmaktadır. Kayabelen ve civar köylerde de anlatılan bu durum ağıtlara konu olmuştur.

Yörede yaşayan genç bir kız halk arasında ince hastalık olarak bilinen verem hastalığına yakalanmıştır. Ailesi bu zor durum karşısında genç kızını tedavi amaçlı Nazilli'ye götürmüştür. Uzun süren tedavinin ardından çareler tükenmiş ve genç kız gün saymaya başlamıştır. Son zamanlarında hastalığında dolayı dermanı kesilen ve elleri çürüyen genç kız yemek istediği portakalı bile soyamaz hale gelmiştir. İçinde bulunduğu bu zor durum karşısında dilinden bu türkünün sözleri dökülmüştür.

Portakalı soyamadım

Başucuma koyamadım

Selam söylen Allah'ıma

Ben dünyama doyamadım

Üzerinden çok bir zaman geçmeden genç kız hayatını kaybetmiştir. Ailesini ve yöre halkını derinden etkileyen bu olay üzerine bu ağıt söylenmiştir. **Şekil 13** örneğinde verilen *Merdivandan Çıktım* isimli ağıtında bu olay üzerine başka bir ağızdan söylendiği tespit edilmiştir.

Tespit edilen Portakalı Soyamadım isimli bu ağı örneği AKÜ Devlet Konservatuvarı ve Afyon Belediyesi iş birliği ile hazırlanan Geleneksel Halk Müziği çalışması kapsamında Şuhut Atlıhisar köyünde eş metin olarak derlenmiştir. Gerçekleştirilen çalışma kapsamında sözlerin bir kısmına ulaşılmıştır. Yapılan bu tez çalışması ile birlikte sözlerin tamamına ulaşılmış, bu sözler müzikal farkı ile birlikte ele alınmıştır.

Şekil 12. Mustafa'nın Ağdı

Mustafa'nın Ağdı

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Sultan Çelikkanat
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın

Gu ma lar da ğı ç a ğım ç a ğım ç a ğ lı y or Ga tıl Ka zım da ban ca yı ya ğ lı y or

Naz lı ge lin zi yim zi yim a ğ lı y or Ağ la a nam ağ la ga ra ya zı ma ga ra ya zı ma

-1-

Gumalar dağı çağım çağım çağlıyor
Gatıl Kazım dabancayı yağıyor
Nazlı gelin ziyim ziyim ağlıyor
Ağla anam ağla gara yazıma(*gara yazıma*)

-3-

Tomofiller geldi cama dayandı
Hen yanlarım al ganlara boyandı
Ağla anam ağla gara yazıma

-2-

Gara geldim de canım çıkıyor
Ahabplarım gelmiş bana bakıyor
Bakmayın ahabplarım ben ölüyon
Ağla anam ağla gara yazıma

-4-

Biçildimi gumaların çayırı
Hiç galmamış Mustafa'nın hayırı
Gadir mevlam canı candan ayırı
Aman Allah sen sabır ver anneme

Gumalar dağı ağım ağım ağlıyor
Gatil Kazım dabancayı yağlıyor
Nazlı gelin ziyim ziyim ağlıyor
Ağla anam ağla gara yazıma (gara yazıma)

Gara geldim de canım ıkıyor
Ahbaplarım gelmiş bana bakıyor
Bakmayın ahbaplarım ben lüyon
Ağla anam ağla gara yazıma (gara yazıma)

Tomofiller geldi cama dayandı
Her yanlarım al ganlara boyandı
Ağla anam ağla gara yazıma (gara yazıma)

Biçildi mi Gumaların ayırı
Hiç kalmamış Mustafa'nın hayırı
Gadir mevlam canı candan ayırı
Ağla anam ağla gara yazıma (gara yazıma)

Gatil: katil

Dabanca: tabanca

Ziyim: damla, damla

Tomofil: otomobil

Gara gelmek: zora duişmek

Not: kaynak kişilerimiz bu ağıtın Kınacı lakabı ile tanınan Hüseyin Kızılkaya'nın yaktığını belirtmiş ve ondan duyduklarını aktarmıştır.

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Mustafa'nın Ağıtı isimli bu ağıt örneği sözel açıdan incelendiğinde; bu örneğin 1, 2 ve 4. kıtalarının nazım birimleri 4 mısradan, 3. kıtanın ise 3 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaab/ ccdb/ ddb/ eeeb/) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde serbest yapıda ve bir oktavlık ses sınırında ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) olduğu gözlenmektedir.

Türkünün Hikâyesi

Zaman içerisinde yörede önemli bir yere sahip olan Gumular dağı etekleri hayvancılık yapamaya elverişli bir yer özelliği taşımaktadır. Geçimini çobanlık ederek sağlayan Mustafa'nın hikâyesi de bu dağlarda yazılmıştır.

Yörede güzelliği dillere destan olan Nazlı isimli bir genç kız yaşamıştır. Çoban Mustafa da bu genç kıza âşıktır. Nazlı kız da Mustafa'ya sevdalıdır. Bahsedilen bu süreç böyle normal devam etmez olayın içerisinde bir başka isimde ön plana çıkar. Bu kişi Nazlı'ya Kazım isimli başka birisidir.

Uzun zaman süren sürtüşmeler sonucu Kazım Mustafa'yı ortadan kaldırmak ister. Bu duruma bağlı olarak Gumular dağı eteklerinde sürü otlatan Mustafa'yı gafil avlar ve silahıyla onu vurur. Uzun bir süre yaralı halde kalan Mustafa daha fazla dayanamaz ve hayatını kaybeder. Yöre halkını derinden etkileyen bu olay üzerine *Mustafa'nın Ağıtı* isimli bu türkü yakılmıştır.

Şekil 13. Merdivandan Çıktım

Merdivandan Çıktım

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Zehra Yavuz
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 58

Mer di van dan çık tım yan ba sa ba sa Ci ğer le rim ku ru du
kan ku sa ku sa A na ma söy le rin öm rün gı sa
Ö lüm ver Al la hım ay rı lık ver me

-1-

Merdivandan çıktım yan basa basa
Ciğerlerim kurudu kan kusa kusa
Anama söylerin ömrün gısa
Ölüm ver Allah'ım ayrılık verme

-2-

Açmayın pencereyi esmesin yeller
Bugün efkarlıyın bilmesin eller
Köyüme de varsam veremsin derler
Ölüm ver Allahım ayrılık verme

-3-

Aç gapıyı emmim gızı gireyim
Hasta değil misin halin sorayım
Susuz değil misin bir su vereyim
Ölüm ver Allahım ayrılık verme

Merdivandan çıktım yan basa basa
Ciğerlerim gurudu gan kusa kusa
Anama söyleyin ömrüm kısa
Ölüm ver Allah'ım ayrılık verme

Açmayın pencereyi esmesin yeller
Bugün efkârlıyım bilmesin eller
Köyüme de varsam veremsin derler
Ölüm ver Allah'ım ayrılık verme

Aç gapıyı emmim gızı gireyim
Hasta değil misin halin sorayım
Susuz değil misin bir su vereyim
Ölüm ver Allah'ım ayrılık verme

Merdivan: merdiven

Emmi: amca

*Not: Bu ağıt örneği **şekil 11'** de verilen Bugün Hava Yağacak mı isimli örnekle aynı hikâye üzerine farklı bir ağızdan yakıldığı tespit edilmiştir.*

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Derlenen *Merdivandan Çıktım* isimli ağıt örneği sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım birimleri 4 mısralı olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaab/ cccb/ dddb/) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde, 4/4 lük ritmik yapıda ve bir oktavlık ses sınırında ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise bu ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) olduğu gözlenmektedir.

6.3.1.5. Taşlama Yergi Güldürü Türküleri

Toplumlar içerisinde yermek ve güldürmek kavramları sosyal yaşantıda yer bulmuş insan davranışıdır. Bu davranış kültür ve sanat içerisinde de karşımıza estetik bir anlayışla karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel olarak yaşayan toplumlarda da

eleştirme, yerme ve mizah gibi unsurları içerisinde barındıran pek çok halk kültürü örneklerine rastlanmaktadır. Bu kavramlara yer verilen örneklerden biriside halk türküleridir.

Herhangi bir durum ya da olayı yerme ve bunu yaparken acı ve sevinci de içerisinde taşımayı başaran bu örnekler toplum da önemli sosyal işlevlere sahiptir. Konuya ilişkin olarak Boratav aşağıda ki ifadelerle yer vermiştir:

Bu kümedeki türkülerin kimileri de tam anlamı ile sert bir yergi olmayıp hafiften alay, şaka edası taşır; amacı, gülünç olan kişileri, ya da olayları dile düşürüp etrafı eğlendirmektir; ama bu çeşit türkülerin bile, içinden çıktığı ortamın yoksulluğunu şaka yollu anlattığı zaman, oldukça buruk bir tadı vardır (1969:166).

Kayabelen köyünden tespit edilen bu örnekte; kızının evlenme isteğini imkânlarından dolayı geri çevirmek isteyen bir annenin mizahi bir dil kullandığı, bu isteğinde ısrarcı olan kızının da yine aynı dille cevapladığı ve diyalog şeklinde söylendiği gözlemlenmiştir. Boratav'ın tanımında da yer verdiği içerisinde biraz hüzünde barındıran bu türkü, *şekil 14' te* verildiği gibidir. Ayrıca tespit edilen bu örneğin sözel ve müzikal analizlerine yer verilmiştir.

Şekil 14. Gızım Sana Güzel Donlar Aldırın

Gızım Sana Güzel Donlar Aldırın

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Fatma Şahin
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 60

♩

Gı zım sa na gü zel don lar al dı rın

Al dı rın da hoş çal gı lar cal dı rın

Ben bu ba nı ye ni se ne gan dı rın

♩

Bu se ne de ev de gal ga dın gı zım

-1-

Anne ağzından

Gızım sana güzel donlar aldırın
Aldırın da hoş çalgılar çaldırın
Ben bubanı yeni sene gandırın
Bu sene de evde gal gadın gızım

-4-

Kız ağzından

Aman ben gidersem yine gelirin
Gocayıpda ben evimizde galırın
Senden iyi er gıymatı bilirin
Aman gadın anam ere ver beni

-2-

Kız ağzından

Amangadın anam ere ver beni
Arkamda götürün cennete seni
Sözünü gırmadım gocattın beni
Aman gadın anam ere ver beni

-5-

Kız ağzından

Anam babam yeni kaldı derdimden
Gidiyordum zerre dert elinden
Selamlar getiren Mehmet Ali'mden
Aman gadın anam ere ver beni

-3-

Anne ağzından

Kızım sen gidersen gene gelmezsin
Gocayıpta sen evimizde galmazsın
Sen güççüksün er gıymatı bilmezsin
Bu senede evde gal gadın gızım

-6-

Kız ağzından

Benim emsallerim hep gelin oldu
Her biri ekiz çocuk doğurdu
Bilmem bubam beni oğlu mu sandı
Aman gadın anam ere ver beni

Gızım sana güzel donlar aldırın
Aldırında has çalgılar çaldırın
Ben bubanı yeni sene gandırın
Bu senede evde gal gadın gızım
(kızın ağzından)

Aman gadın anam ere ver beni
Arkamda götürün cennete seni
Sözünü gırmadım gocattın beni
Aman gadın anam ere ver beni

(anne ağzından)

Gızım sen gidersen gene gelmezsin
Gocayıpta sen evimizde kalmazsın
Sen güccüksün er gıymatı bilmezssin
Bu senede evde gal gadın gızım

(kızın ağzından)

Anam ben gidersem gene gelirin
Gocayıpta ben evimizde galırın
Senden iyi er gıymatı bilirin
Aman gadın anam ere ver beni

(kızın ağzından)

Anam babam yeni bildi derdimden
Gidiyordum zerre dert elinden
Selamlar getirin Mehmet Ali'mden
Aman gadın anam ere ver beni

(kızın ağzından)

Benim emsallerim hep gelin oldu
Her biri ekiz çocuk doğurdu
Bilmem bubam beni oğlu mu sandı
Aman gadın anam ere ver beni

Don: elbise

Buba: baba

Güccük: küçük

Emsal: akran

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede tespit edilen *Gızım Sana Güzel Donlar Aldırın* isimli bu örneği sözel açıdan incelendiğinde nazım birimlerinin 4 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11’li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaab/ cccc/ dddb/ eee/ fffc/ gggc) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 4/4 lük ritmik yapıda bir oktavlık ses sınırında ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) oluştuğu gözlenmektedir.

6.3.1.6. Anlatı Türküleri

Köklü yaşam tecrübeleri ve bunlara bağlı gelenekler açısından zengin bir birikime sahip olan Türk kültürü; içerisinde pek çok hikâye ve efsanevi konuları da barındırmıştır. Genel olarak bu anlatıları aktarmada türküler etkin bir araç olarak kullanılmıştır. Halk kültürü içerisinde doğan, çoğunlukla bir hikâye veya efsanevi konuları işleyen, yanı sıra aktarmayı amaçlayan bu türküleri genel olarak *anlatı türküleri* ifadesi kullanılmaktadır. Konuya ilişkin olarak Mirzaoğlu Sıvacı şu ifadelerle yer vermiştir:

Türk halk kültürüne genel olarak baktığımızda, mitolojik unsurlar türkü metinlerinin yapısında iki biçimde karşımıza çıkar: Birincisi, anlatı türküleridir (narrative songs). Bu gruba ait efsane konulu türkü metinleri büyük ölçüde mitolojik unsurlardan oluşur. Bu tip örneklerde türkü, kültürde mevcut bir efsanevi konunun üzerinde kuruludur. İkinci tipte ise, herhangi bir mitolojik motif, türkünün ana konusuyla ilişkili veya ilişkisiz biçimde türkü metinlerinde yer alır (2005: 35).

Halk kültürü içerisinde yer alan bu türküler konu sıralaması veya tarih bakımından bağımsız olarak hareket ettiği gözlenmiştir. Boratav bu konuyla ilgili olarak aşağıda ki ifadelerle yer vermiştir:

Anlatı türküleri söz konusu olunca türk halk şiirinin ana özelliklerinden birini belirtmek gerekir. Âşık şiirinde olduğu gibi halk türküsünde de belli bir metnin bölümleri arasında düşünce bağlantısı ve konu birliği aranmaz: bentler, kimi zaman dizeler bile birbirine içten, Sıkı bir anlam bağı ile değil, «mekanik» bir şekilde bağlanmışlardır; konunun gelişmesi bakımından da birbirinden bağımsız olabilirler (1969:166).

Kayabelen yöresinde tespit edilen bu türkü Anadolu'da yaygın olarak bilinen Arzu ve Kamber'in hikâyesini ele almış ve işlemiştir. Bu eserin notaya alınmış haline *şekil 15. 'te* yer verilmiş ayrıca eser sözel ve müzikal anlamda değerlendirilmiştir.

Şekil 15. Arzu ile Kamber

Arzu İle Kamber

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Zehra Yavuz
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 60

Ben bu na ra var ma dım E lim yü züm
yu ma dım Ne söy ler sin gız Ar zum
Ben bi le zik al ma dım

-1-

Ben bunara varmadım
Elim yüzüm yumadım
Ne söylersin gız Arzum
Ben bilezik almadım

-6-

Guzuya bak guzuya
Bir lokmalık ver tazıya
Yeme Gamber sen bu eti
Ağı gattılar guzuya

-2-

Sen bunara vardıydın
Elin yüzün yuduydun
Gözlerimde kör olsun Gamber
Bileziği sen aldıydın

-7-

Akan çaylar akmasın
Sular topuğuma çıkmasın
Ben Arzum'a geçecem
Eller bana bakmasın

-3-

Hey daş delik daş delik
Sular akar beş bölük
Bileziğim bulana
Arzu kendi mustuluk

-8-

Ey gidenler gidenler
Atın alıp gidenler
Gaymağını ben aldım
Sütün alıp gidenler

-4-

Aş bişirir aş eder
Yiyeni serhoş eder
Yeme Gamber sen bu aş
Süt bizi gardaş eder

-9-

Yel eser gum savrulur
Cihan başa çevrilir
Eğil Arzum bir öpeyim
Şimdi yollar ayrılır

-5-

Ey nazile nazile
Anamı gattın guzuya
Eğer inanmıyorsan
Bir lokma ver tazıya

-10-

Yel eser gum savrulmaz
Cihan başa çevrilmez
Öpeceksen öp Gamber
Yollarımız ayrılmaz

Ben bunara varmadım
Elim yüzüm yumadım
Ne söylersin gız Arzum
Ben bilezik almadım

Sen bunara vardıydın
Elin yüzün yuduydın
Gözlerinde kör olsun Gamber
Bileziği sen aldıydın

Hey daş delik daş delik
Sular akar beş bölük
Bileziğim bulana
Arzu kendi muştuluk

Aş bişirir aş eder
Yiyeni sarhoş eder
Yeme Gamber sen bu aş
Süt bizi gardaş eder

Bin naz ile naz ile
Anamı gattın guzuya
Eğer inanmıyorsan
Bir lokma ver tazıya

Guzuya bak guzuya
Bir lokmalık ver tazıya
Yeme Gamber sen bu eti
Ağı gattılar guzuya

Ey gidenler gidenler
Atın alıp gidenler
Gaymağını ben aldım
Sütün alıp gidenler

Akan aylar akmasın
Sular topuğuma çıkmasın
Ben Arzuma geçecem
Eller bana bakmasın

Yel eser gum savrulur
Cihan başa çevrilir
Eğil Arzum bir öpeyim
Şimdi yollar ayrılır

Yel eser gum savrulmaz
Cihan başa çevrilmez
Öpeceksen öp Gamber
Yollarımız ayrılmaz

Bunar: pınar, çeşme

Yumak: yıkamak fiili

Daş: taş

Gum: kum

Not: *Arzu ile Kanber* türküsünü kaynak kişilerimiz *Sandıklılı Deli Davulcu* lakaplı bir müzisyenden duyduklarını belirtmişlerdir.

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Derlenen *Arzu ile Kamber* isimli bu örneği sözel açıdan incelendiğinde nazım birimlerinin 4 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 7'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaaa/ bbcb/ dded/ ffgf/ hklk/ kkmc/ kkak/ ffcf/ mmam/ nncm/) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 4/4 lük ritmik yapıda bir oktavlık ses sınırında ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) oluştuğu gözlenmektedir.

Türkünün Hikâyesi

Anadolu coğrafyasında yaygın olarak bilinen bu hikâyenin Kayabelen varyantı şöyledir:

Zamanında birbirini seven Arzu ile Kanber iki genç vardır. Kavuşmalarının önünde ise sürekli bir engel çıkaran yöre tabiri ile *cazı kadın* yani kötü kadının varlığından söz edilmektedir. Bu kadının yaptığı eylemlerden dolayı Arzu'nun annesi de kızını Kanber'e vermek istemez nasıl kurtulacaklarına dair plan yaparlarken kötü kadın Arzu'nun annesinden sütünü sağmasını ve davet verip yemeğine katmasını ister. Yemeği yiyen Kanber böylelikle Arzu ile sütkardeş olacaktır ve evlenemeyeceklerdir. Bu konuşmayı duyan Arzu Kanber'in yemeği yemesine mani olmuştur. İşe yaramayan bu plan neticesinde "*Arzu'nun kuzusunu kesip pişirelim içine de zehir katalım yesin ve ölsün*" derler. Bu konuşmayı da işiten Arzu buna da engel olmuş ve Kanber'in ölmesini engellemiştir. Kötülük peşinde olan kadın sırf kızı Kanber'e verilmesini engellemek için Arzu'ya ait çehreyi alır ve yol üstüne oturur. Soğanları gözüne sürüp ağlıyormuş gibi yapan kadına yoldan geçenler ne olduğunu sorarlar: "*hünerli ve güzel bir kızım var evlendiremiyorum*" der. Bunun üzerine bir kişi Arzu'ya talip olur. Zamanla düğün kurulur ve gelini götürmek için gelen düğün alayına Kanber'de karışır ve gelin atının dizginlerini tutar. Evlense de Arzu'dan vazgeçemeyen Kanber bir tenhada buluşmak istemiş, bunu duyan kötü kadın ise onları yakalamış ve ummadığı bir anda Kanber'in canına kıymıştır. Müdahale ederken Arzu'da ölmüştür olayı gören çoban da bu kötülüğe dayanamayıp kadını öldürmüştür. Arzu ve Kanber'in yan yana olan mezarlarında kırmızı ve beyaz gül bitmiş, bu güllerin arasında ise kara bir çalı yine onları ayırmıştır.

6.3.1.7. İş Türküleri

Köklü bir geçmişe sahip olan toprak faaliyetleri, Anadolu coğrafyasının da önemli bir geçim kaynağı olmuştur. Genel olarak kırsal yerleşim yerlerinde sürdürülen bu çalışma kadim bir gelenek olan imece usulü (dayanışma) ile varlığını devam ettirmektedir. Hep birlikte yapılan bu çalışmalarda; birlikte vakit geçirmek, işleri daha eğlenceli hale getirmek ve ilişkileri sağlamlaştırmak gibi pek çok önemli işlevi içinde barındıran türküler de etkin bir araç olarak kullanılmıştır.

Şuhut ve içinde Kayabelen 'inde yer aldığı köylerin birçoğunda görülen İş Türküleri çekme (söyleme) geleneği yaygın olarak gözlemlenmektedir. Yörede tarla çalışmalarında özellikle kadınlar arasında söylenen bu yerel ürünler *Ova Türküsü* olarak

bilinmektedir. Kayabelen köyünde gerçekleştiren çalışmada ulaşılan bu halk ürünleri genel olarak içerisinde; hikâye, öğüt ve sevda gibi konuları içermektedir.

Derlenen bu Ova Türküleri müzikal açıdan ele alındığında makamsal ezgi yapısı açısından Dinar ve çevresinde, özellikle çöl ovasında bilinen *Anayasa* isimli ezgiler ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Benzerliğin sebebinin ortak coğrafi konumun beraberinde getirdiği kültürel alışverişin etkisi ile olduğu düşünülmektedir. Anayasa ezgilerine ilişkin Yaşar yapmış olduğu çalışmada; ilk olarak çöl ovasında kullanılan bir terim olduğu ve değişmeyen ezgi yapılarından ötürü bu ismin verildiği bilgilerine yer vermiştir (2019:123).

Yöreden derlenen bu örnek eserlerin notaya alınmış hali, sözel ve müziksel analizlerine yer verilmiştir. Çalışma kapsamında yörede tespit edilen Ova Türküsü örnekleri *şekil 16* ve *17'de* verildiği gibidir.

Şekil 16. Guyunun Zenciri

Guyunun Zenciri

(Ova Türküsü)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 60

♩

Gu yu nun zen ci ri do la nıp ge lir De niz de gar i len bu la nıp ge lir
Bir e li da ban ca bir e li ga ma Sev di ğim kö şe yi do la nıp ge lir
ge lir ge lir

♩

-1-

Guyunun zenciri dolanıp gelir
Denizde garilen bulanıp gelir
Bir eli dabanca bir eli gama
Sevdiğim köşeyi dola nıp gelir (*gelir gelir*)

-2-

Alları geymiş allanıyorsun
Ben güzelim deyip sallanıyorsun
Anan seni bir kötüye veriyor
Vallahi billahi aldanıyorsun (*aldanıyorsun*)

-3-

Yayla deyip geçmedin mi buradan
Sensin benim yağlarımı eriden
Selam alır selam verir geriden
Selam Allahındır al gara gözlüm (*sor gara gözlüm*)

Guyunun zenciri dolanıp gelir
Denizde gara yılan dolanır gelir
Bir eli dabanca bir eli gama
Sevdiğim köşeyi dolanıp gelir (*dolanıp gelir*)

Alları geymiş allanıyorsun
Ben güzelim deyip sallanıyorsun
Anan seni bir kötüye veriyor
Vallahi billahi aldanıyorsun (*aldanıyorsun*)

Yayla deyip geçmedin mi buradan
Sensin benim yağlarımı eriden
Selam alır selam verir geriden
Selam Allah'ındır al gara gözlüm (*sar gara gözlüm*)

Zencir: zincir

Dabanca: tabanca

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Guyunun Zenciri* isimli Ova Türküsü örneği sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım birimleri ilk kıtada 4 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaba/ccdc/ eeef) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 6/4 lük ritmik yapıda 1,5 oktavlık ses genişliğinde ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) oluştuğu gözlenmektedir. Dinar Anayasa ezgilerinde inici çıkıcı Karcıgar makam dizisi etkileri gözlenirken yöreye ait bu eserde Hüseyini etkisi gözlemlenmiştir. Karcıgar makamına has Mi bemol sesi Kayabelen'e ait bu ve diğer ova türküsü örneklerinde altere ses olarak kullanılmıştır.

Yörede okunan bir başka Ova Türküsü ise *Almalar Yolladım* isimli örnektir. Bu örnek, **şekil 16** da verilen *Guyunun Zenciri* isimli türkü ile müzikal açıdan benzer ezgi yapısına sahiptir. Sözleri ve analizine aşağıda yer verilmiştir:

Almalar yolladım yarlık gavuşmaz
Guru selamınan gönül barışmaz
Her gün size varmayınan yakışmaz
Buyur gelin buyur bize gidelim

Evlerinin önü soğan sarımı
Yayma çoban yayma Guma dağını
Eğer Aykız geleceğın bilseydim
Yedirirdim yüreğım yağımı

Suya gider allı gelin has gelin
Sağ elime taş olaydın taş gelin
Ben bülbülüm her dallara gonarın
Sen gül ol da havasımı kes gelin

Gar mı yağmış ıramasın üstüne
Selam söylen yarenime dostuma
Ettiğım iyilikler gözüne dursun
Elin miskinini aldın üstüme

Kerem der ki dağ üstünde dağ olmaz
Ah çekenin yüreğinde yar olmaz
Beş bin doktor gelse yaram iyi olmaz
Yaramı sarmaya yar kendi gelsin

Alma: elma

Gonarın: konmak filinin yöresel hali

Havas: heves

Iramas: harmanda dövülecek sap yığını

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Almalar Yolladım* isimli Ova Türküsü örneğı sözel açıdan incelendiğinde bu örneğın nazım birimleri ilk kıtada 4 mısradan oluştuğın tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaab/ccdc/eefe/) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin *Guyunun Zinciri* isimli örnekle aynı ezgide okunduğu tespit edilmiştir.

Şekil 17. Dam Başına Gar mı Yağmış

Dam Başına Gar Mı Yağmış

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Fatma Şahin
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 58

§

Dam ba şı na gar mı yağ mıs kü rüt me Ah çe kip te yağ la rı mı e rit me

Na sıl ol sa e ve ço ban bu lu nur Ev le nip te yav ru la rın u nut ma

A man u nut ma

§

-1-

Dam başına gar mı yağmış kürütme
Ah çekipte yağlarımı eritme
Nasıl olsa eve çoban bulunur
Evlenipte yavuların unutma(*Aman unutma*)

-2-

Yazın yazın yaylalarda yazların
Gışın gışın döşşeğimde gışların
Ben yavruma gara çorap başladım
Başladım çorapla kaldı şişlerim(*aman şişlerim*)

-3-

Otuz derler şu cennetin gapısı
Girmek ister cümle alemin hepisi
Bizim korktuğumuz sırat köprüsü
Sırat köprüsünden kızsız geçilmez(*yarsız geçilmez*)

Dam başıya garmı yağmış kürütme
Ah çekipte yağlarımı eritme
Nasıl olsa eve çoban bulunur
Evlenipte yavruların unutma (*aman unutma*)

Yazın yazın yaylalarda yayların
Gışın gışın döşşegimde gışların
Ben yavruma gara çorap başların
Başladım çorapta kaldı şişlerim (*galdı şişlerim*)

Otuz derler şu cennetin gapısı
Girmek ister cümle âlemin hepsi
Bizim korktuğumuz sırat köprüsü
Sırat köprüsünden yarsız geçilmez (*yarsız geçilmez*)

Gış: kış

Döşşek: yatak

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Dam Başına* isimli Ova Türküsü örneği sözel açıdan incelendiğinde bu örneğin nazım birimleri ilk kıtada 4 mısradan oluştuğu tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaba/cccd/eefg) olarak tespit edilmiştir. Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 6/4 lük ritmik yapıda ezgilendirildiği belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) oluştuğu gözlenmektedir.

6.3.1.8. Kına Türküleri

Törenselle nitelik taşıyan düğün etkinliklerinin bir aşaması olan kına gecesi Anadolu'nun birçok yerinde geleneksel bir kültür ögesi olarak bilinmektedir. Kına gecesi genel bir ifadeyle; düğünlerde kadınlar arasında yapılan ve kız evinde gerçekleşen eğlencenin adıdır. Bu törenselle havada gerçekleşen kına geceleri birçok geleneksel unsurları içerisinde barındırmakta ve kültürel olarak önemli bir yer teşkil etmektedir. İçinde barındırdığı geleneksel unsurlardan birisi de o geceye özel olarak

seslendirilen Kına Türküleridir. Bu türküler özellikle kadınlar arasında söylenen sözel açıdan ise sevinç, üzüntü gibi bir takım duygular barındıran halk ürünleridir.

Yörede tespit edilen kına türkeleri kına havası ve kına övme isimleri ile bilinmektedir. *Çattılar Gazan Daşını* isimli türkü bir kına havası olma özelliği taşımaktadır. Bu örneğe ait nota yazımı, sözel ve müzikal analizi aşağıda verildiği gibidir.

Şekil 18. Çattılar Gazan Daşını

Çattılar Gazan Daşını

(Kına Havası)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Zehra Yavuz
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 176

Çat tı lar ga zan da şı nı
Ney ney a man a man
Vur du lar dü ğün a şı nı
Gız ev le ri ga ra yas ta
Ney ne ya man a man

-1-

Çattılar gazan daşını (Ney-ney aman aman)
Vurdular düğün aşını
Gız evleri gara yasta
Ney ney aman aman

-2-

Biner atın alasına (Ney-ney aman aman)
Ünner gızın halasını
Gız halasız düğün mü olur (Ney-ney aman aman)
Ney-ney aman aman

-3-

Suya gitsem gezdi derler
Aş bişirsem duzlu da derler
Suya da gitsem gezdi de derler
Ney aman aman

-4-

Esbap yuduğum daşlar
Yemek yediğim gardaşlar
Gezdiğim arkadaşlar
Ney aman aman

-5-

Atladı gitti eşiği (ney aman aman)
Sıfrada galdı gaşığı
Gız evlerin yakışığı
Ney aman aman

Çattılar gazan daşını (ney aman)

Vurdular düğün aşını

Gız evlerin yakışığı

Ney ney aman aman

Atladı gitti eşiğı (ney ney aman)

Sıfrada galdı gaşığı

Gız evlerin yakışığı

Ney ney aman aman

Biner atın alasına (ney ney aman)

Ünnen gızın halasına

Gız halasız düğün mü olur

Ney ney aman aman

Esbap yuduğum daşlar (ney ney aman)

Yemek yediğim gardaşlar

Gezdiğim arkadaşlar

Ney ney aman aman

Suya gitsem gezdi derler

Aş bişirsem duzluda derler

Suya da gitsem gezdi de derler

Ney ney aman aman

Sıfra: sofr

Ünnemek: çağırmaq

Daş: taş

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Çattılar Gazan Daşını* isimli Kına Türküsü örneğı sözel açıdan incelendiğinde bentleri üç dize, kavuştakları ise bir dize olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 8’li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaab/cccb/dddb/eeeb) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisi ve 9/8'lik (2+2+2+3) metrik bir yapısı olduğu belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü biçimden A(a+b) olduğu gözlenmektedir.

Çattılar Gazan Daşını isimli bu örnek Afyonkarahisar ili sınırları içerisinde eş metin olma özelliği taşıyan, müzikal açıdan ise kaynak kişi ve yerel müzik algısı ile ilgili olarak farklılıklar gösterebilen bir örnek olma niteliği taşımaktadır.

6.3.1.9. Düğün Türküleri

Dünya topluluklarının genelinde olduğu gibi, Anadolu toplumları da tarihinin her döneminde aile kurumuna önem vermiş ve kutsal saymıştır. Bu nedenle aile kavramının devam etmesini teşvik edici birçok uygulama ortaya çıkmıştır. Anadolu'da yaşayan toplumlarda ailenin kurulduğunun resmi ilanı düğün törenidir. Düğün törenleri birlik, beraberlik, yardımlaşma vb. birçok değeri içerisinde barındırmış, icra edildiği yörelerin halk kültürüne olumlu katkılar sağlamıştır.

Törenselleşmiş bir özellik taşıyan düğünler içerisinde; genel olarak eğlence işlevini yerine getiren ve halk kültürü ürünü olan türküler, etkin bir araç olarak kullanılmıştır. Düğünlerde söylenen bu türküler Kayabelen ve civar köylerde *Düğün Havaları* olarak ifade edilmektedir. İcra edilen bu örneklerin kına türkülerinden farkı düğünün her aşamasında söylenebilir olmalarıdır.

Kayabelen köyüne ait düğün gelenekleri içerisinde *düz oyun* (şındın) olarak bilinen örnekler ve *Köroğlu Havası* derlenmiştir. Ayrıca düğünler içerisinde kadınlar arasında yapılan eğlencelerde *seyirlik oyun* olma özelliği taşıyan *Kirpi ve Eşek Oyunu* isimli yerel müzik örnekleri de tespit edilmiştir. Seyirlik özellik taşıyan *Kirpi Oyunu* düğün zamanlarında evlenme yaşına gelen kızların gönlünün kimde olduğunu anlamak için oynandığı tespit edilmiştir. Çarşaf içine saklanan genç kıza kime varmak istediği türkü yolu ile sorulur hangi isme olumlu bakarsa çarşafı açıp oynar. *Eşek Oyunu* ise iki kişi ile uygulanan, bir eşeği ve sahibini tasvir edercesine güldürü amacı taşıyan bir oyun örneği olarak gözlemlenmiştir.

Araştırma kapsamında derlenen; *Bilal'im, Sarı Çiğdem, Köroğlu, Eşek Oyunu ve Kirpi Oyunu* isimli bu türkülerin nota yazımlarına; **şekil 19-20-21-22-23'** te yer verilmiştir. Ayrıca bu ürünlerin sözel ve müzikal analizleri ele alınmıştır.

Şekil 19. Bilalim

Bilalim (Düz Oyun/Şındın)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 108

Bi la lım sın Bi la lım oğ lan sa na yan dım mor ke ten ler
vu ra lım Bi la lım Tar la lar da turp o lur oğ lan sa na
yan dım Ve les bi de yan o tur Bi la lım Bi lal dam da
ya tı yor oğ lan sa na yan dım El yor ga nı a tı yor
Bi la lım Bi la lım sın Bi la lım oğ lan sa na yan dım
Mor ke ten ler vu ra lım Bi la lım

-1-

Bilal'ımsın Bilal'im (oğlan sana yandım)
Mor ketenler vuralım (Bilal'im)

-2-

Tarlalarda turp olur (oğlan sana yandım)
Velesbide yan otur (Bilal'im)

-3-

Bilal damda yatıyor (oğlan sana yandım)
El yorganı atıyor (Bilal'im)

Bilal'imsin Bilal'im *oğlan sana yandım*
Mor ketenler vuralım Bilal'im

Tarlalarda turp olur *oğlan sana yandım*
Velespite yan otur Bilal'im

Bilal damda yatıyor *oğlan sana yandım*
El yorganı atıyor Bilal'im

Velespit: bisiklet

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Bilalim* isimli Düğün Havası örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri iki dize olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda 8'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aa/ba/ca) olarak tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Uşşak makam dizisinde ve 2/4'lük ritmik yapısı olduğu belirlenmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir cümleli biçimden oluştuğu gözlenmektedir.

Şuhut ve köylerinde yaygın olarak bilinen Bilalim isimli bu örnek kadınların kendi aralarında yaptığı düğün eğlencelerinde oynanan oyunlu bir müziktir. Sözel açıdan benzerlikler gösterebilen bu eser müzikal açıdan farklılıklar gösterebilmektedir.

Şekil 20. Sarı Çiğdem

Sarı Çiğdem (Düz Oyun/Şındın)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik/ Müslüm Fidan/ Şerife Can/ Zehra Yavuz
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩- 230

Sa rı çiğ dem sı ra sı ra du ra maz Bir ben öl me
yi nen dün ya lar yı kil maz A ya na gı za na ba na ne ler ol du
duy dun mu El oğ lu nu döş şe ği me guy dun mu
Şın dın yar şın dın şın dın yar şın dın şın dın yar

-1-
Sarı çiğdem sıra sıra duramaz
Bir ben ölmeyinen dünyalar yıkılmaz
Ay ana kız ana bana neler oldu duyduyun mu
El oğlunu döşşeğime guyduyun mu
(Şındın yar şındın maşallah)

-2-
Ben goyunu her yerlerde çekerin
Çimenli daşlara duzlar ekerin
Ay anam ne gibi mercimek dalı
Şu gelinin gocası bal vermez arı gibi
(Şındın yar şındın maşallah)

-3-
Aşağı oturmuş yukarı bakar
Önünde otları gül diye koklar
Ellerin oğlu garagola bağlı ben varman
Gavırların gapısı ellerin gapısı ben varman
(Şındın yar şındın maşallah)

-4-
Sarı çiğdem mor menevşe zamanı
Gine gine geldi ayrılmanın zamanı
Beri gel a yarım beri gel ben adam yemem
Ellerin yerine yarım ol demem
(Şındın yar şındın maşallah)

-5-
Sarı çiğdem eğdirivermiş dalını
Solduramamış yar yeşilini alını
Ayakkabım var benim ayağıma dar benim
Şu sılanın içinde suna boylu da yar benim
(Şındın yar şındın maşallah)

-6-
Uzat ellerin gınalar yakıyım
Sen oyna da boylarına bakıyım
Neyneyim neyneyim olmeyvereydin
Üstünün goynuna girmeyvereydin
(Şındın yar şındın maşallah)

-7-
Gümüş ırbık gibi gaynadım çoştum
Gadirin gıymatın bilmeze düştüm
Minder attım sedire gayfe de verdim müdüre
Açılmış gül yolladım nazlı da yare hediye
(Şındın yar şındın maşallah)

-8-
Aşamadım karlı dağın ardını
Ben özledim vatanımı yurdumu
Doktorlar da bilemedi derdimi
Ölüm ver Allah'ım ayrılık verme
(Şındın yar şındın maşallah)

Sarıçiğdem sıra sıra duramaz
Bir ben ölmeyinen dünyalar yıkılmaz
Ay ana kız ana bana neler oldu duydun mu
El oğlunu döşeğime guydun mu
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Ben goyunu her yerlerde çekerin
Çimenli taşlara tuzlar ekerin
Ay anam ne gibi mercimek dalı ne gibi
Şu gelinin gocası bal vermez arı gibi
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Aşağı oturmuş yukarı bakar
Önünde otları gül diye koklar
Ellerin oğlu garagola bağlı ben varman
Gavırların gapısı ellerin gapısı ben var varman
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Sarıçiğdem mor menevşe zamanı
Gine geldi ayrılmanın zamanı
Beri gel a yârim beri gel ben adam yemem
Ellerin yerine yârim ol demem
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Sarıçiğdem eğdirivermiş dalını
Solduramamış yar yeşilini alını
Ayakkabım var benim ayağıma dar benim
Şu sılanın içinde suna boylu da yar benim
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Uzat ellerin gınalar yakayım
Sen oynada ben boylarına bakayım
Neyneyim neyneyim olmeyvereydin
Üstünün goynuna girmeyvereydin
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Gümüş ırbık gibi gaynadım coştum
Gadirin gıymatın bilmeze düştüm
Minder attım sedire gayfe de verdim müdüre
Açılmış gül yolladım nazlı da yâre hediye
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Aşamadım karlı dağın ardını
Ben özledim vatanımı yurdumu
Doktorlarda bilemedi derdimi
Ölüm ver Allah'ım ayrılık verme
Şındın yar şındın şındın yar şındında maşallah

Döşşek: yatak

Garagol: karakol

Irbık: su testisi

Gayfe: kahve

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Sarı Çiğdem* isimli Düğün Havası örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri dört kavuştakları ise bir dize olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda genel olarak 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aabb/ccdd/eeff/gghh) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Uşşak makam dizisinde ve 9/8'lik (2+2+2+3) metrik bir yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü A(a+b) biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

Anadolu'da yaygın bir kavram olan Düz Oyunlar genel olarak 2/4 ve 4/4 lük ritim kalıpları ile karşımıza çıkarken Afyonkarahisar ve yörelerinde 9/8 aksak düz oyun örnekleri tespit edilmiştir.

Şekil 21. Köroğlu Çeşitlemesi

Köroğlu Çeşitlemesi

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 220

Ben bir Kör oğ lu yum Dağ da ge ze rin daş da ge ze rin
rin De mir kal kan i le ga fa e ze rin
He le Kör oğ lu yan dım Kör oğ lu
Da yı mın oğ lu Ge bi ze doğ ru

-1-

Ben bir Köroğlu'yum
Dağda gezerin daşda gezerin
Demir kalkan ile gafa ezerin
Hele Köroğlu yandım Köroğlu
Dayımın oğlu gel bize doğru

-2-

Allı sıkma geymiş
Ne güzel olmuş
Ardından bakanlar
Yanmış kül olmuş
(Bağlantı)

Ben bir Koroğlu'yum dağda gezerim (*daşda gezerim*)

Demir kalkan ile kafa ezerim

Hele Koroğlu yandım Koroğlu

Dayımın oğlu gel bize doğru

Allı sıkma geymiş ne güzel olmuş (*ne güzel olmuş*)

Ardından bakanlar yanmış kül olmuş

Hele Koroğlu yandım Koroğlu

Dayımın oğlu gel bize doğru

Sıkma: şalvar biçiminde elbise

Not: Anadolu coğrafyası üzerinde birçok yörede bilinen bu eserler 'Koroğlu Havaları' olarak bilinmektedir. Bu örnekler birbiri ile eş metin olma, müzik veya ritmik doku açısından benzerlik taşımaktadır. Yörede tespit edilen bu örnekte bu çeşitlemelere bir örnektir.

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Koroğlu Havası* isimli düğünlerde oynanan bu örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri iki, kavuştakları da iki dize olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda genel olarak 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aax/bbx) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde çargâh perdesinde karar göstermiştir. Ritmik yapı açısından 5/8'lik (2+3) metrik bir yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir cümleli biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

Koroğlu çeşitlemeleri olarak Anadolu'da yaygın olarak bilinen bu havalara bilinen sözlerine ek farklı sözel yapı ve müzikal açıdan benzerlik gösterebilen bir eser örneğidir.

Şekil 22. Eşek Oyunu

Eşsek Oyunu
(Seyirlik Oyun)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Cemile Arıçelik
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 108

Eş şe ğin gu la ğı na dol ma dol du ra Dol ma lı da ğ lar

Sün bül lü ba ğ lar Ya rim ne den a ğ lar Çüş eş şe ğim çüş

-1-

Eşşeğin gulağına dolma dolduralım
Dolmalı dağlar sünbüllü bağlar
Yarım neden ağlar çüş eşşeğim çüş

-3-

Eşşeğin gıcında tokuş düzdürelim
Tokuşlu dağlar sünbüllü bağlar
Yarım neden ağlar çüş eşşeğim çüş

-2-

Eşşeğin garnına davul düzdürelim
Davullu dağlar sünbüllü bağlar
Yarım neden ağlar çüş eşşeğim çüş

-4-

Eşşeğin guyruğunu süpürge yaptıralım
Süpürgeli dağlar sünbüllü dağlar
Yarım neden ağlar çüş eşşeğim çüş

Eşşegin gulağına dolma dolduralım
Dolmalı dağlar sünbüllü bağlar
Yârim neden ağlar çüş eşşegim çüş

Eşşegin garnına davul düzdürelim
Davullu dağlar sünbüllü bağlar
Yârim neden ağlar çüş eşşegim çüş

Eşşegin gıçında tokuş düzdürelim
Tokuşlu dağlar sünbüllü bağlar
Yârim neden ağlar çüş eşşegim çüş

Eşşegin guyruğunu süpürge yapturalım
Süpürgeli dağlar sünbüllü bağlar
Yârim neden ağlar çüş eşşegim çüş

Gulak: kulak

Garın: karın bölgesi

Tokuş: tokmak

Guyruk: kuyruk

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Eşşek Oyunu* isimli düğünlerde oynanan bu örnek sözel açıdan incelendiğinde bentleri iki, kavuştaıkları da bir dize olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda genel olarak 10 ve 13'lü düzensiz hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (abx/abx) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 4/4'lük bir yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir cümleli biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

Şekil 23. Kirpi Oyunu

Kirpi Oyunu (Seyirlik Oyun)

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Zehra Yavuz
Tespit Tarihi: 30.08.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 96

Kir pim se ni Ö me re ve re yim mi Oy na yı ver kir pim
Zıp la yı ver kir pim kir pim

Kirpim seni Ömer'e vereyim mi
Oynayıver kirpim zıplayıver kirpim kirpim

Kirpim seni (Ömer'e) vereyim mi
Oynayıver kirpim zıplayıver kirpim (*kirpim*)

Kayabelen yöresinde tespit edilen bu seyirlik oyun örneği; genel olarak düğünlerde kadınlar arası yapılan eğlencelerde uygulanmaktadır. Bu oyun; evlenme çağında olan genç kızların gönlünün kimde olduğunu anlama amacı taşımaktadır. Sözleri içerisinde köyün erkek gençlerinin ismi sayılır her okuyuşta bu isimler değişmektedir. Çarşafın içine kirpi gibi saklanmış olan genç kız sevdiği gencin ismini duyunca çarşafı açar ve eğlenceye devam eder. Sayılan isimler arasında sevdiğinin ismini duymazsa çarşaftan çıkmaz ve oyun bu şekilde devam eder. Bu örneğin eğlendirme işlevinin yanı sıra sosyal ilişkileri de düzenleyen bir özelliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Eserin Sözel ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen düğünlerde oynanan *Kirpi Oyunu* isimli bu örnek sözel açıdan incelendiğinde bentleri iki dize olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda genel olarak 11 ve 12'li düzensiz hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (ab) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 2/4'lük bir ritmik yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir cümleli biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

6.3.2. Tasavvufi Halk Müziği

İslam inancının ilk yayılmaya başladığı bölgeden başka topraklara ulaşması ile birlikte farklı kültür ve medeniyetler içerisinde kabul gördüğü gözlemlenmektedir. Bu yayılmanın etkisiyle birlikte pek çok derviş ve İslam âlimi yetişmiştir. Bu kişilerin inanç öğretileri, yaşam tarzları ve düşünceleri gibi birçok unsur tasavvuf anlayışının doğuşuna zemin hazırlamıştır. Bu anlayışı Anadolu toprakları üzerinde yaşayan Türkler arasında yaygınlaştıran önemli isimlerden birisi Hoca Ahmet Yesevi olmuştur. Konuya ilişkin olarak Elçin; “Tasavvuf, Türkler arasında Ahmed Yesevi ’den adını alan ‘Yesevilik’ şekli ile yayıldıktan sonra, birçok dervişler ve ozanlar, 11. Asırdan itibaren devam eden akınların muhaceretlerin kapısından Anadolu’ya geldiler”(2011:7-8). İslam’ı yaygınlaştırma düşüncesi ile gerçekleşen bu hareketlerin merkezi tekkeler olarak gözlemlenmiştir. Bu merkezlerde öğretilen tasavvuf anlayışı tekke – tasavvuf edebiyatını meydana getirmiştir. Konu ile ilgili olarak İslam Ansiklopedisinde şu bilgilere yer verilmiştir: “Tekke edebiyatının ilk örnekleri Ahmed Yesevi’nin hikmetleriyle ortaya çıkmıştır. Ahmed Yesevi bu şiirleriyle Taşkent ve Siriderya çevresinde büyük bir nüfuz kazanmış, İslamiyet’i halkın anlayacağı bir dille anlatmış, gönüllere hitap ederek İslamiyet’ büyük kitlelere sunmuştur”(2011:381).

Bu kapsamda ele alındığında, büyük kitlelere ulaşan tasavvuf düşüncesi, sanat kolları içerisinde varlığını yoğun olarak göstermiştir. Tasavvuf düşüncesinin nüfuz ettiği sanatlardan birisi müzik sanatıdır. Halkın anlayacağı dilde üretilen bu eserler, bu sanat içerisinde geniş yer bulmuş ve bu eserleri aktarmada müzik, etkin bir araç olarak kullanılmıştır.

Alevi- Bektaşî toplulukları içerisinde bu eserleri ortaya koyanlar, icra edenler ve aktaranlar için genel olarak Hak Aşığı nitelendirilmesi kullanılmıştır. Tekke edebiyatına ait bu tasavvufî ürünler, âşık dilinde müzikli bir şekilde icra edilmiş halk arasında yaygınlık kazanması açısından olumlu katkılar sağlamıştır. Konu ile ilgili olarak Elçin’in ifadesi “ İslam tasavvufundan gelen tesirle ‘âşık’ adı yayıldı” şeklindedir (2011:9). İslam inancında tasavvuf düşüncesi ve tekke edebiyatı ürünlerini aktaran bu müzikler için; âşık müziği, saz şiiri ve tasavvufî halk müziği gibi isimler kullanılmıştır. Âşıkların dile getirdiği bu ürünler yörede varlığını sürdüren geleneksel müzik dokuları ile icra edilmiştir.

Yörede tespit edilen inanç içerikli örnekleri; konusu ve işlevi bakımından *Tasavvufi Halk Müziği* başlığı altında toplamanın çalışmaya yön vermesi açısından doğru olacağı düşünülmüştür. Bu kavramla ilgili olarak Akdoğu şu ifadelere yer vermiştir:

- Tümüyle Ghm'nin özelliklerini gösterir.
- Çalgısal öğeler: genel olarak Ghm' de kullanılan sipsi, kaval, mey, davul, zurna, dışında kalan tüm çalgılar kullanılır.
- Sözel öğeler: Sözel alt türlerde, mutlaka tasavvuf konusunu işleyen Türk Halk Edebiyatı'na ait ve büyük çoğunlukla hece vezinli, çok az da olsa aruz vezniyle yazılmış şiirler kullanılır. Thm'nin en önemli öğesidir (1996:256).

Kayabelen yöresinde tasavvufi halk müziği ürünleri olarak; Nefes başlığı, altında; Deyiş, Miraçlama, Duvaz-ı İmam, Mersiye ve Semah örneği tespit edilmiştir. Bu örneklerin nota yazımlarına ve sözel-müzikal analizlerine yer verilmiştir.

6.3.2.1. Nefesler

Nefes, genel bir yaklaşımla kelime anlamı olarak ele alındığında; yaşamın kaynağı, devamlılığı ve bir canlılığı ifade etmektedir. Bu anlam üzerinde değerlendirildiğinde tasavvuf düşüncesi içerisinde büyük bir öneme sahiptir. Tekke edebiyatı nazım türleri arasında yer verilen nefes; ilahi türünün Alevi-Bektaşî topluluklarında ki ismidir. Alevi-Bektaşî inanç kültürü içerisinde; yolun devamlılığı, inancın sürekliliği ve yaşatılması açısından manevi bir öneme sahip olduğu gözlenmektedir.

Nefesler genel olarak; Allah'ın varlığı, birliği, Hz: Muhammed, Hz. Ali, Ehli Beyt, on iki imamlar, yol önderleri ve yolun devamlılığını ele alan konuları işlemektedir. Anadolu coğrafyası üzerinde farklı isimlerle bilinen nefes; işlediği konular bakımından çeşitli alt başlıklarda tasnif edilmiştir. Bu konuya ilişkin olarak Turan şu ifadelere yer vermiştir:

Alevî-Bektâşî kültürü içerisinde önemli bir yer tutan, yolun ve sürecin anlatılıp öğretilmesine ve hiç kuşkusuz yaşatılmasına kaynaklık eden nefesler, bu çevrenin dağılımında olduğu coğrafi kesimlere göre farklı adlar almasına karşın, genel olarak ayet, kelimeler, deyiş terimleriyle ortak anlamda kullanılmaktadır. Ayrıca, kavramın sözlü kültürde algılanışına bakıldığında, Duvaz-İmam, Miraçlama, Semah, Mersiye, Ali, On iki İmam, Kerbelâ, Hacı Bektaş, Tevella, Teberra, Üçleme, Devriye, Tarıkata Bağlılık ve Yollarını Öğrenme, Softa ve Zahitlere Taşlamalar, gibi inançların nefeslerin ana

konuları arasında yer aldığı görülmektedir. Nefes kavramına anlam olarak yüklenen bu geniş çerçeve, bu şiirlere Alevî-Bektâşî kültüründe verilen önemi de yansıtmaktadır (2013: 4).

Tasavvuf konularını işleyen edebi türlerin tümünde olduğu gibi nefeslerde konu bakımından ayet, hadis ve ehlibeyt gibi konulara atıfta bulunmaktadır. Bu atıflarda bulunma ve belirtilen noktalara işaret etme eylemi edebi sanatlarda bilinen *telmih* yoluyla gerçekleştirilmiştir. İslam Ansiklopedisinde telmih ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir: “Manzum veya mensur bir metinde âyet ve hadislerle, çeşitli olaylara, kıssalara, vecize, atasözü vb. kalıplaşmış ibarelere gönderme yapma sanatı için kullanılan telmih Türk edebiyatına Arap ve Fars edebiyatlarından intikal etmiştir” (2011:408).

Genel olarak Nefesler Alevi Bektaşî toplulukların cem ayinlerinde âşık tarafından bağlama eşliğinde söylenmektedir. Kayabelen yöresinde bağlamanın yanı sıra keman eşliğinde icra edildiği gözlemlenmiştir. Yörede nefes söyleme işine *Nefes Çığırma* ismi verilmektedir.

a. Değişler

Değiş kavramı Anadolu coğrafyasında pek çok yörede bilinmekte olup genel olarak; demek, söylemek ve söyleyiş gibi anlamları içermektedir. Bu kavram bir terim olarak 1200’lü yıllarda kullanılmaya başlamıştır.

Türkçe de-mek fiilinden türetilmiştir. Anadolu’nun birçok yerinde aynı kökten gelen değişik şekillerine rastlanan kelime sözlükte “söz söyleyiş, anlatma biçimi, üslûp; halk edebiyatında türkû, destan, nefes, tekerleme, koşma gibi hece vezniyle yazılmış şiirlerin genel adı; beste, makam; tarikat esaslarına uygun olarak söylenmiş şiir; halk şairlerinin karşılıklı mâni, türkû, ezgi söylemesi” gibi anlamlara gelmektedir (TDV İslam Ansiklopedisi, C,9. 1994: 263).

Genel olarak deyiş; Alevi- Bektaşî topluluklarında inanç, tasavvuf konuları yanı sıra günlük hayattan konuları da ele alan nefes türleri olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde geniş bir konu başlıkları içerdiği görülmektedir. Yol üzerine öğütler veren eğitici yani didaktik oluşunun dışında gündelik hayattan da konulara yer vermiş olduğu gözlemlenmiştir.

Kayabelen köyünden derlenen deyiş örnekleri *şekil 24, 25 ve 26’ da* notaya aktarılmış halleri ile belirtilmiştir. Ayrıca yöreden tespit edilen bu örneklerin edebi ve müzikal analizlerine yer verilmiştir.

Şekil 24. Gel Bugün Seninle

Gel Bugün Seninle

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Hamza Can
Tespit Tarihi: 12.09.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 100

§

(SAZ) Gel bu gün se nin le bi le o la lım

Gay rı sev da yı nan hak ka va rıl maz (SAZ)

§
Mu ham me di mu hab bet le a na lım Mu hab bet siz Mu ham me de va rıl maz

-1-

Gel bugün seninle bile olalım
Gayrı sevdanın Hakk'a varılmaz
Muhammed'i muhabbetle analım
Muhabbetsiz Muhammed'e varılmaz

-3-

Vasfı halin sorulmazssa bu cemde
Özü çürür kara divanda
Mahrum kalmaz hakkı candan sevende
Derdı çekmeyince derman bulunmaz

-2-

Muhammed'dir muhabbette buluşan
Muhabbetle olur gönüller üşan
Bu meydanda vasfı halin danışan
Yarın mahşer günü dara sürülmez

-4-

Fani derler bu dünyanın adına
Tapmayalım lezzetine tadına
Müminler dünya da bir kispet ene
Kisipsiz kazançsız hakka varılmaz

-5-

Dedemoğlu bir mağrifet kispeyle
Mürşid nefesidir buyurmuş böyle
İstersen dünyayı altından eyle
Bu mülk bize baki değil durulmaz

Gel bugün seninle bile olalım
Gayrı sevdanın hakka varılmaz
Muhammedi muhabbetle analım
Muhabbetsiz Muhammede varılmaz

Muhammeddir muhabbette buluşan
Muhabbetle olur gönüller uşan
Bu meydanda vasfi halin danışan
Yarın mahşer günü dara sürülmez

Vasfi halin sorulmazsa bu cemde
Özü çürür kara divanda
Mahrum kalmaz hakkı candan sevende
Derdi çekmeyince derman bulunmaz

Fani derler bu dünyanın adına
Tapmayalım lezzetine tadına
Müminler dünya da bir kispet ene
Kisipsiz kazançsız hakka varılmaz

Dedemoğlu bir mağrifet kispeyle
Mürşid nefesidir buyurmuş böyle
İstersen dünyayı altından eyle
Bu mülk bize baki değil durulmaz

Vasfi hal: keyfiyet

Kispet: elbise

Kisip: çaba

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Gel Bugün Seninle* isimli deyiş örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri dört dize olarak tespit edilmiştir. Hece ölçüsünü ele aldığımızda genel olarak 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafîye şeması ise (axax/cccx/dddx) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Karcıgar makam dizisinde ve 13/8'lik (2+2+2+2+3+2) metrik yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü A(a+b) biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

Şekil 25. Mansurum Deyipte Meydana Giren

Mansurum Deyipte Meydana Giren

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Hamza Can
Tespit Tarihi: 12.09.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 100

§

(SAZ) Man su rum de yip te mey da na gi ren

Ber dar o lur ik ra rın dan ge çe mez Bir lik ma ka mın da ca nı ser ve ren

§

Dam la yı gör se um ma nın dan se çe mez

-1-

Mansurum deyipte meydana giren
Berdar olur ikrarından geçemez
Birlik makamında canı ser veren
Damlayı görse ummanından seçemez

-4-

Zahirinde mahlukata olunur
Batının da evliyaya yar olur
Muhabbet bendine giriftar olur
Aşkın zincirini kimse açamaz

-2-

Sırrı hakikati gönülden tutar
Lahmi kelah'm olup birliğe yeter
Narı nur eyleyip canını atar
Yüzbin pare kılsan sırrın açamaz

-5-

Dört yana bakarım cemal görünür
Batınında yeşil tacı urunur
Tek nazarda iki cihan görünür
Gönül kuşu olmayan canlar uçamaz

-3-

Gülşen bahçasında türlü gül açar
Bülbül olup gülün şavkıyla açar
Pirden zehir gelse engür der içer
Her can zehiri bal edip içemez

-6-

Özü hak sözü hak kendi hak olur
Mestane suyunda yunar pak olur
Nutku kevser kendi cömert saki olur
Münkir olan dolusundan içemez

-7-

Noksaniye dolu sunup kandıra
Havarici cehennemde yandıra
Demde dem meylimiz hakka döndüre
Mürşide yetmeyen hakka yetemez Alim Hüüü

Mansur'um deyipte meydana giren
Berdar olur ikrarından geçemez
Birlik makamında canı ser veren
Damlayı görse ummanından seçemez

Sırrı hakikati gönülden tutar
Lahmi kelah-m olup birliğe yeter
Narı nur eyleyip canını atar
Yüz bin pare kılsan sırrın açamaz

Gülşen bahçasında türlü gül açar
Bülbül olup gülün şavkıyla açar
Pirden zehir gelse engür der içer
Her can zehiri bal edip içemez

Zahirinde mahlûkata olunur
Batının da evliyaya yar olur
Muhabbet bendine giriftar olur
Aşkın zencirini kimse açamaz

Dört yana bakarım cemal görünür
Batınında yeşil tacı urunur
Tek nazarda iki cihan görünür
Gönül kuşu olmayan canlar uçamaz

Özü hak sözü hak kendi hak olur
Mestane suyunda yunar pak olur
Nutku kevser kendi cömert saki olur
Münkir olan dolusundan içemez

Noksaniye dolu sunup kandıra
Havarici cehennemde yandıra
Demde dem meylimiz hakka döndüre
Mürşide yetmeyen hakka yetemez *Ali'm Hüüü*

Berdar: dar ağacına çekilmiş

Umman:deniz

Engür: üzüm suyu

Giriftar: tutulmuş, yakalanmış

Urunmak:giyinmek , takınmak

Nazar:bakış

Mestane suyu: kendinden geçiren su

Saki:yiyecek içecek sunan kimse

Mahlukat:canlı

Ser:baş

Mürşid: yol gösteren kılavuz

Şavk: ışık

Bend: razı etmek

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Mansur'um Deyipte* deyiş örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri dört dize olarak tespit edilmiştir. Koşma türünde, 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (abax/cccx/dddx) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 13/8'lik (2+2+2+2+3+2) metrik yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü A(a+b) biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

Şekil 26. Huzuru Mürşide İkrar Verenler

Huzuru Mürşide İkrar Verenler

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Hamza Can
Tespit Tarihi: 12.09.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 100

§

(SAZ) Hu zu ru mür ş i de ik rar ve ren ler

Ver di ğ i ik ra ra ey val lah der ler (SAZ)

Ta ri kat zev kin den beh re a lan lar Tut tuk la rı ye re ey val lah der ler

§

-1-

Huzuru mürşide ikrar verenler
Verdiği ikrara eyvallah derler
Tarikat zevkinden behre alanlar
Tuttukları yere eyvallah derler

-4-

Dört kapı selamın verip alırlar
Menzil menzil gelip dara dururlar
Saka hüm camından bade sunarlar
Huş edenler cemi eyvallah derler

-2-

Rehberdir uzağı yakın eyleyen
Rehberdir talibi hakka erdiren
Rehberdir hakikat yolunu bildiren
Girenler bu yola eyvallah derler

-5-

Çektirirler masaydan elini
Hikmetle keserler onda birini
Bend ederler kement ile belini
Azabı erkana eyvallah derler

-3-

Aynı cem gurulur meydan açılır
Uyanır çerağlar nurlar saçılır
Mağrifet gülleri anda açılır
Gülleri derenler eyvallah derler

-6-

Bunda gösterirler haş ile neşri
Erenler vahdette olurlar mesti
Can gözü açılıp bulanlar dostu
Şükrederek hakka eyvallah derler

-7-

Hüsnü baba ruhsat almış pirinden
Hakikat sözünü söyler dilinden
Muhammed aliye canı gönülden
Bağlananlar daim eyvallah derler alim hüüü

Huzuru mürşide ikrar verenler
Verdiği ikrara eyvallah derler
Tarikat zevkinden behre alanlar
Tuttukları yere eyvallah derler

Rehberdir uzağı yakın eyleyen
Rehberdir talibi hakka erdiren
Rehberdir hakikat yolunu bildiren
Girenler bu yola eyvallah derler

Aynı cem gurulur meydan açılır
Uyanır çerağlar nurlar saçılır
Mağrifet gülleri anda açılır
Gülleri derenler eyvallah derler

Dört kapı selamın verip alırlar
Menzil menzil gelip dara dururlar
Saka hüm camından bade sunarlar
Huş edenler cemi eyvallah derler

Çektirirler masayıdan elini
Hikmetle keserler onda birini
Bent ederler kement ile belini
Azabı erkâna eyvallah derler

Bunda gösterirler haşr ile neşri
Erenler vahdette olurlar mesti
Can gözü açılıp bulanlar dostu
Şükrederek hakka eyvallah derler

Hüsnü baba ruhsat almış pirinden
Hakikat sözünü söyler dilinden
Muhammed aliye canı gönülünden

Bağlananlar daim eyvallah derler. *Alim hüüü*

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Huzuru Mürşide İkrar Verenler* isimli deyiş örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri dört dize olarak tespit edilmiştir. Koşma türünde, 11’li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaax/bbbx/cccx) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Karcığar makam dizisinde ve 13/8’lik (2+2+2+2+3+2) metrik yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü A(a+b) biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

b) Duvaz-1 İmam

Tasavvufi halk müziği içerisinde yer verilen Duvaz- İmamlar genel olarak; ehlibeyt soyundan gelen on iki imamların isimlerine yer verilen nefeslerdir. Farsçada on iki anlamına gelen *Düvazdeh* kelimesinden kısaltılmıştır. Anadolu coğrafyasında farklı isimlerle bilinen bu tür Kayabelen yöresinde *Davaz* ismi ile bilinmektedir. Konuya ilişkin olarak Yaşar aşağıdaki bilgilere yer vermiştir:

Duvaz-1 imam, Alevi inancında Ehlibeyt soyundan gelen İmam Ali’den İmam Mehdi’ye kadar On iki İmam’ın sırasıyla isimlerinin zikredildiği, yaşamlarından kesitlere yer verildiği ve övüldüğü nefeslere denmektedir. Bu tanım çerçevesinde duvaz-1 imamların yanı sıra, Hz Muhammed’in adının geçtiği, hatta Hz. Hatice, Hz. Fatıma, Hünkar Hacı Bektaş-1 Veli, On Dört Masum-u Pak ve On Yedi Kemerbest’in isimlerinin yer aldığı örnekler de bulunmaktadır. Bazı örneklerde ise şairin bağlı bulunduğu pirin adına da yer verildiği gözlenmektedir. Ayrıca, duvaz-1 imam örneklerinde Yezid’in adı lanet okunarak geçmektedir (2016: 100).

Alevi – Bektaşî cem törenlerinde seslendirilen bu eserlerin yörede gerçekleştirilen cem törenlerinde en az bir tane okunması gelenek olarak kabul edilmiştir. Yörede tespit edilen Duvaz-1 İmam örneğinin notaya alınmış haline **şekil 27’de** yer verilmiştir. Ayrıca tespit edilen bu eser edebi ve müzikal açıdan ele alınmıştır.

Şekil 27. Behey Talip

Behey Talip

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Hamza Can
Tespit Tarihi: 12.09.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 56

§

(SAZ)

A li dost Be hey ta lip can gö zü nü
U yan dır Bu mey da na sa hip ca nan ol da gel
Pir ler şer be ti ne ca nı mı kan dır İp ti da ö zün den mes tan
ol da gel hü

§

-1-
Behey tâlib can gözünü uyandır
Bu meydana sâhib canan ol da gel
Pirler şerbetine canım kandır
İptidâ özünden mestân ol da gel

-2-
Yollar içre budur Hakkın has yolu
El tutanlar olur şah mü'min kulu
Mürşidin Muhammed rehberin Ali
İkrânında ahd ü peymân ol da gel

-3-
Teslim ol erlere sil süpür kalbi
Yetişir imdâda hak Hızır nebi
Pir Halil evlâdı İsmâil gibi
Doğranup tuzlanup kurbân ol da gel

-4-
Kendini kendine cehd et de buldur
Mahabbet ehli ol ayn-ı Cem güldür
Evvêlâ ey talib nefsinî öldür
Benliğin yabana at cân ol da gel

-5-
Böyle bulmuş tadın her helvacılar
On iki imamdan okur nâciler
Felekler sama'm döner bacılar
Nefsin başını biç üryân ol da gel

-6-
Bu meydanda farzdır dolu içilir
Allah birdir ikilikten geçilir
Budur farz-ayn nefsin başı biçilir
Çık küfürden chl-i imân ol da gel

-7-
Başta duran çeker gülbang-i yârı
Sererler sofrayı açarlar dârı
Lokmalar hak olub çekerler canı
On ikidir erkân Selmân ol da gel

-8-
Nazar eyle meydandaki çırağa
Niyâz eyle mürşid olan ocağa
Bir bacıyla bir er kalka ayaga
Sama' içre bir er arslan ol da gel

-13-
Takı Nakî hakdır anla serveri
Hasen-ül-askeri dinin minberi
Muhammed Mehdi'dir mü'min rehberi
Tamam bunda işler devrân ol da gel

-14-
Üçler yedilerden sâkî görürsün
Kırklardan badeyi bâkî görürsün
Vücûdun şehrinde Hakkı görürsün
Seyrani bu şehre seyrân ol da gel

-9-
Mahabbete kandır yavrularını
Pirimdir gözetin kuzularını
Pervane veş gözet sürülerini
Koyunlara sâdik çoban ol da gel

-10-
Bend eyle ayırma özün Ali'den
Mü'min olan murad alur uludan
Balım Sultan Hacı Bektaş Veli'den
Mustafâ Mürtezâ imrân ol da gel

-11-
Hadice Fâtıma yâr-ı garımız
Hasen Hulk-ı Rızâ dîn settârımız
Hüseyn mevâlî cân ü yârımız
Zeynelâbidin'e hayrân ol da gel

-12-
Muhammed Bâkır'dan gel tut katarı
Ca'fer-i Sâdik'a eyle ikrân
Mûsa-i Kâzım'dan gel bul esrârı
İmâm-ı Rızâ'ya candan ol da gel

Behey tâlib can gözünü uyandır
Bu meydana sâhib meydan ol da gel
Pirler şerbetine canını kandır
İptidâ özünden mestân ol da gel

Yollar içre budur Hakkın has yolu
El tutanlar olur şah mü'min kulu
Mürşidin Muhammed rehberin Ali
İkrârında ahd ü peymân ol da gel

Teslim ol erlere sil süpür kalbi
Yetişir imdâda hak Hızır nebi
Pir Halil evlâdı İsmâil gibi
Doğranup tuzlanup kurbân ol da gel

Kendini kendine cehd et de buldur
Mahabbet ehli ol ayn-ı Cem güldür
Evvelâ ey talib nefsini öldür
Benliğin yabana at cân ol da gel

Böyle bulmuş tadın her helvacılar
On iki imamdan okur nâciler
Felekler sama'm döner bacılar
Nefsin başını biç üryân ol da gel

Bu meydanda farzdır dolu içilir
Allah birdir ikilikten geçilir
Budur farz-ayn nefsin başı biçilir
Çık küfürden ehl-i îmân ol da gel

Başta duran çeker gülbang-i yârı
Sererler sofrayı açarlar dârı
Lokmalar hak olub çekerler carı
On ikidir erkân Selmân ol da gel

Nazar eyle meydandaki çırağa
Niyâz eyle mürşid olan ocağa
Bir bacıyla bir er kalka ayağa
Sama' içre bir er arslan ol da gel

Mahabbete kandır yavrularını
Pîrimdir gözeten kuzularını
Pervane veş gözet sürülerini
Koyunlara sâdik çoban ol da gel

Bend eyle ayırma özün Ali'den
Mü'min olan murad alur uludan
Balım Sultan Hacı Bektaş Veli'den
Mustafâ Mürtezâ imrân ol da gel

Hadîce Fâtıma yâr-ı garımız
Hasen Hulk-ı Rızâ din settârimız
Hüseyin mevâlî cân ü yârimız
Zeynelâbidîn'e hayrân ol da gel

Muhammed Bâkır'dan gel tut katarı
Cafer-i Sâdik'a eyle ikrârı
Mûsa-i Kâzım'dan gel bul esrârı
İmâm-ı Rızâ'ya candan ol da gel

Takı Nakî hakdır anla serveri
Hasen-ül-askerî dînin minberi
Muhammed Mehdi'dir mü'min rehberi
Tamam bunda işler devrân ol da gel

Üçler yedilerden sâkî görürsün
Kırklardan badeyi bâkî görürsün
Vücûdun şehrinde Hakkı görürsün
SEYRANÎ bu şehre seyran ol da gel

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Behey Talip* isimli Duvaz –ı İmam örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri dört dize olarak tespit edilmiştir. Koşma türünde, 11’li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (abax/ccdx/eeex) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Uşşak makam dizisinde ve 4/4’lük bir ritmik yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü A(a+b) biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

c) Miraçlama

Miraç kelime anlamı olarak Arapçada merdiven anlamına gelmekte olup yukarı çıkmak yükselmek anlamında ki ‘uruc’ kelimesinde türemiştir. Hz. Peygamberin göğe yükselişi ve yüce Allah ile buluşmasını konu edinmiştir. İslam inancı içerisinde son derece öneme sahip miraç kavramına Kuran ı Kerim’de de yer verilmiştir. Bu hadise İslam öğretileri içerisinde geniş bir yere sahip olmuştur.

Miraç hadisesi Alevi Bektaşî topluluklarının inanç pratiklerinde temel oluşturan konulardan birisi olmuştur. Miraç gecesinin Alevi Bektaşî inancı içerisinde yorumlanışını ve hikâye edilmesini Erzurumlu şöyle ifade etmiştir:

Peygamber Efendimiz, Cebrail’in, Cenab-ı Hakk’ın kendisine görünmek istediğini bildirmesi üzerine, “Burak” adlı bir at’a binerek göğe çıkar. Kudüs’te Mescid-ül Aksa üzerinden geçerken, nurdan bir merdiven görür. Ve merdivene tırmanır. Yedinci katta, tanrı katına varmadan hemen önce, önüne heybetli bir aslan çıkar. Aslan kükrer. Bunun üzerine Hakk’tan bir nida gelir: “Aslan senden bir nişan ister, yüzüğünü ver”. Cebrail, aslandan çekinen Hz. Muhammed’e peygamberlik mührünü taşıyan yüzüğünü (hatem), aslana vermesini söyler. (...)Nihayet Hak’ın huzuruna vardığında, Hak kendisine tecelli etti. Hz Muhammed Miraç dönüşü Kırklar Meclis’ine geldiğinde Hz. Ali çıkarıp yüzüğünü geri verince, Hz. Muhammed onun Tanrı katında karşılaştığı aslan olduğunu anlar (Erzurumlu, 2007:33-34).

Bu konuyu anlatan bu eserler tasavvuf – tekke şiirleri içerisinde Miraçlama olarak nitelendirilmiştir. Alevi Bektaşî topluluklarında kuşkusuz büyük değere sahip olan miraçlamalar Hz. Muhammed’in tanrı ile görüşmesini ve yeryüzünde kırklar meclisinde yaşananları konu etmektedir. Kırklar ceminin ön aşaması olan miraçlamada

bu olgu betimlenmektedir. Genel olarak cem törenlerinde icra edilen bu manzum ürünler yörelere göre farklı söz ve müziklerle ifade edilmektedir.

Kayabelen yöresinde tespit edilen Miraçlama örneği notaya alınmış şekli ile *şekil 28*' de verilmiştir. Ayrıca yöreden derlenen bu eserin sözel ve müzikal analizleri ele alınmıştır.

Şekil 28. Geldi Cebrail
Geldi Cebrail

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Hamza Can
Tespit Tarihi: 12.09.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın
Süre: ♩ - 160

§

Gel di Ceb ra il ça ğır dı Hak Mu ham med Mus ta fa ya §

Hak se ni mi ra ca o kur Da ve ti ne ka dir hü ra

-1-

Geldi Cebrail çağırdı
Hak Muhammed Mustafa'ya
Hak seni miraca okur
Davetine kadir hürâ

-3-

Eğiliben secde kıldı
Hoşçakal sultanım dedi
Kalkıp evine giderken
Yolun uğrattı kırklara

-2-

Hatemi ağzına verdi
Aslan anda oldu sakın
Muhammed'e yol verildi
Aslan da gitti nihana

-4-

Canım size kimler derler
Şahım bize kırklar derler
Cümleden ulu yolumuz
Eldedir küllü varımız

-5-

Şah Hatay'ım vakıf oldu
Bu sırrın ötesine
Hakkı inandıramadım
Özü çürük ervaha

Geldi Cebrail çağırđı
Hak Muhammed Mustafa'ya
Hak seni Miraca okur
Davetine kadir hürâ

Hatemi ağzına verdi
Aslan oldu sakın
Muhammed'e yol verildi
Aslan'da gitti nihana

Eğiliben secde kıldı
Hoşça kal sultanım dedi
Kalkıp evine giderken
Yolun uğrattı kırklara

Canım size kimler derler
Şahım bize kırklar derler
Cümleden ulu yolumuz
Eldedir küllü varımız

Şah Hatay'ım vakıf oldu
Bu sırrın ötesine
Hakkı inandıramadım
Özü çürük ervaha

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Geldi Cebrail* isimli Miraçlama örneği sözel açıdan incelendiğinde bentleri dört dize olarak tespit edilmiştir. Koşma türünde, 8'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (abcx/defxx/gghx/kkll/mnox) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve 10/8'lik (2+3+2+3) metrik yapısı olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir cümleli biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

d) Mersiye

Ölen bir kimsenin arkasından üzülmek, onu iyilikle anmak doğal bir insani davranış olarak görülmektedir. Bu eylem Halk kültürü ve inanç kültürü içerisinde de ele alınmıştır. İnanç kültürü içerisinde ele alınan bu konu edebi bir dille işlenmiş; Arap, Fars, ve İslam sonrası Türk toplumlarında Mersiye ismiyle anılmıştır. Arapça ölen kişiyi iyilikle anmak anlamına gelen 'resa' sözü ile türemiştir. Esasında ağıt kavramına karşılık gelen bu türde ölen kişilerin iyi meziyetlerinin ele alındığı gözlenmektedir.

Tasavvuf içerisinde kendisine geniş bir yer bulan Mersiyeler özellikle Alevi-Bektaşî topluluklarında önemli bir yer teşkil etmiştir. Mersiyeler genel olarak; Hz. Hüseyin ve yoldaşlarının, Kerbela çölünde Yezit ile mücadelesini ve şehadetleri ile sonuçlanan hüznü olayı anlatmaktadır. İçeriğinde Hz. Hüseyin ve yoldaşlarına duyulan saygı ve sevginin yanı sıra Ehlibeyt sevgisi ve On İki İmamlara da yer verilmiştir. Mersiyelere; Maktel-i Hüseyin, Matem-i Hüseyin, Kerbela, Al-i Aba ve Muharremiye gibi isimler de verilmiştir. Konuya ilişkin olarak İsen şu bilgilere yer vermiştir:

Dinî-tasavvufî Türk edebiyatında, bilhassa Alevî-Bektaşî şiirinde mevcut mersiyelerde bir taraftan Ehl-i beyt sevgisi anlatılırken diğer taraftan Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'daki şehâdetinin ıstırapı, ona duyulan sevgiyi ifade eden örnekler Kerbelâ veya Âl-i abâ mersiyeleri olarak anılmıştır. Osmanlı kültüründe bir kısmı özellikle muharrem ayında tekkelerde yapılan toplantılarda besteli olarak mûsiki eşliğinde topluca veya mersiyehanlar tarafından okunan bu şiirlere "muharremiyye" adı da verilmiştir (1993;11).

Yaşanan bu elim hadise birçok İslam tasavvuf düşüncesi içerisinde Mersiye okumayı gelenek haline getirmiştir. Alevi topluluklarının Muharrem ayında ve cem ritüelleri esnasında müzikli olarak icra ettikleri bu Nefes türüne ilişkin; ritmik ya da uzun hava şeklinde söylenen örnekler mevcuttur.

Kayabelen yöresinde tespit edilen Mersiye örnekleri ritimsiz, serbest yapıda olup uzun hava şeklinde seslendirilmektedir. Derlenen bu örneğin notaya alınmış şekline **şekil 29**'da yer verilmiştir. Ayrıca kayıt altına alınan bu Mersiye örneğinin sözel ve müzikal açıdan değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Şekil 29. İmam Hüseyin'i Seven Canlara

İmam Hüseyin'i Seven Canlara

Yöresi: Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü
Kaynak Kişi: Hamza Can
Tespit Tarihi: 12.09.2019

Derleyen: Emrah Kalın
Notalayan: Emrah Kalın

İ mam Hü se yi ni se ven can la ra
Yan sın kan ağ la sın ma tem a yın da
Ker be la da şe hit le rin ha li ni
Bil sin kan ağ la sın ma te ma yın da hü

İmam Hüseyin'i seven canlara
Yansın kan ağlasın matem ayında
Kerbela'da şehitlerin halini
Bilsin kan ağlasın matem ayında hü

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *İmam Hüseyin'i Seven Canlara* isimli Mersiye örneği sözel açıdan incelendiğinde nazım birimi dört'lük olarak tespit edilmiştir. Koşma türünde, 11'li hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise (aaba) şeklinde tespit edilmiştir.

İmam Hüseyin'i seven canlara
Yansın kan ağlasın matem ayında
Kerbela'da şehitlerin halini
Bilsin kan ağlasın matem ayında (*hü*)

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Hüseyini makam dizisinde ve serbest ölçüde, uzun hava şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin bir bölümlü A (a+b) biçimden oluştuğu gözlemlenmiştir.

e) Semahlar

İnsanın evreni anlama ve bir arada yaşama çabasını sağlayan kavramlardan biriside inanç anlayışıdır. Bu kavram çerçevesinde insanlık ilkel toplumlardan itibaren dini karakterli beden hareketleri ile inançsal öğeleri ifade etmeye çalışmıştır. Bu ifade biçimleri toplumlar arasında farklı şekillerde uygulandığı gözlemlenmiştir.

Semah kavramı tasavvuf düşüncesinin yaygınlaşması ve Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte, Orta Asya geleneklerinden izler taşıyan bir inanç ritüelidir. Alevi- Bektaşî topluluklarında *semah*, Mevlevilik içerisinde *sema* ismi ile uygulandığı ve benzer bu etkinliklerin birçok İslam merkezli öğreti içerisinde yer aldığı gözlemlenmektedir.

Semahlar Alevi- Bektaşî toplulukların cem törenlerinde gerçekleştirdiği ve on iki hizmetten birisi olan içerisinde barındırdığı İslam kaynaklı pek çok konuyu aktaran nefes örnekleridir. Bu örnekler Alevi- Bektaşî toplulukları için müziği bir araç olarak kullanan ve bedensel hareketlerle ifade edilen bir uygulama olarak görülmektedir. Bu eylem *semah dönme* olarak isimlendirilmektedir. Sözel açıdan semahlar pek çok nefes türünü içerisinde barındırabilmektedir. Konuya ilişkin olarak Yaşar yapmış olduğu çalışmasında şu ifadeler yer vermiştir:

Bir semahın sözel içeriği deme türünde olabileceği gibi miraçlama, duvaz-ı imam ve tevhit türünde de olabilmektedir. Hatta belirtilen bu sözel türlerin her biri semahın bir bölümünü de oluşturabilmektedir. Semahın belirlenmesinde, nefesin sözlerinin yanı sıra, nefese eşlik eden ezginin ritmik yapısı ve yarattığı manevi atmosfer de son derece önemlidir. Bu bağlamda gerek sözel yapıdaki inanç ve felsefe zenginliği, gerekse müzikal yapının sözel bütünlüğe uyumu önemlidir. Bunlar, semah dönenlerin başka bir boyuta geçmesine manevi anlamda yardımcı olur (2016: 126).

Müzikal açıdan ele alındığında Geleneksel Türk Halk Müziği ezgi yapısına sahip olduğu ve yöresel özellikler taşıdığı gözlemlenmiştir. Biçim açısından ele alındığında genelde birden fazla bölüme sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu bölümlere *ağırlama*, *yürütme*, *yeldirme* ve *şahlama* gibi yöreden yöreye farklılık gösterebilen isimler verilmiştir.

Kayabelen yöresinden tespit edilen semah örneğinin notaya yazılmış haline *şekil 30*'da yer verilmiştir. Ayrıca bu örneğin sözel ve müzikal analizine yer verilmiştir.

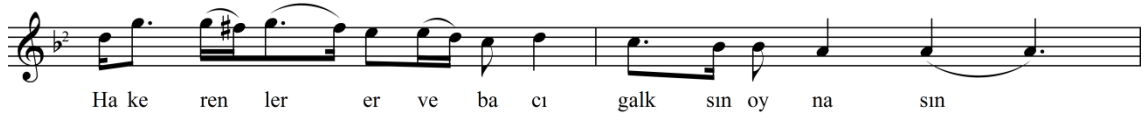
Şekil 30. Kayabelen Semahı

Gül Ağacı Gül Ağacı Açılır Ucu
(Kayabelen Semah'ı)

Yöresi: Afyonkarahisar/Şuhut/ Kayabelen
Kaynak Kişi: Hamza Çakır
Tespit Tarihi: 10.12.2003

Derleyen: Hüseyin Yaltrık
Servet Yaşar
Notalayan: Emrah Kalın

Ağırlama (♩ 92)

Yürütme (♩ 138)

Şekil 30.(Devam) Kayabelen Semahı

Gül Ağacı Gül Ağacı Açılır Ucu - 2 -

Or ta ya sof ra sal dı lar

Ye ye si nih san de di ler (SAZ)

Ha ta yi yim gal kın oy nar

Kal bin de a çıl sın ay na (SAZ)

A le me nur gi bi par lar

Nur Mu ham med A li nin dir (SAZ)

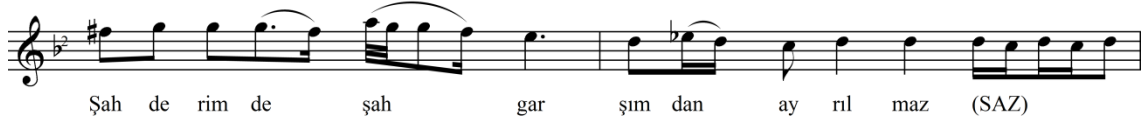
A li nin dir A li nin dir

Yol gü zel şah pi ri min dir (SAZ)

Şekil 30.(Devam) Kayabelen Semahı

Gül Ağacı Gül Ağacı Açılır Ucu - 3 -

Yeldirme (♩168)

Şekil 30.(Devam) Kayabelen Semahı

Gül Ağacı Gül Ağacı Açılır Ucu - 4 -

Şekil 30.(Devam) Kayabelen Semahı

Gül Ağacı Gül Ağacı Açılır Ucu - 5 -

ni bu lu rum der sin
Ce va hir bu lan
lar um ma na düş tü

- Ağır lama -

Gül ağacı gül ağacı açılır ucu
Hakk Erenler er ve bacı galksın oynasın
Döksün günahını (canım) semah eylesin
Hakk Erenler er ve bacı galksın oynasın

- Yürütme -

- 1 -

Vardım üçler meydanına gel beru hey can dediler
İzzet ile selam verdim gel işte meydan dediler
Ortaya sofraya saldılar yeyesin ihsan dediler

- 2 -

Hatayî'yim galkın oynar galbinde açılış ayna
Aleme nur gibi parlar nur Muhammed Ali'nindir
Ali'nindir Ali'nindir yol güzel şah pirimindir

- Yeldirme - 1 -

Şu karşığı yayla ne güzel yayla
Sürmedim demini giderim böyle
Ela gözlü şahım sen himmet eyle
Ben de bu yayladan şaha giderim

- 2 -

Pir Sultan Abdal'ım dünya durulmaz
Geçti geçen ömrüm geriye galmaz
Şah derim şah şah karşımdan ayrılmaz
Ben de bu yayladan şaha giderim

- Şahlama - 1 -

Gül bittiği yeri bilirim dersin
Bilir misin benlik şeytana düştü
Cevahir madeni bulurum dersin
Cevahir bulanlar ummana düştü

- 2 -

Ben Ali'yi gördüm mahbut çağında
Selman'ın çininde yolun sağında
Cennetten içeri firdevs bağında
Bülbül figan eder peşine düştüm

- 3 -

Selman'ın çininde bir oğlan geldi
Destur şahım deyip elini aldı
Muhammed terini gül ile sildi
Ol zaman kokusu insana düştü

- 4 -

Cennetin kapısını kırklar açtılar
Tohumunu yar yüzüne saçtılar
Bir üzümü engür edip içtiler
Size mescid bize ayn-ı cem düştü

- 5 -

Pir Sultan Abdal'ım dilek diledi
Seyyah olup şu alemeeledi
Arafat dağında bir koç meledi
İsmail önünde kurbana düştü

- 6 -

Pir Sultan Abdal'ım dünya durulmaz
Geçti geçen ömür kimseye kalmaz
Şah derimde Şah karşımdan ayrılmaz
Ben de bu yayladan şaha giderim

(Yaşar, 2019:529-533).

-ağırlama-

Gül ağacı gül ağacı açılır ucu
Hak erenler er ve bacı galksın oynasın
Döksün günahını canım semah eylesin

-yürütme-

Vardım üçler meydanına gel beru hey can dediler
İzzet ile selam verdim gel işte meydan dediler
Ortaya sofraya saldılar yeyesin ihsan dediler

Hatayiyim galkın oynar galbinde açılıns ayna
Aleme nur gibi parlar nur Muhammed Ali'nindir
Ali'nindir Ali'nindir yol güzel şah pirimindir

-yeldirme-

Şu karşı ki yayla ne güzel yayla
Sürmedim demini giderim böyle
Ela gözlü şahım sen himmet eyle
Bende bu yayladan şaha giderim

Pir Sultan Abdal'im dünya durulmaz
Geçti geçen ömrüm geriye kalmaz
Şah derim şah garşımdan ayrılmaz
Bende bu yayladan şaha giderim

-şahlama-

Gül bittiği yeri bilirim dersin
Bilir misin benlik şeytana düştü
Cevahir madeni bulurum dersin
Cevahir bulanlar ummana düştü

Ben Ali'yi gördüm mahbut çağında
Selman'ın çininde yolun sağında
Cennetten içeri Firdevs bağında
Bülbül figan eder peşine düştüm

Selman'ın çininde bir oğlan geldi
Destur şahım deyip elini aldı
Muhammed terini gül ile sildi
Ol zaman kokusu insana düştü

Cennetin kapısını kırklar açtılar
Tohumunu yeryüzüne saçtılar
Bir üzümü engür edip içtiler
Size mescit bize ayn ı cem düştü

Pir sultan Abdal'ım dilek diledi
Seyyah olup şu âlemieledi
Arafat dağında bir koç meledi
İsmail önünde kurbanaya düştü

Eserin Edebi ve Müzikal Analizi

Yörede derlenen *Gül Ağacı* isimli bu semah örneği sözel açıdan incelendiğinde nazım birimi dörtlük olarak tespit edilmiştir. Koşma türünde, 11'li ve 13'lü hece ölçüsünde yazıldığı görülmüştür. Kafiye şeması ise ağırlama için (abbb/), yürütme için (aaa/bcc), yeldirme için (aaax/bbbx) ve şahlama bölümü için ise; (abab/cccb/dddb/eeeb/fffb/gggb) şeklinde tespit edilmiştir.

Müzikal açıdan değerlendirmesi yapıldığında, eserin Uşşak, Hüseyini ve Kürdi makam dizilerinde 8/8'lik (3+2+3), 9/8'lik (3+2+2+2) ve 10/8 (2+3+2+3) metrik yapılarda olduğu tespit edilmiştir. Biçimsel açıdan bir inceleme yapıldığında ise ezginin ritmik yapısı ve metronom değişikliklerinden dolayı dört bölümlü (A,B,C,D) sırasal biçimden oluştuğu gözlenmiştir.

6.3.3. Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Halk Müziği Örneklerinin Sözel ve Müziksel Değerlendirilmesi

Gerçekleştirilen bu alan araştırma kapsamında Kayabelen köyünde tespit edilen Anonim Halk Müziği ve Tasavvufi Halk Müziği örneklerinin konu –ortam bakımından tasnifi yapılmıştır. Tasnif edilen bu yerel örneklerin sözel ve müzikal açıdan değerlendirme tabloları oluşturulmuş ayrıca yorumlanmıştır.

Tablo 2. Kayabelen Köyünde tespit edilen Anonim Halk Müziği örneklerinin Analiz Tablosu

Yörede Tespit Edilen Anonim Halk Müziği Örnekleri Analiz Tablosu									
No.	Eser Adı	Müzikal Analiz				Edebi Analiz			
		Makam Dizisi	Ritmik Yapısı	Metrik Yapısı	Bîçimi	Konusu	Nazım Bîçimi	Nazım Birimi	Hece Ölçüsü
1	Almalar Yolladım	Hüseyni	6/4	2+2+2	a+b	Sevda	Türkü	4'lük	11'li
2	Arzu ile Kamber	Hüseyni	4/4	2+2	a+b	Efsane	Mani	4'lük	7'li
3	Bilalim	Uşşak	2/4		(a)	Eğlence	Mani	2'lik	8'li
4	Bugün Hava Yağacak mı	Hüseyni	4/4	2+2	a+b	Ölüm	Ağıt	4'lük	8'li
5	Çattılar Gazan Daşını	Hüseyni	9/8	2+2+2+3	a+b	Eğlence	Türkü	3'lük	8'li
6	Dam Başına Gar mı Yağmış	Hüseyni	6/4	2+2+2	a+b	Hüzün	Türkü	4'lük	11'li
7	Darı Buğday Cecini	Hüseyni	4/4	2+2	a+b	Hüzün/Askerlik	Türkü	4'lük	11'li
8	Eşek oyunu	Hüseyni	4/4	2+2	(a)	Eğlence	Seyirlik Türkü	2'lik	10-12-13 karma
9	Gıcılarda Dağın Başı	Hüseyni	6/4	2+2+2	a+b	Sevda	Türkü	4'lü	11'li
10	Gızım Sana Güzel Donlar	Hüseyni	4/4	2+2	a+b	Hüzün / Yergi	Türkü	3'lük	11'li
11	Guru Kütük Yanmayınan	Hüseyni	6/4	2+2+2	a+b	Askerlik / Sevda	Türkü	4'lük	11'li
12	Guyunun Zenciri	Hüseyni	6/4	2+2+2	a+b	Aşk	Türkü	4'lük	11'li
13	Kirpi Oyunu	Hüseyni	4/4	2+2	(a)	Eğlence	Türkü	2'lik	11'li
14	Köroğlu Çeşitlemesi	Uşşak	5/8	3+2	(a)	Kahramanlık/Sevda	Türkü	2'lik	11'li
15	Merdivandan Çıktım	Hüseyni	4/4	2+2	a+b	Hüzün/ölüm	Ağıt	3'lük	11'li
16	Mustafa'nın Ağıtı	Hüseyni	Serbest	-	(a)	Hüzün/Ölüm	Ağıt	4'lük	11'li
17	Samanlıkta Sarı Saman	Uşşak	Serbest	-	a+b	Bebek Sevgisi	Ninni	4-2-3	7-8-9 karma ölçü
18	Sarı Çiğdem	Uşşak	9/8	2+2+2+3	a+b	Aşk-eğlence	Türkü	4'lük	11'li
19	Trene Bindim de	Hüseyni	4/4	2+2	a+b	Dram/Askerlik	Türkü	4'lük	11'li

Kayabelen köyünden derlenen anonim halk müziği örnekleri konu, işlev ve icra ortamı açısından tasnif edildiğinde, yörede 1 ninni, 1 adet kına türküsü, 2 tanesi seyirlik olmak üzere 5 adet düğün türküsü, 1 sevda türküsü, 1 adet efsane konulu türkü, 3 asker türküsü, 3 adet ova türküsü, 1 adet taşlama türkü ve 3 adet ağıt örneği tespiti yapılmıştır.

Tablo 3. Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Makam Dizisi Yüzdeleri

MAKAM	ADET	YÜZDE
HÜSEYİNİ	16	% 84,16
UŞŞAK	3	% 15,84
GENEL TOPLAM	19	100

Yörede gerçekleştirilen alan araştırmasında derlenen anonim halk müziği örneklerinin makam dizileri Hüseyini ve Uşşak şeklinde tespit edilmiştir. Tespit edilen örnekler içerisinde Hüseyini makam dizisi % 84,16 oran ile müzik dokusu içerisinde büyük çoğunluğa sahip olduğu görülmüştür. Bu açıdan ele alındığında Uşşak makam dizisi %15,84 ile ikinci sırada yer almıştır.

Tablo 4. Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Ritmik Yapı Yüzdeleri

RİTMİK YAPI	ADET	YÜZDE
2/4	1	%5
4/4	8	%43
6/4	5	%27
5/8	1	%5
9/8	2	%10
Serbest	2	%10
G.TOPLAM	19	100

Tablo 5. Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Biçimsel Yüzdeleri

BİÇİM	ADET	YÜZDE
(a)	5	%27
A (a+b)	14	%73
G. TOPLAM	19	100

Yöreden derlenen Anonim Halk Müziği Örneklerini tablo 4'e göre değerlendirdiğimizde ritmik yapı açısından 4/4'lük yapılar %43 oranında sıklıkla görülmektedir. Diğer oranları ele aldığımızda ise; 6/4'lük yapılar %27, 9/8'lik ve serbest yapılar % 10, 2/4 'lük ve 5/8'lik yapılar ise %5 oranında tespit edilmiştir.

Tablo 5'te ise tespit edilen bu örneklerin biçimsel analizlerin yüzdeliğine yer verilmiş ve bir bölümlü A(a+b) biçimler %73 oranında, bir cümleli (a) örnekler ise %27 oranında değerlendirilmiştir.

Tablo 6. Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Nazım Birimi Yüzdeleri

NAZIM BİRİMİ	ADET	YÜZDE
2'LİK	4	%21
3'LÜK	3	%15
4'LÜK	11	%59
KARMA	1	%5
GENEL TOPLAM	19	100

Kayabelen köyünden tespit edilen Anonim Halk Müziği Örneklerinin edebi açıdan nazım birimleri yüzdeler olarak değerlendirildiğinde sık görülen 4'lük birim %59, 2'lik birim %21, 3'lük birim %15 ve karma yapıda olanlar ise %5 oranında tespit edilmiştir.

Tablo 7. Kayabelen Köyü Anonim Halk Müziği Örneklerinin Hece Ölçüsü Yüzdeleri

HECE ÖLÇÜSÜ	ADET	YÜZDE
7 'Lİ	1	%5
8'Lİ	3	%15
11'Lİ	14	%75
KARMA	1	%5
GENEL TOPLAM	19	100

Kayabelen köyünden derlenen Anonim Halk Müziği örnekleri edebi açıdan hece ölçüleri açısından yüzdeler oranları tablo 7'de ele alınmıştır. Bu kapsamda 11'li hece ölçüsü %75'lik oranda, 8'li hece ölçüsü %15, 7'li hece ölçüsü %5 ve karma yapıda olanlar ise %5 şeklinde değerlendirilmiştir.

Tablo 8. Kayabelen Köyünden Tespit Edilen Anonim Halk Müziği Örneklerinin Kırık Hava ve Uzun Hava Bakımından Oranlarının Değerlendirilmesi

TÜR	ADET	YÜZDE
UZUN HAVA	2	%10
KIRIK HAVA	17	%90
GENEL TOPLAM	19	100

Araştırma kapsamında Kayabelen köyünde Anonim Halk Müziği başlığı altında tespit edilen ürünlerin %90 kırık hava, %10 ise uzun hava şeklinde icra edilmiştir.

Tablo 9. Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Analiz Tablosu

Yörede Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Analiz Tablosu										
		Müzikal Analiz				Edebi Analiz				
No	Eser Adı	Makam Dizisi	Ritmik Yapısı	Metrik Yapısı	Biçimi	Konusu	Nazım Biçimi	Nefes Alt Türlerinden	Nazım Birimi	Hece Ölçüsü
1	Behey Talip	Uşşak	4/4	2+2	A(a+b)	Tasavvuf	Nefes	Duvaz-1 İmam	4	11
2	Gel Bugün Seninle	Karcıgar	13/8	2+2+ 2+2+ 3+2	A(a+b)	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4	11
3	Geldi Cebrail	Hüseyini	10/8	2+3+ 2+3	(a)	Tasavvuf	Nefes	Miraçlama	4	8
4	Huzuru Mürşide	Karcıgar	13/8	2+3+ 2+3	A(a+b)	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4	11
5	İmam Hüseyin	Hüseyini	Serbest	-	A(a+b)	Tasavvuf	Nefes	Mersiye	4	11
6	Kayabelen Semahı	Uşşak/ Hüseyini Kürdi	8/8- 9/8- 10/8	-	A+B+ C+D	Tasavvuf	Nefes	Semah	3-4 karma	11- 13 karma
7	Mansur'um Deyipte	Hüseyini	13/8	2+3+ 2+3	A(a+b)	Tasavvuf	Nefes	Deyiş	4	11

Kayabelen köyünde tespit edilen konu ve ortam bakımından Tasavvufi Halk Müziği başlığı altında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda yörede nefes başlığı altında 3 adet deyiş örneği, 1 adet Duvaz- 1 İmam, 1 adet Mersiye, 1 adet Miraçlama ve 1 adet Semah örneği tespit edilmiştir.

Tablo 10. Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Makam Dizileri Yüzdeleri Tablosu

MAKAM DİZİSİ	ADET	YÜZDE
HÜSEYİNİ	3	%43,5
KARCIĞAR	2	%29
UŞŞAK	1	%14,5
KARMA	1	%13
TOPLAM	7	100

Alan araştırması kapsamı sonucunda Kayabelen köyünde tespit edilen Tasavvufi Halk Müziği örnekleri makam dizisi açısından yüzdeleri oranlar olarak ele alındığında

Hüseyini, Uşşak ve Karcıgar makamları %2 karma yapıda olan semah örneği ise %1 olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 11. Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Ritmik Yapı Yüzdeler Tablosu

RİTMİK YAPI	ADET	YÜZDESİ
4/4	1	%13
10/8	1	%13
13/8	3	%48
KARMA(8/8-9/8)	1	%13
SERBEST	1	%13
TOPLAM	7	100

Alan çalışması kapsamında Kayabelen köyünden tespit edilen Tasavvufi Halk Müziği örnekleri makam dizisi açısından ele alındığında 13/8'lik yapının %48'lik bir yüzde ile çoğunlukta olduğu, 4/4, 10/8 ve karma yapıda olanların yüzde oranı ise %13 şeklinde değerlendirilmiştir.

Tablo 12. Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Biçim Analizleri Yüzdeler Tablosu

BİÇİM	ADET	YÜZDE
(a)	1	%13
A(a+b)	5	%74
A+B+C+D	1	%13
TOPLAM	7	100

Ayrıca tespit edilen bu örneklerin biçim açısından değerlendirilmesi tablo 12'ye göre yapıldığında; bir cümleli biçimler (a) %13, bir bölümlü biçimler A(a+b) %74 ve dört bölümlü sırasal biçim özelliği gösteren örneğin ise %13 oranlarında tespit edilmiştir.

Tablo 13. Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Edebi Açıdan Nazım Birimi Yüzdeler Tablosu

NAZIM BİRİMİ	ADET	YÜZDE
4'LÜK	6	%87
KARMA	1	%13
TOPLAM	7	100

Çalışma kapsamında yöreden tespit edilen Tasavvufi Halk Müziği örneklerine ait nazım birimlerini tablo 13'e göre yüzdeler anlamında değerlendirdiğimizde; %87'sinin 4'lükler halinde olduğu, karma yapıda olan örnek ise %13 oranında olduğu görülmüştür.

Tablo 14. Kayabelen Köyünde Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Edebi Açıdan Nazım Biçimi Yüzdeler Tablosu

HECE ÖLÇÜSÜ	ADET	YÜZDE
8'Lİ	1	%13
11'Lİ	5	%74
KARMA(11-13)	1	%13
TOPLAM	7	100

Tablo 14'te göre tespiti yapılan örneklerin edebi açıdan hece ölçüsü değerlendirilmesi yapıldığında çoğunluğu %74 oranla 11'li hece ölçüsünde, %13 oranla ise 8'li ve karma ölçülerde yazıldığı görülmüştür.

Tablo 15. Kayabelen Köyünden Tespit Edilen Tasavvufi Halk Müziği Örneklerinin Kırık Hava ve Uzun Hava Bakımından Oranlarının Değerlendirilmesi

TÜRÜ	ADET	YÜZDE
UZUN HAVA	1	%13
KIRIK HAVA	6	%87
TOPLAM	7	100

Yöreden derlenen Tasavvufi Halk Müziği örneklerinin %87'si kırık hava şeklinde, %13'ü ise uzun hava şeklinde seslendirildiği tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Afyonkarahisar ili Şuhut ilçesine bağlı Kayabelen köyünde tespit edilen halk kültürüne ait müzik unsurlarına yer verilmiştir. Bu araştırma ile birlikte yöreye ilişkin sosyal ve kültürel yapı hakkında bilgiler ile birlikte halk kültürü ve halk müziği unsurlarına yanı sıra yöreye özgü kavramlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca tespiti yapılan halk ezgilerinin edebi ve müzikal açıdan değerlendirmeleri yapılmıştır.

Yörede tespit edilen halk müziği unsurları konu, işlev ve ortam bağlamında incelendiğinde, bu örnekler Anonim Halk Müziği ve Tasavvufi Halk Müziği özelliklerine sahip olduğu belirlenmiştir. Anonim Halk Müziği ürünleri genel olarak *ninni, asker türküleri, sevda türküleri, efsane konulu türküler, taşlama türküleri, ova türküleri, kına türküleri, ağıtlar ve düğün türküleri* başlığı altında değerlendirilmiştir. Tespit edilen örneklerin konu, işlev ve icra ortamları göz önünde bulundurularak tasnifi yapılmış ve konularına ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir. Tasavvufi Halk Müziği örnekleri ise nefesler başlığı altında değerlendirilmiş; deyiş, mersiye, miraçlama, davaz (duvaz-ı imam) ve semah olarak sınıflandırılmıştır.

Kayabelen köyünden anonim halk müziği başlığı altında; *Samanlıkta Sarı Saman* isimli bir ninni örneği, *Gıcılarda Dağın Başı* isimli sevda türküsü, *Darı Buğday, Trene Bindim de (Kore Ağıdı)* ve *Guru Kütük* isimli 3 adet asker türküsü, *Çattılar Gazan Daşını* isimli bir adet Kına Türküsü, *Bilalim, Sarı Çiğdem, Köroğlu* ayrıca seyirlik oyun olma özelliği taşıyan *Kirpi Oyunu* ve *Eşek Oyunu* isimli beş adet düğün türküsü örneği, *Gızım Sana Güzel Donlar Aldırın* isimli bir adet taşlama türkü, *Arzu ile Kamber* isimli efsane konulu anlatı türküsü, *Almalar Yolladım, Dam Başına Gar mı Yağmış* ve *Guyunun Zenciri* isimli üç ova türküsü ve *Bugün Hava Yağacak mı, Biçildi mi Gumaların, Merdivandan Çıktım* isimli üç ağıt örneği tespit edilmiştir. Derlenen bu ürünler daha önce farklı bir kaynakta yer almamış sözleri ile birlikte ezgi yapılarını gösteren notalarına çalışma içerisinde yer verilmiştir. Araştırma ile birlikte tespit edilen bu ürünler ile ilgili olarak edebi ve müzikal değerlendirmeler yapıldığında sonuçlara ilişkin değerlendirmelere detaylı olarak yer verilmiştir. Bu sonuç değerlendirmeleri maddeler halinde sunulmuştur:

- Yörede tespiti yapılan anonim halk müziği örnekleri edebi açıdan ele alındığında nazım birimleri açısından 2'lik kavuştaklı, 3'lü kavuştaklı, 4'lü kavuştaklı ve karma yapıda olduğu anlaşılmıştır.
- Hece ölçüsü bağlamında ise; 7'li, 8'li, 11'li ve karma yapıda olduğu görülmektedir.
- Konu bakımından değerlendirildiğinde; aşk, seveda, ayrılık, askerlik, kahramanlık ve hasret konuları işlendiği anlaşılmıştır.
- Çattılar Gazan Daşını isimli kına türküsünün Afyonkarahisar ve yöresinde bilinen müzik anlamında farklı, sözel anlamda benzerlikler taşıyan eş metin olma özelliği olduğu anlaşılmıştır.
- Derlenen anonim örnekler müzikal açıdan ele alındığında; Uşşak ve Hüseyini şeklinde tespit edilmiştir.
- Ritim yapısı bakımından ise; 2/4, 4/4, 6/4, 5/8, 9/8 ve serbest yapıda olduğu anlaşılmıştır.
- Biçimsel açıdan değerlendirmeler yapıldığında ise; bir cümleli (a) ve bir bölümlü A(a+b) şeklinde olduğu tespit edilmiştir.
- Yörede derlenen ova türküleri ise Dinar yöresinde bilinen Anayasa (Kerem Havaları) müzikleri benzerlik göstermektedir. Bunun sebebi olarak coğrafi konum itibari ile Gumular dağı ve Dinar ilçesine yakınlığı, buna bağlı olarak kültürel etkileşim olarak düşünülmektedir.

Kayabelen köyünden derlenen Tasavvufi Halk Müziği örnekleri nefesler başlığı altında; *Gel Bugün Seninle*, *Huzuru Mürşide İkrar Verenler* ve *Mansur'um Deyipte* isimli üç adet Deyiş örneği, *Behey Talip* isimli bir adet Davaz (Duvaz-ı İmam) örneği, *Geldi Cebrail* isimli bir adet Miraçlama örneği, *İmam Hüseyin* isimli bir Mersiye örneği ve *Kayabelen Semahı* isimli bir Semah örneği tespit edilmiştir. Tespit edilen bu örnekler Kayabelen Semahı dışında ki örnekler başka bir kaynakta yer almamış, bu ürünlerin sözleri ve ezgilerini gösteren nota örnekleri çalışma içerisinde sunulmuştur. Bu ürünler edebi ve müzikal açıdan değerlendirmeye alınmış bu değerlendirmeye ilişkin sonuçlara aşağıda yer verilmiştir:

- Yörede tespiti yapılan Tasavvufi Halk Müziği örnekleri edebi açıdan ele alındığında nazım birimleri açısından çoğunun 4'lü ve bir eserin ise (3'lü ve 4'lü) karma yapıda olduğu anlaşılmıştır.

- Tespiti yapılan bu örnekler hece ölçüsü açısından değerlendirmeye alındığında; 8'li hece yapısında, 11'li hece yapısında ve karma (11'li-13'lü) yapılarda olduğu anlaşılmıştır.
- Konularına ilişkin bir değerlendirme yapıldığında Allah' varlığı birliği Hz. Muhammed, Hz Ali, ehlibeyt, on iki sevgisi ve dini öğütler içerdiği tespit edilmiştir.
- Tespit edilen bu ürünlerin müzikal açıdan değerlendirilmesi yapıldığında; Uşşak, Hüseyini, Karcıgar ve karma (Uşşak- Kürdi) makam dizilerinde olduğu anlaşılmıştır.
- Ritmik yapı açısından değerlendirildiğinde ise; 4/4'lük, 10/8'lik, 13/8'lik, karma yapıda (8/8-9/8-10/8) ve serbest yapılarda olduğu tespit edilmiştir.
- Biçimsel değerlendirme yapıldığında; bir cümleli (a), bir bölümlü A (a+b) ve dört bölümlü sırasal biçim A+B+C+D şeklinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yörede tespit edilen anonim halk müziği örnekleri düğün, asker uğurlama törensel etkinliklerde yanı sıra ortam olarak tarla işlerinde icra edildiği bu icralarda; zilli tef, bağlama, keman gibi çalgılar kullanılmıştır. Yörede ki bu örneklerin kadınlar arasında varlığının devam ettiği gözlemlenmiştir. Yörenin kültür varlığına ait bu ürünlerin geleneksel yollarla aktarımında güçlük çekildiği gözlemlenmiştir. Bu duruma gerekçe olarak genç nüfusun eğitim ve iş gibi sebeplerden dolayı yöreden ayrılması ayrıca teknolojik gelişmelerin beraberinde yaygınlaşan televizyon, müzik çalar vb. araçların kullanımı ile birlikte yöreye ait müziklerin icra ve aktarımının bir takım güçlüklerin ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Kayabelen köyüne ait bu anonim halk müziği örnekleri; müzik dokusu, ağız ve üslup özellikleri ile beraber kayıt altına alınıp aktarımı önemli bir husus olarak görülmüştür.

Kayabelen köyü içerisinde Alevi inanç kültürünün varlığı inançsal anlamda tekke edebiyatı ürünlerinin yörenin müzik dokusu ile birlikte icra edilmeye devam etmektedir. Bu icralar cem törenlerinde kısa saplı bağlama (çöğür) ve keman ile yapılmaktadır. Tespiti yapılan örneklerin dışında ki benzer unsurlar için notaya alınan aynı ezgi yapıları kullanılmaktadır. Anonim halk müziği kısmında açıklanan ve müzik özelinde ele alındığında aktarım gücü durumu Tasavvufi Halk Müzikleri içinde aynı doğrultuda seyrettiği gözlemlenmiştir.

19. Yy. itibari ile halk bilimi alanında yapılan çalışmalar, toplumların belleğini muhafaza etmiş ve aktarmada arşivlemede büyük bir fayda göstermiştir. Anadolu coğrafyası üzerinde gerçekleştirilen bu araştırmalar yörelerin kültür varlıklarının devamlılığına önemli lde katkı sağlamıştır. Halk kültürü içerisinde kültürün aktarımı, sosyal davranışların tertibi, birlik –beraberlik ve toplumsal hafızayı aktarmada en önemli bir araçlardan biriside yerel müzik örnekleridir. Yapılan bu alan araştırması kapsamında ortaya koyulan bu yüksek lisans tez çalışması ile Kayabelen köyünün sosyal hayatla bütünleşmiş kültürel ve inanç bağlamında varlığını sürdüren müzik unsurlarına yer verilmiştir. Ayrıca konuya ilişkin tespitlere yer verilerek kalıcılığın sağlanması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, gelecekte konu ile ilgili yapılacak olan araştırmalar doğrultusunda yre hakkında daha ayrıntılı sonuçların elde edilmesi öngörülmektedir. Bu çalışmanın da yapılacak araştırmalara ve sosyal bilimler içerisinde pek çok disipline önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdoğu, O. (1996). *Türk Müziği'nde Türler ve Biçimler*. İzmir/ Bornova: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Akdoğu, O. (2003). *Türk Müziği'nde Türler ve Biçimler* (Üçüncü Baskı). İzmir: Meta Basım.
- Albayrak, N. (2005). Türk Halk Hikâyelerinin Genel Özellikleri, Tasnifi ve Taş Baskısı Halk Hikâyelerine Bazı Katkıları. *Diyanet Vakfı Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 26, 39-49. İstanbul.
- Altınay, F. R. (2004). *Cumhuriyet Döneminde Türk Halk Müziği (Kitaplar, Makaleler, Nota Yayınları)*. İzmir: Balçova Kaymakamlığı.
- Arıcı, A. F. A. Ü. (2004). Tür Özellikleri ve Tarihlerine Göre Türk ve Dünya Masalları. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 26, 159-169. Erzurum.
- Artun, E. (2004). *Halk Kültüründe Değişimin Topluma Etkisi ve Sonuçları*. Halk Kültüründe Değişim Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Motif Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ay, G. (1999). *Folklor (Halk Bilim)*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Bayar, M. (2019). *Zafer Meşalesinin Yakıldığı Topraklar Şuhut*. Afyon: Şuhut Belediyesi Yayınları.
- Boratav, P. N. (1969). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Bülbül, P. (2010). Neolitik Devirden MÖ. 2. Bin Yıl Sonuna Kadar Afyonkarahisar ve Çevresi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 1-10. Isparta.
- Çakmak, S. (2010). *Afyonkarahisar Şuhut Ovası'nın Yeraltı Suyu Modellemesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Ekici, M. (2004). *Türk Halk Bilgisi Derleme ve İnceleme Yöntemleri*. Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Ekici, M. (2013). *Türk Halk Bilgisi Derleme ve İnceleme Yöntemleri* (Beşinci Baskı). Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Elçi, A. C. (2008). Tarihsel Gelişim Bağlamında Türk Halk Müziği Araştırmaları. *Milli Folklor Dergisi*, 78, 37-54.
- Elçin, Ş. (2011). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Erzurumlu, Kenan. (2007). *Gerçeğe Hu Diyelim - Alevilik ve Bektaşiliğe Farklı Bir Bakış*. İstanbul: Ufukötesi Yayınları.
- Feyzi, A. (2015). Darül Elhan'a ait Anadolu Halk Şarkıları Defterinde Erzurum Türküleri. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 54, 829-856. Erzurum.
- Görkem, İ. (2001). *Türk Edebiyatında Ağıtlar- Çukurova Ağıtları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür* (Üçüncü Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları.
- <https://blogs.loc.gov/folklife/files/2014/08/athenaeum-001sm.jpg> (Erişim Tarihi: 23.04.2020).
- <https://kayabelenliugur.tr.gg/RES%26%23304%3BMLER.htm> (Erişim Tarihi: 09.04.2020)
- <https://uzaklarayolculuk.com/2017/09/01/suhut-synnada-antik-kenti/> (Erişim Tarihi: 03.04.2020).
- <https://www.haritatr.com/kayabelen-koyu-haritasi-m883> (Erişim Tarihi: 07.04.2020).
- İlaslı, A. ve Üyümez, M. (2008). *Afyonkarahisar Müzesi ve Ören Yerleri*. Afyonkarahisar: Yapı Kredi Yayınları-2484.

- İsen, M. (1993) *Acıyı Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kaplan, A. (1998). *Balıkesir Tahtacı Köyleri Kongurca ve Türkali' de Halk Bilimi Açısından Müzik Yapısının Araştırılması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Yirmi yedinci Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, T. (2001). *Ansiklopedik Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Yedi Gece Kitapları Yayınları.
- Kaya, D. (2007), *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Koçoğlu K. (2011). *21. Yüzyıl Türkiye'sinde Hurafeler*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Mejuyev, V. (1998) *Kültür ve Tarih* (Çev: S. H. Yokova). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C. 28, (2), 123-139.
- Önder, M. (1988). *Atatürk Evleri Atatürk Müzeleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Örnek, S.V. (2000). *Türk Halk Bilimi* (İkinci Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özaşkın, T. (2016). *Zafer Yolu/ Kurtuluş Savaşı'nda Şuhut*. Şuhut: Şuhut Kültür ve Dayanışma Derneği.
- Özer, M. (2005). Phrygler (Frigler). *İmo Ankara Bülteni. Kasım Bülteni*, 27-30. Ankara.
- Ramsay, W. M. (1960). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*. (Çev. M. Pektaş). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Seyirci, M. Başyılmaz, R. (1982). *Her Yönüyle Akamas'ın Şehri Şuhut*. Afyon: Özen Matbaası.
- Sıvacı, F. G. M. (2005). Türklerde Mitolojik Unsurlar. *Türkbilig Türkjoloji Araştırma Dergisi*, 10, 34-53.
- Smith, P. (2001) *Kültürel Kuram* (Çev: S. Güzelsan- İ. Gündoğdu). İstanbul: Babil Yayınları.
- Strabon. (1987). *Geographika* (çev. A. Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Taşdöner, K. (2017). *Anadolu'da Roma Eyaletleri Augustus Dönemi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınevi.
- Thema Lareousse, Tematik Ansiklopedi. (1993). C, 1. İstanbul: Milliyet Gazetecilik Aş. TRT Repertuarı, (b.t.) 5 Haziran 2020, <https://www.repertukul.com/>
- Turan, M. (2013). *Alevî Bektâşî Kültüründe Âşıklar ve Nefesler*. 5 Haziran 2020, <http://pirvakfi.org/wp-content/uploads/2018/12/alevi-ve-bektasi-kulturunde-asiklar-ve-nefesler.pdf>.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Türkçe Sözlük* (Sekizinci Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (1992). Cilt: 5, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi. (1992). C, 5. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi. (1994). C, 9. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.

- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi. (2011). C, 40. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu www.tuik.gov.tr/Start.do, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 08.04.2020).
- Türkiye İstatistik Kurumu, 8 Nisan 2020, www.tuik.gov.tr/Start.do, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (Erişim Tarihi: 08.04.2020).
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitim Temel Kavramlar, İlkeler Yaklaşımlar*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uğurlu, N. (2009). *Folklor ve Etnografya – Halk Türkülerimiz*. İstanbul: Örgün Yayınevi.
- Uyan, M. (b. t.) *Anılarda Afyonkarahisar*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayını.
- Yaşar, S. (2016). *Diyarbakır Yöresi Türkmen Alevileri*. Afyonkarahisar: Kocatepe Akademi Yayınları.
- Yaşar, S. (2019). *Sanat ve Müzik Ansiklopedisi-Afyonkarahisar Geleneksel Halk Müziği, C.3*. Ankara: Uyum Ajans.
- Yılmaz, H. (2005). Gelenek ve Gelenekselcilik. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 1, 42-53.

EKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Ek 1: TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan Afyonkarahisar Halk Ezgilerinin Listesi.....	131
Ek 2: Diğer Notalı Yayınlarda Yer Alan Afyonkarahisar Halk Ezgilerinin Listesi...	134
Ek 3: Görüşme Yapılan Kaynak Kişilerin Listesi ve Fotoğrafları.....	143

EKLER

Ek 1: TRT Türk Halk Müziği Repertuarı'nda Yer Alan Afyon Halk Ezgilerinin

Listesi

REP. NO	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
61	ÜMMÜ'M SENİ HANAYLARDAN ATARLAR	Afyonkarahisar/İhsaniye	Mevlüt Dede	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
68	ALLI GELİN TAŞBAŞINI YOL EDER	Afyonkarahisar/İhsaniye/ Kayahan	Mevlüt Dede	Talip Özkan	Talip Özkan
73	EVLERİNİN ÖNÜ BİR KÖTÜ YOKUŞ	Afyonkarahisar/Emirdağ	Hakkı Demirayak	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
457	AYŞE'NİN EVLERİ YAYLA YOLUNDA	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
468	CEVİZİN YAPRAĞI DAL ARASINDA	Afyonkarahisar / Dinar	Nureddin Güler	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
479	YEŞİL OLUR SANDIKLI'NIN BİBERİ	Afyonkarahisar / Sandıklı	Galip Coşkun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
488	ATTIM TABANCAMI ATEŞ ALMADI	Afyonkarahisar	Murat Çelebi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
520	ARPALIKTAN ARPA BİÇER	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Mustafa Geceyatmaz	Nida Tüfekçi
523	KUMALAR DAĞINDA GÖÇ KATAR KATAR	Afyon/ Sandıklı	Galip Coşkun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
556	DAM BAŞINA ASI GOYMUŞ GALBİRİ	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik/ Nezahat Bayram	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
570	AFİYON'UN ORTASINDA GALESİ	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
788	MERDUVANIN BAŞINDAYIM	Afyonkarahisar	Murat Çelebi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
899	HAYDIN ARKADAŞLAR KINA YAKALIM	Afyonkarahisar / Dinar	Ali Taş	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
934	BEN GIDERİM ODUNA	Afyonkarahisar	Kadir Üstündağ	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1093	HEZİN HEZİN GİR KAPIDAN	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1122	YASSIYA VARMADAN GÜVEYİ KOYARLAR	Afyonkarahisar	Musa Çelebi Torun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1132	ÇEKİN KIR ATIMI NALBANT NALLASIN	Afyonkarahisar /Dinar	Mustafa Kitiş	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
1161	KINASI KARILIR TASTA	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1176	KARA KOÇUN BOYNUZU	Afyonkarahisar	Cemal Altıniğne/Hulusi Yamaner	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1345	A GİZ SENİN ADIN DUDU	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Nezahat Bayram	Yücel Paşmakçı
1404	HATÇAM ÇIKMIŞ GÜL DALINA	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Talip Özkan	Talip Özkan
1488	KAÇINDASIN GELİN ÜMMÜ KAÇINDA	Afyonkarahisar	Nezahat Bayram	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1621	KARAHİSARKALESİ YIKILIR GELİR	Afyonkarahisar	Hidayet Çalbudak	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
1622	KIRMIZI GÜLDEN DAL KESTİM	Afyonkarahisar /Dinar	Ali Taş	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
1651	SAHAN SAHAN HÖŞMERİM	Afyonkarahisar / Sandıklı	Galip Coşkun	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
1724	GARA DA GOÇUN BOYNUZU	Afyonkarahisar / Bolvadin	Tılı Murat	İstanbul Belediye Kons.	Yücel Paşmakçı
1874	HAYDIN GÜZELİM AT OLUR DA DEPMEZ Mİ	Afyonkarahisar / Dinar	Fatma Türkan/ Havva Türkan	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1876	EVİM KİREÇ DUTMUYOR	Afyonkarahisar / Dinar	Ali İnce	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1879	KAP'ARDINA ASA KOYMUŞ GALBİRİ	Afyonkarahisar / Dinar	İzzet Gündüz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1884	MAPUSHANE DEDİKLERİ	Afyonkarahisar	Kara Mehmet	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1887	ÇAYIR DEĞİL ÇİMENLİKTE EVİM VAR	Afyonkarahisar /Dinar	Bekir Alparslan	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu

1888	ÖRDEK SUYA DAL DA GEL	Afyonkarahisar /Dinar	Fatma Türkan/ Havva Türkan	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1889	KÖPRÜNÜN ALTI PINAR	Afyonkarahisar /Dinar	Mustafa Özgat	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1890	DERTLİ KEREM DER Kİ ÇALIN SAZLARI	Afyonkarahisar /Dinar	Yusuf Yorulmaz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1895	UZUN OLUR FESLİGENİN DALLARI	Afyonkarahisar /Dinar	Nuri Gülpınar	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1896	FADİME'Mİ DORU TAY'A BİNDİRDİM	Afyonkarahisar /Dinar	Mustafa Arıttürk	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
1897	ÇAMLİBEL'DEN DE BAKTI KÖROĞLU	Afyonkarahisar /Dinar	Yusuf Durulmaz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
2008	ŞİRVAN DA KAYFEDE YATIYOR	Afyonkarahisar	Halil İbrahim Çağla	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
2010	ARDIÇ ARASINDA BİTEN BUDAKLAR	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ateş Köyoğlu
2012	GORUNUN ANNACI GUMALAR DAĞI	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ateş Köyoğlu
2014	NAZİLLİ'NİN HANLARI	Afyonkarahisar /Dinar	Saffet Uysal	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ateş Köyoğlu
2139	SUSADAN GİDEN YAYLI	Afyonkarahisar /Dinar	Davut Yıldız	İsmet Akyol	İsmet Akyol
2258	ÇEMBERİM DALDA KALDI	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2394	AŞAMADIM BERGAMA'NIN BELİNDEN	Afyonkarahisar /Dinar	Yusuf Yorulmaz	Ankara Devl. Kons.	Ateş Köyoğlu
2415	HAYDİ GÜZELİM KUNDURANA TEK TEK BAS	Afyonkarahisar /Dinar	Yöre Ekibi	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
2464	ERZURUM'DAN ÇEVİRDİLER YOLUMU	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Nurettin Şan	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
2496	ENTARİNE PEŞ OLAM	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Galip Coşkun	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
2788	AL KADİFENİN TOPU	Afyonkarahisar/Di nar / Kozluca	Emine Toplu	İsmet Egeli	İsmet Egeli
2815	İKİ DE DERVİŞ GELİR POSDU POSDUNDAN	Afyonkarahisar	Emin Abacı	Ankara Devl. Kons.	İsmet Akyol
2817	İSLAMOĞLU KALE YAPAR TAŞINAN	Afyonkarahisar	Ahmet Sivritepe	Ankara Devl. Kons.	İsmet Akyol
2875	BEN YARİMİ GÜLÜN DİBİNDE BULDUM	Afyonkarahisar	Emin Abacı/ M. Çelebioğlu/ R. Erdoğan	Ankara Devl. Kons.	Erkan Sürmen
2876	SU GELİR GÜLDÜR GÜLDÜR	Afyonkarahisar/Di nar	Mustafa Arıttürk	Ankara Devl. Kons.	Erkan Sürmen
2878	KARANFİL DALLANIR MI	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Akçadere	Sabri Cevahir	Ankara Devl. Kons.	Erkan Sürmen
2910	BENİM SAÇIM UZUN OLUR DARANMAZ	Afyonkarahisar / Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ali Canlı
2927	DUT AĞACI DUT VERİR	Afyonkarahisar / Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ali Canlı
2962	SINANOĞLU DERLER BENİM ADIMA	Afyonkarahisar / Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Ali Canlı
3119	FERACEM DE DÖRT DUVARDA	Afyonkarahisar	Ömer Yarşı	Özay Gönülüm	Özay Gönülüm
3338	SALİH DE ATA BİNER GÜÇCÜK BEY GİBİ	Afyonkarahisar	Abdullah Uluçelik	Özay Gönülüm	Özay Gönülüm
3505	EVLERİNİN ÖNÜ YOLDUR (AL FADİME'M)	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Metin Akın	Ali Demirhan	Ali Demirhan
3694	EY DAŞ DELİK DAŞ DELİK	Afyonkarahisar/ Çay	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Yılmaz İpek
3695	ÇAĞIRIN EFELERİ	Afyonkarahisar/ Felelli Köyü	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Yılmaz İpek
3696	ÜÇ GUŞUDUK DA UÇARIDIK HAVADA	Afyonkarahisar/ Felelli Köyü	Celal Aybey	Yılmaz İpek	Yılmaz İpek
3697	ÇAY KENARINDA İNADINA BİTİYOR KESTANE	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Hasip Terlemez	Nihat Kaya	Nihat Kaya
3698	HARMAN DA YERİ KADEMELİ	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Hasip Terlemez	Nihat Kaya	Nihat Kaya
3729	ÇATTILAR GAZAN DAŞINI	Afyonkarahisar/ Sincanlı	İbrahim Hıdırbozan	Trt Müzik Dai. Bşk. Thm Md.	Süleyman Yıldız

4114	ZALIM POYRAZ GICIM GICIM GICILAR	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Tayfun Eryılmaz	Hale Gür	Hale Gür
4128	EMİRDAĞI BİRBİRİNE ULALI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Ali Ercan	Sümer Ezgü	Sümer Ezgü
4358	AŞKIN DERYASINA ATTIM BEN BİR TAŞ	Afyonkarahisar	Emin Abacı	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4510	KIRIKLARDAN ÇIKTIN GELDİN SÖZÜME	Afyonkarahisar/ Dinar/ Çakıcı	Kamil Vurmaz	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4511	VARDIM PINAR BAŞINA	Afyonkarahisar/ Dinar/ Çakıcı	Kamil Vurmaz	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4574	AĞİLÖREN YÖNÜN BERİ BAKIYOR	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4575	ÇORABINI ÖRDÜĞÜM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Pınar Halaç	Ömer Faruk Yaldızkaya	Hale Gür
4576	ÖNÜNE GUŞANMIŞ YANDIMDAN ÖYÜNÜK	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4577	SAKO GİYER GARADAN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4578	YOĞURT ÇALDIM GAZANA	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4593	KADILAR YOLUNDA BULDUM BEŞ PARA	Afyonkarahisar/ Dinar/ Ocaklı	Mehmet Akyl	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4594	FADİME'MİN AK KOLLARI KAR GİBİ	Afyonkarahisar/ Dinar/ Ocaklı	Mehmet Akyl	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4596	ULU YOL ÜSTÜNE KURDUM ÇIKRIĞI	Afyonkarahisar/ Dinar/ Ocaklı	Mehmet Akyl	Ankara Devl. Kons.	Altan Demirel
4618	HARMANA SERERLER SARI SAMANI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halil Rıfat Aydemir/ Pınar Halaç	Hüseyin Yaltrık/ Reyhan Altınay	Hale Gür
4809	UŞAK ÇARŞISINDAN ALDIM KİRAZI	Afyonkarahisar/ Dinar	Mustafa Kitiş	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4812	KARA BASMA GİYME DEDİM	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4813	KOYVERİN KOYUNU DAĞI DOLANSIN	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4814	GOCA YAYLALARDA VARDIR EVİMİZ	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4817	KARA ÇALI DÜZDEMİ OLUR	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4818	HAVUZU DOLANDIRDIN	Afyonkarahisar/ Dinar/ Kınık Köyü	Yöre Ekibi	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4837	HAMUR ALDIM TEKNE DEN	Afyonkarahisar/ Kızılören/ Menteş Köyü	Mustafa Aktaş	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4838	MOLLA AHMET'İ HASBAHÇEDE BASTILAR	Afyonkarahisar/ Dinar	Mustafa Kitiş	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4839	YOL ÜSTÜNDE ÇADIRDA KURMUŞ YÖRÜKLER	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Hamza Durur	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4841	ORTAKÖY ÜSTÜNE ATTIM POSTUMU	Afyonkarahisar/ Dinar	Ramazan Cacak	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk
4842	ÇEŞMENİN BAŞINA KURMUŞ KAZANI	Afyonkarahisar/ Dinar	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk	Nuri Esentürk

EK. 2: Diğer Notalı Yayınlarda Yer Alan Afyon Halk Ezgilerinin Listesi

EZGİNİN ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
AKOLUK ÇEŞMESİ HARLEYO	Afyonkarahisar/ Merkez	İbrahim Yüksel	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BUDANMIŞ AĞACIN ÖZÜ MÜ OLUR	Afyonkarahisar/ Çavdarlı	İsmail Kocabıyık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ÇALDIĞIM KEMAN	Afyonkarahisar/ Merkez	Mustafa Güvenen	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
ÇIKTIM İĞDENİN DALINA	Afyonkarahisar/ Merkez	Fikret Güzeldemir	Hüseyin Yaltrık / Servet Yaşar	Emrah Kalın
DAMDAN DAMA İP GERDİM	Afyonkarahisar/ Bayatçık Köyü	Meryem Sağlam	Ümmü Sağlam	Ümmü Sağlam
DEREBEY TÜRKÜSÜ	Afyonkarahisar/ Merkez	Fevzi Doğaner	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
DODAN AHMED	Afyonkarahisar/ Merkez	Mustafa Delikanlı	Nazım Bursalıoğlu	Hüseyin Yaltrık
EMMİM KIZI	Afyonkarahisar/ Merkez	Abdullah Uluçelik	Nazım Bursalıoğlu	Ali Kıran
HALİME'Yİ SAMANLIKTA BASTILAR	Afyonkarahisar/ Merkez	Alaaddin Şevik	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KIZ SAÇLARIN SAÇLARIN	Afyonkarahisar/ Merkez	Fikret Güzeldemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
TEYYAREMİN UÇUŞU	Afyonkarahisar/ Çavdarlı	İsmail Kocabıyık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
TOMATİZİN EZİĞİ	Afyonkarahisar/ Bayatçık Köyü	Meryem Sağlam	Ümmü Sağlam	Ümmü Sağlam
YÜZ DİRHEMDİR KUŞAĞIMIN ŞERİDİ	Afyonkarahisar/ Merkez	Ahmet Hilmi Güzeldemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ZEHLE GELİN	Afyonkarahisar/ Merkez	Alaaddin Anbanazlı	Nazım Bursalıoğlu	Ebubekir Özen
ACEM KIZI KALK GİDELM VATANA	Afyonkarahisar/ Bolvadin/ Dişli/ Çobanlar- Göyntük	Ramazan Kılınçarslan	Eyip Koca	Eyip Koca
AĞIR YÜRÜ TERAZİLE KENDİNİ	Afyonkarahisar/ Bolvadin/ Büyükkarabağlar	Güllü Akyol / Fatma Kemik	Eyip Koca	Eyip Koca
AMAN BALIK SUDA YAN GİDER	Afyonkarahisar/ Bolvadin	Ahmet Hilmi Güzeldemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BEN YARE DÜZDÜRDÜM ALTINDAN SİNİ	Afyonkarahisar/ Bolvadin / Büyükkarabağlar	Güllü Akyol / Fatma Kemik	Eyip Koca	Eyip Koca
GÖKTE YILDIZ URGAN URGAN	Afyonkarahisar/ Bolvadin	Fikret Güzeldemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ŞU DERENİN BOZGUNU	Afyonkarahisar/ Bolvadin / Büyükkarabağlar	Güllü Akyol / Fatma Kemik	Eyip Koca	Eyip Koca
ANAM HAMAMA VARDIN MI	Afyonkarahisar/ Çay/ Uyanık Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ÇEKE ÇEKE BEN BU DERTTEN ÖLÜRÜM	Afyonkarahisar/ Çay/ Yeşilyurt Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GİDECEĞİM ŞAH HÜSEYİN'E	Afyonkarahisar/ Çay/ Yeşilyurt Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GÜZEL ŞAHTAN BANA BİR DOLU GELDİ	Afyonkarahisar/ Çay/ Yeşilyurt Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
İPTİDADAN YOL SORARSAN	Afyonkarahisar/ Çay/ Yeşilyurt Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KIRKLAR MEYDANI KANİDİR	Afyonkarahisar/ Çay/ Yeşilyurt Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KİRŞEHİR'İ VATAN TUTTU	Afyonkarahisar/ Çay/ Yeşilyurt Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
SÜRÜLMÜŞ TARLADA	Afyonkarahisar/ Çay/ Yeşilyurt Köyü	Gülseren Işık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YAYLAMA YAYLAMA YÜRÜ YEŞİLİM	Afyonkarahisar/ Çay/ Pazaragaç Köyü	Hatice Yıldız	Servet Yaşar	Emrah Kalın
AKŞAM OLDU YİNE BASTI KARALAR	Afyonkarahisar/ Dinar	Şevket Çelikel	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ATIMA BİNDİM ELLEDİM DİRGİN	Afyonkarahisar/ Dinar	Şevket Çelikel	Servet Yaşar	Ömer Şahin
CANDARMA SEN DE BENİ KANDIRMA	Afyonkarahisar/ Dinar	Yılmaz Othan	Eyip Koca	Eyip Koca
ÇEKİLSİN DEVELER SARILSIN GÖÇÜ	Afyonkarahisar/ Dinar	Şevket Çelikel	Servet Yaşar	Emrah Kalın
DAĞLAR DAĞLADI BENİ	Afyonkarahisar/ Dinar	İbrahim Aydın Sezen	Hüseyin Yaltrık	Emrah Kalın

DİNAR YOLU GELE GİDE AŞINIR	Afyonkarahisar/ Dinar	Dinar Kardeşler Orkestrası	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
DİNAR'IN DAĞLARI	Afyonkarahisar/ Dinar	Mehmet Başpınar	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
DÜŞÜN GEÇEN GÜNLERİ	Afyonkarahisar/ Dinar	Şevket Çelikel	Servet Yaşar	Ömer Şahin
EMİR ARDICIDIM KESTİLER BAŞIMI	Afyonkarahisar/ Dinar	Mehmet Elmas	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
EVLERİNE VARDIM AĞSAM	Afyonkarahisar/ Dinar	Hasan Alpars	Servet Yaşar	Ömer Şahin
FADİME'NİN AK KOLLARI KAR GİBİ	Afyonkarahisar/ Dinar	Mehmet Akyıl	Ankara Devlet Konservatuarı	Altan Demirel
FADİME'NİN GIYDIĞI İSPARTA'NIN BASMASI	Afyonkarahisar/ Dinar/ Dikici Köyü	Ahmet Özdemir	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
GADILAR YOLUNDA BULDUM İZİNİ	Afyonkarahisar/ Dinar	Yusuf Abbas Yavuz	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
GELDİ GELİN EVİMİZE	Afyonkarahisar/ Dinar/ Alparslan Köyü	İrfan Güçlü	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
GEMİLERDE TALİM VAR	Afyonkarahisar/ Dinar	Yılmaz Othan	Eyüp Koca	Eyüp Koca
GİTTİN GURBET ELE DÖNMEDİN GERİ	Afyonkarahisar/ Dinar	Şevket Çelikel	Servet Yaşar	Ömer Şahin
GÜLLÜK DAĞI	Afyonkarahisar/ Dinar	Yılmaz Othan/ Ali Rıza Akpınar	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
HARMAN YERİ KADEMELİ	Afyonkarahisar/ Dinar	Hasip Terlemez	Nazım Bursalıoğlu	Şahin Ünal
HAYDİN ARKADAŞLAR KINA YAKALIM	Afyonkarahisar/ Dinar	Aşık Ali Taş	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
KEKLİK KOYDUM KEL ARDINCIN BAŞINA	Afyonkarahisar/ Dinar / Tatarlı	Mehmet Elmas	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
KEREM İDİM	Afyonkarahisar/ Dinar	Ayşe Özata	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
SARIÇAMDAN DAMLASIN	Afyonkarahisar/ Dinar	Yusuf Abbas Yavuz	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
SÖĞÜDÜN DALINA KONAN KUŞ MUDUR	Afyonkarahisar/ Dinar	Dinar Kardeşler Orkestrası	Hüseyin Yaltırık	Emrah Kalın
ŞU AVDAN İKİ YAKA	Afyonkarahisar/ Dinar / Avdan Köyü	Ferdan Demir	Eyüp Koca	Eyüp Koca
TAZEDİR OVANIN YEMLERİ TAZE	Afyonkarahisar/ Dinar	Ferdan Demir	Eyüp Koca	Eyüp Koca
YAVAŞ GİT BÜLBÜL	Afyonkarahisar/ Dinar	Şevket Çelikel	Servet Yaşar	Ömer Şahin
YEŞİL YÜK BARDAKLARI	Afyonkarahisar/ Dinar	Murat Arıkan	Servet Yaşar	Ömer Şahin
ABDEST ALDIM İKİNDİNİ KILMAYA	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ABDİL EDEM BEŞİĞİNİ HILLARIM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ADAÇAL'I ÖTE YANI MEREDİR	Afyonkarahisar/ Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
AFYON'UN URGANI TÜRLÜ PAMUK YORGANI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttan Kayıt	İsmail Çakır
AK BUĞDAYIM BUĞDAYIM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
AL BENİZİN ELMA GİBİ GIZARMIŞ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
AL FADİMEM SUYA GİDER	Afyonkarahisar/ Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
ALAYIMIŞ İNEĞİN DANASI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttan Kayıt	İsmail Çakır
ALİ ERENLER HASI	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar	Aşık Yoksul Derviş	Hüseyin Yaltırık/ Servet Yaşar	Emrah Kalın
ALİKEL ÜSTÜNDE BİR BÖLÜK DUMAN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ALLI GELİN BULUM BULUM BULANIR	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Ulaş Kurtuluş Ünlü	Ulaş Kurtuluş Ünlü
ALMALI'DAN ÇIKTIM GARDA TİPİDE	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Ulaş Kurtuluş Ünlü	Ulaş Kurtuluş Ünlü
ALTINIMI BEN BOYNUMA DİZERİM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
AMAN ANAM GADİN ANAM BAL ANAM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Ali Ekber Özdemir/ Pınar Hallaç	Erdem Özdemir	Erdem Özdemir
ARAP ATLAR AŞILI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ARDINI YASLAMIŞ EBER GÖLÜNE	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
AŞAĞIDAN GELEN GAMIŞ	Afyonkarahisar/	H. Rıfat Aydemir	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir

GAĞNISI	Emirdağ			
AY AYDINLIĞINDA SEYRAN EDERKEN	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BAHARINDA YAYLASINA KONDUĞUM	Afyonkarahisar/Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BASMAM YAYLANIZA BİR DAHA BASMAM	Afyonkarahisar/Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
BAŞINA ÖRTÜNMÜŞ OYALI YAZMA	Afyonkarahisar/Emirdağ	Cengiz Akın	Ö. Faruk Yaldıkaya	Gökhan Ekim
BAYRAM BEY'İN AĞITI	Afyonkarahisar/Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	Emrah Kalın
BEN ANAMIN SAYASINI GEYMEDİM	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BEN HORAN'DAN GELİYORDUM YALINIZ	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BİR BAHÇEDE ON İKİ GÜL	Afyonkarahisar/Emirdağ/ Tez Köyü	Ali Bilge	Ayşe Yaşar	Ayşe Yaşar
BİR ÇİFT TURNA GİBİ	Afyonkarahisar/Emirdağ/ Suvermez	Hanım Çıldır/ Fatma Baş/ İsmihan Sarıdaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BİR DEREDEN BİR DEREYE YOL GİDER	Afyonkarahisar/Emirdağ	Ali İhsan Korkmaz	Erdem Özdemir	Erdem Özdemir
BİR YANDA ATOMLAR BİR YANDA AÇLIK	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BİR YEL ESTİ NAĞMERDİN YAYLASINDAN	Afyonkarahisar/Emirdağ/ Tez Köyü	Ali Bilge	Ayşe Yaşar	Ayşe Yaşar
BİZDE ÜÇ GIZIDIK	Afyonkarahisar/Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
BOLAYIR DİYORLAR DAĞLI DEPELİ	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
CAMİNİN ARDINA KURMUŞ KAZANI	Afyonkarahisar/Emirdağ	Halis Erenoğlu	Ulaş Kurtuluş Ünlü	Ulaş Kurtuluş Ünlü
CAMİNİN ÖNÜNDE GABİR DAŞI VAR	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ÇANAKKALE NERDE SUVERMEZ NERDE	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ÇUBUĞUN GEDİKTEN BİR GELİN AŞTI	Afyonkarahisar/Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
DERELER DERELER DERİN DERELER	Afyonkarahisar/Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
DÜNYA GAMI GELİR GEÇER GAM DEĞİL	Afyonkarahisar/Emirdağ/ Tez Köyü	Ali Bilge	Ayşe Yaşar	Ayşe Yaşar
DÜŞLEDİN Mİ BOŞA GEÇEN YILLARI	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EĞİLDİM BİR TAŞ ALDIM MEZERDEN	Afyonkarahisar/Emirdağ	Halis Erenoğlu	Ulaş Kurtuluş Ünlü	Ulaş Kurtuluş Ünlü
EKİÇCE ÜSTÜNDE BİR BÖLÜK DUMAN	Afyonkarahisar/Emirdağ	Şevki Bilge	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
EKİNLER BİTTİDE BİÇER YÜRÜDÜ	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EMİRDAĞ KARŞILAMASI	Afyonkarahisar/Emirdağ	Hasan Özdemir/ Şükrü Özdemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EMİRDAĞ KIRKLAR SEMAHI	Afyonkarahisar/Emirdağ	Ali Ekber Özdemir	Erdem Özdemir	Erdem Özdemir
EMİRDAĞ'INA VARDIM SABAHA GARŞI	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ESKİ SUVERMEZ	Afyonkarahisar/Emirdağ	Ali Ekber Özdemir/ Pınar Hallaç	Erdem Özdemir	Erdem Özdemir
EVİMDEN ÇIKTIM BAŞIM SELAMET	Afyonkarahisar/Emirdağ/ Güneysaray	Hanım Çıldır	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EVLERİNİN ÖNÜ YÜKSEK KADEME	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GARA ÇORABINI ÇİVİYE ASTIM	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GARA HÜSEYİN MAVZERİNİ YAĞLIYOR	Afyonkarahisar/Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
GECE DEMEZ GÜNDÜZ DEMEZ KALKARDIN	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GELİN KIZLAR GELİN	Afyonkarahisar/Emirdağ/ Suvermez	Döne Ertem	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GENE ERİŞTİ SILAMA BAHAR	Afyonkarahisar/Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın

GERÇEĞİ ANLAYAN GERÇEK KİŞİDİR	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar Köyü	Aşık Yoksul Derviş	Şehribanu Kubat	Şehribanu Kubat
GILDOLAĞIN EĞLENCESİ GARADAŞ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Nazım Bursalıoğlu	H. Rıfat Aydemir
GİDECEĞİM ANAM OĞLU SENİN ARDINDAN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Sultan Aktaş	Ö. Faruk Yıldızkaya	H. Sinan Mete
GİDER OLDUM EL BAŞIMA GERİLDİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Hanım Çildir/ İsmihan Sarıtaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GİDERİM GURBETE HABERİ OLSUN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GİDIYORUM ELLEDİLER YOLUMDAN	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Suvermez	Döne Ertem	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GÖZLERİME MİLLER ÇEKİN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GUYU GURBAN OLAM SENİN DAŞINA	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GÜL YÜZLÜM BUGÜN YÜZÜNDE BİR GÜZELLİK VAR	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar Köyü	Aşık Yoksul Derviş	Şehribanu Kubat	Şehribanu Kubat
GÜVERCİNİ UÇURDUM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HACİNİN KIZLARI SİGARA İÇİYOR	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Hisar Köyü	H. Rıfat Aydemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HAKK'A HİZMET VERİŞLERİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar Köyü	Aşık Yoksul Derviş	Şehribanu Kubat	Şehribanu Kubat
HAL BİLMEZ KİŞİYE SIRRINI AÇMA	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar Köyü	Aşık Yoksul Derviş	Şehribanu Kubat	Şehribanu Kubat
HARAM DEMİŞLER SOFTALAR MEYE	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HASRET ACISI GELDİ DOKUNDU	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HATAY'DAN MI KALKTI KOREYE GEMİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HATÇA GELİN MAÇAKLI'NIN ALMASI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
HAVALARDAN GARA BULUT AĞLIYOR	Afyonkarahisar/ Emirdağ	H. Rıfat Aydemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HEZİN YAVAŞ GIR GAPIDAN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Haydar Başkaya	Erdem Özdemir	Erdem Özdemir
HORAN DEDİKLERİ BİR UZUN GUYU	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
İGDEM DÜŞTÜ YAKAMDAN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
İKİ GÖZÜM PINAR OLDU AKIYOR	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Tez Köyü	Ali Bilge	Ayşe Yaşar	Ayşe Yaşar
İNCEDİR BENİM YARIM PEK İNCE	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
İNSANLAR BİR KÂBE	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar Köyü	Âşık Yoksul Derviş	Şehribanu Kubat	Şehribanu Kubat
KALKTI KISMETİM ŞU BİZİM DAĞLARDAN	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KARA KAHVEYİDİM KAVRULAMADIM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
KARACALAR DERLER BİR ÖZÜN İÇİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar Köyü	Halis Erenoğlu/ Nuri İn	Ulaş Kurtuluş Ünlü	Ulaş Kurtuluş Ünlü
KEKLİK KOYDUM BOZ ARDICIN BAŞINA	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu/ Abdülkadir Bilge	Ulaş Kurtuluş Ünlü	Ulaş Kurtuluş Ünlü
KEKLİK KOYDUM BOZ ARDICIN BAŞINA	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KURLTU DERELERDE BİR KUZU MELER	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
KUYULARI ÇİÇEKLİCE ÇİMLİCE	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Fadime Dana	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KUYUNUN BAŞINA KOYDUĞUM HATIL	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	İsmail Çakır
KÜTÜK GİBİ GARINCALI	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Fadime Dana	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KÜTÜKLÜ'NÜN MEŞESİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın

LEYLEKLER GELİYOR DÖKÜLÜR YELEK	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Fatma Baş/ İsmihan Sarıdaş/ Hanım Çildir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
MALIC'A GİDIYOM	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
NE AĞLARSIN ELA GÖZLÜ SEVDİĞİM	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Tez Köyü	Ali Bilge	Ayşe Yaşar	Ayşe Yaşar
NENNİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Hanım Çildir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
SAÇI SAKALA KARIŞMIŞ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
SALINARAK SUYA GİDER	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
SANA NE MİLLETİN AVARESİNDEN	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Tez Köyü	Ali Bilge	Ayşe Yaşar	Ayşe Yaşar
SARIYIMIŞ ŞU DAĞLARIN ÇİÇEĞİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Döne Yeğmen	Ö.Faruk Yıldızkaya	Sinan Mete
SEN ÇALIŞTIN EMEĞİNİ YEL ALDI	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Tez Köyü	Ali Bilge	Ayşe Yaşar	Ayşe Yaşar
SİĞRACIK'IN ÇAYIRI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
SIRA SIRA PİRİBEYLİ DAŞLARI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ŞU DERVEND'İN DAŞLARI	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Hanım Çildir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ŞU TEKNİĞE BAKIN ERENLER	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
TEYYAREYE BİNMIŞ GELİRİM DEYİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Fatma Baş/ İsmihan Sarıdaş/ Hanım Çildir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
TİLKİ GİRDİ KÜMESE	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
TOMOFİLİN DİREĞİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
TOPAK KIZIN AĞITI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Halis Erenoğlu	Banttın Aktarım	Emrah Kalın
TREN İSKELEDEN VERİR İSLİMİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
VARDIM SEYRAN ETTİM GABRİSTANI	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YAR GİDERKEN GURBET ELE	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YAYLANIZA VARDIM ÇİĞDEMLER AÇMIŞ	Afyonkarahisar/ Dinar	H. Rifat Aydemir	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YEDİ GARDAŞIDIK KAZADA ÜNLÜ	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YİNE DEĞMEZ SEVDİĞİMİ	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Karacalar Köyü	Âşık Yoksul Derviş	Şehribanu Kubat	Şehribanu Kubat
YOĞURT ÇALDIM GAZANA	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Fakı Edeer	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YOĞURT ÇALDIM GAZANA	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Pınar Hallaç	Ö. Faruk Yıldızkaya	Gökhan Ekim
YOĞURT KOYDUM YE DE GİT	Afyonkarahisar/ Emirdağ	Haydar Başkaya	Erdem Özdemir	Erdem Özdemir
YOLLARIN BOYUNDA BİTER ÜZERLİK	Afyonkarahisar/ Emirdağ	İsmail Kocabıyık	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YOLLARIN IRAK BANA	Afyonkarahisar/ Emirdağ/ Güneysaray	Fatma Baş/ İsmihan Sarıdaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BAHÇELERDE BÖĞRÜLCE	Afyonkarahisar/ İhsaniye/ Osmanköy	Habibe Aydın	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EY KARGALAR	Afyonkarahisar/ İhsaniye	Habibe Aydın	Servet Yaşar	Emrah Kalın
MİNARENİN ÂLEMİ	Afyonkarahisar/ İhsaniye	Fikret Güzeldemir	Hüseyin Yalıtırık/ Servet Yaşar	Emrah Kalın
AKŞAM OLUR GÜNEŞ VURUR	Afyonkarahisar/ İşçehisar	Nezahat Zeybek	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BAHÇENİN KARŞI KÖŞKÜ	Afyonkarahisar/ İşçehisar	Nezahat Zeybek	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ÇALDIĞIM KEMAN	Afyonkarahisar/ İşçehisar	Nezahat Zeybek	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ÇALKAN GARADENİZ ÇALKAN	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Asiye Sarı	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
ÇATTILAR GAZAN DAŞINI	Afyonkarahisar/	Asiye Sarı	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan

	İşçehisar/ Alanyurt Köyü			
DERİLİPTE HAKK CEMİNE GELENLER	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Ali Ekber Acar	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
DOLANI DOLANI YOLUN OLAYIM	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Asiye Sarı	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
EĞİLİR EĞİLİR KÖŞEDEN	Afyonkarahisar/ İşçehisar	Hatice Balaban	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EMİRDAĞI BULAMADIM YOLUNU	Afyonkarahisar/ İşçehisar	Hatice Balaban	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HAKK NASİP EYLESE	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Ali Ekber Acar	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
HARMAN YERİ YARILDI	Afyonkarahisar/ İşçehisar	Hatice Balaban	Servet Yaşar	Emrah Kalın
İPTİDADAN YOL SORARSAN	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Ali Ekber Acar	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
KEVSER IRMAĞI'NIN ULU BEKÇİSİ	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Ali Ekber Acar	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
MİHMAN OLDUK CEMİNİZE	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Ali Ekber Acar	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
MUHAMMED ALİ'Yİ CANDAN SEVENLER	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Ali Ekber Acar	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
YÜCE DAĞ BAŞINDA BİR GURU FİŞNE	Afyonkarahisar/ İşçehisar/ Alanyurt Köyü	Asiye Sarı	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
BEBEGİMİN BEŞİĞİ ŞAMDAN	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Şehri Vuruş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BİR EMİR GELDİ SABİR YÖRÜDÜ	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Selçik Köyü	Selma Nayır/ Lale Nayır	Servet Yaşar	Ferdi Cansız
DAMDA KÜREK KIRILDI	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Şehri Vuruş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
DEVEM YÜKSEK ATAMADIM URGANI	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Selçik Köyü	Selma Nayır/ Lale Nayır	Servet Yaşar	Ferdi Cansız
GAYFE YEMEN'DEN GELİR	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Şehri Vuruş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GÖRÜŞME YAYLASINDAN	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Selçik Köyü	Selma Nayır/ Lale Nayır	Servet Yaşar	Ferdi Cansız
HAKK TE'ALA CEBRAİL'E	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Selçik Köyü	Neriman Akça/ Hatice Şen	Servet Yaşar	Ferdi Cansız
HER SABAH HER SABAH EZAN OKUNUR	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Selçik Köyü	Neriman Akça/ Hatice Şen	Servet Yaşar	Ferdi Cansız
MERDİMANDAN İNERKEN	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Şehri Vuruş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
SABAHTAN YÖNÜMÜ HAKK'A DÖNDÜRDÜM	Afyonkarahisar/ Sandıklı/ Selçik Köyü	Neriman Akça/ Hatice Şen	Servet Yaşar	Ferdi Cansız
SARI ÇİĞDEM TEYYAREYE KOYMUŞ SALINI	Afyonkarahisar/ Sandıklı	Şehri Vuruş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
A TREN GARA TREN	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	Eşe Ayçakal	Servet Yaşar	Süleyman Arıkan
AKPINAR'A VARAYIM	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Düzağaç Kasabası	Emine Bayrak	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
BAĞA VARDIM BAKMAYA	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	Eşe Ayçakal	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
BAĞA VARDIM ÜZÜME	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	Eşe Ayçakal	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
BANA GÜL DİYORLAR GÜLEYİM	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Şehriban Akçan	Servet Yaşar	Cemal Özkızıltaş
BEN BU DEFİ ÇALAMAM	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Düzağaç Kasabası	Emine Erzincanlı	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
DAMA ÇIKTIM DAM AÇIK	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	Eşe Ayçakal	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
DERDİM ÇOKTUR HANGİSİNE YANAYIM	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Ali Seven	Servet Yaşar	Cemal Özkızıltaş
ENGİNEDELİR DELİ GÖNÜL ENGİNE	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	Eşe Ayçakal	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
GİDE GİDE GİTMEZ OLDU DİZLERİM	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Düzağaç Kasabası	Emine Bayrak	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
GİDİN BULUTLAR GİDİN	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	Mümine Kızılırmak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GİTTİ GELİRİM DİYE	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Düzağaç	Emine Bayrak/ Emine Erzincanlı	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz

	Kasabası			
GEYME DEDİM NİYE GEYDİN ALLARI	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Şehriban Akçan/ Şehriban Öncel	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
GÜZEL ŞAHTAN BİZE BİR DOLU GELDİ	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Süleyman Seven	Servet Yaşar	Cemal Özkızıtaş
HAKK MUHAMMED ALİ GELDİ	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Ali Seven	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
KÖROĞLU DEDIĞİN DAĞI DOLEŞİR	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Düzağaç Kasabası	Emine Bayrak/ Emine Erzincanlı	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
NE GÜZELCE MURADIMA ERERKEN	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Şehriban Akçan	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
OYNEN GIZLAR OYNEN	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Şehriban Akçan	Servet Yaşar	Yunus Ethem Alan
PIŒARA VARMADIN MI AY OĞLAN	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	İsmihan Karagöz/ Mümine Kızılırmak	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
ŞU DAĞLARIN ÇEŞMELERİ BURMALI	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Akçaşar Köyü	Şehriban Akçan	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
YÜCE DAĞ BAŞINDA KİRMAN BAŞLI	Afyonkarahisar/ Sinanpaşa/ Nuh Köyü	Eşe Ayçakal	Servet Yaşar	Ramazan Yılmaz
BASTIM İĞDENİN DALINA	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BERBER DÜKKÂNIN KİLİDİ	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
DAMDAN DAMA TOZ GEÇER	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EŞMELİ BUNAR EŞMELİ	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GELİN GETİRDİM	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GELİN GİZ TOPLANMIŞ BAĞLAR BOZUYOR	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GICILAR GAVAK GICILAR	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Deresenek	Hediye Dede	Servet Yaşar	Emrah Kalın
GICILAR GAVAK GICILAR	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
HORAZIMI GAÇIRDILAR	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KESEKLİ TARLA	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
KOSKOCA HERİFİN ALTINLARINI TAKINMAM	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
UZUN GAVAK GICIR GICIR GICILAR	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Deresenek	Hediye Dede	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YAĞMUR YAĞAR TIPIR TIPIR	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Deresenek	Hediye Dede	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YAYLALAR GÖSTERİN YÖRÜK GONMADIK	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Yakasenek	Bahriye Bayrak	Servet Yaşar	Emrah Kalın
YEŞİL HIYAR SOYULUR MU	Afyonkarahisar/ Sultandağı/ Deresenek	Arife Yakut	Servet Yaşar	Emrah Kalın
ALMALAR YOLLADIM	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
ARZU İLE KAMBER	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Fatma Şahin	Emrah Kalın	Emrah Kalın
BİLALİM	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
BUGÜN HAVA YAĞACAK MI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
ÇATTILAR GAZAN DAŞINI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik- Zehra Yavuz	Emrah Kalın	Emrah Kalın
DAM BAŞINA GAR MI YAĞMIŞ	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Fatma Şahin	Emrah Kalın	Emrah Kalın
DARI BUĞDAY CECİNİ	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
EŞEK OYUNU	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın

GICILARDA DAĞIN BAŞI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Fatma Şahin	Emrah Kalın	Emrah Kalın
GIZIM SANA GÜZEL DONLAR	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Fatma Şahin	Emrah Kalın	Emrah Kalın
GURU KÜTÜK YANMAYINAN	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
GUYUNUN ZENCİRİ	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
KİRPİ OYUNU	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
KÖROĞLU ÇEŞİTLEMESİ	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
MERDİVANDAN ÇIKTIM	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Zehra Yavuz	Emrah Kalın	Emrah Kalın
MUSTAFA'NIN AĞITI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Sultan Çelikkanat	Emrah Kalın	Emrah Kalın
SAMANLIKTA SARI SAMAN	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Zehra Yavuz	Emrah Kalın	Emrah Kalın
SARI ÇİĞDEM	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Zehra Yavuz-Şerife Can- Müslüm Fidan	Emrah Kalın	Emrah Kalın
TRENE BİNDİM DE	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Cemile Arıçelik	Emrah Kalın	Emrah Kalın
BEHEY TALİP	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Hamza Can	Emrah Kalın	Emrah Kalın
GEL BUGÜN SENİNLE	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Hamza Can	Emrah Kalın	Emrah Kalın
GELDİ CEBRAİL	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Hamza Can	Emrah Kalın	Emrah Kalın
HUZURU MÜRŞİDE	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Hamza Can	Emrah Kalın	Emrah Kalın
İMAM HÜSEYİN	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Hamza Can	Emrah Kalın	Emrah Kalın
KAYABELEN SEMAHI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen Köyü	Hamza Can	Hüseyin Yaltrırk/ Servet Yaşar	Emrah Kalın
ALİ'Yİ SEVEN GÖNÜLDE GÜMAN OLUR MU	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Nazmi Gülmez	Ali Çanak	Ali Çanak
ALLAH NURUNDAN YARATTI SENİ	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Nazmi Gülmez	Ali Çanak	Ali Çanak
ATLASAR DİYORLAR ENGİN OVALI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Atlıhisar	Hacer Arslantaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
BEN BURADAN GİDER OLDUM	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Fadime Çiçek/ Nazmi Gülmez/ Zeynep Yılmaz	Servet Yaşar	Kazım Kümekaya
ÇAMLİBEL'DEN ÇIKTIM YAYAN	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Turna Çiçek	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
ÇATTILAR GAZAN DAŞINI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Turna Çiçek	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
DELİ GÖNÜL ÇOK AÇILIP ŞAD OLMA	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Mustafa Çiçek	Servet Yaşar	Hanife Gülnaz
ENGİN ETTİN VAY DELİ GÖNÜL	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Atlıhisar	Hacer Arslantaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
EVLERİNİN ÖNÜ BULGUR DİBEĞİ	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Turna Çiçek	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
GÖNÜL NE GEZERSİN SEYRAN YERİNDE	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Tayyibe Akkaş	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
GÜLAĞACI GÜL AĞACI AÇILIR UCU	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Kayabelen	Hamza Çakır	Hüseyin Yaltrırk/ Servet Yaşar	Emrah Kalın
HER DERDE BİR KINALI DAŞIM VAR	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Fadime Çiçek/ Nazmi Gülmez/ Zeynep Yılmaz	Servet Yaşar	Kazım Kümekaya
KÖROĞLU'YUNAN EYVAZ YOLA DURMUŞLAR	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Turna Çiçek	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz
KURULDU MU KASABANIN PAZARI	Afyonkarahisar/ Şuhut	Kazım İşnaz	Osman Atilla	Ekrem Taşkınsel
MASUM CANLARI YAKTINIZ DÖNDÜLER KÜLE	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Nazmi Gülmez	Ali Çanak	Ali Çanak
MEŞELİ DAĞLAR MEŞELİ	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Atlıhisar	Hacer Arslantaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
OSMAN'IN BİNDİĞİ YALDIZDAN EĞER	Afyonkarahisar/ Şuhut	Mustafa Güvenen	Nazım Bursalıoğlu	H.Rıfat Aydemir
PEYGAMBERDEN GELİR SENİN SOYUN	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Nazmi Gülmez	Ali Çanak	Ali Çanak

PORTAKALI SOYUVERİN	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Atlıhisar	Hacer Arslantaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
SEYYAH PAZARINDA SATILIR TİFTİK	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Atlıhisar	Hacer Arslantaş	Servet Yaşar	Emrah Kalın
VAR MİCANIM ŞAH DEMENİN HATASI	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Fadime Çiçek/ Nazmi Gülmez/ Zeynep Yılmaz	Servet Yaşar	Kazım Kümekaya
YOL UĞRADI KERBELA'NIN ÇÖLÜNE	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Fadime Çiçek/ Nazmi Gülmez/ Zeynep Yılmaz	Servet Yaşar	Kazım Kümekaya
YÜCE DAĞ BAŞINDA BİNDİM GIR ATA	Afyonkarahisar/ Şuhut/ Tekke Köyü	Turna Çiçek	Hanife Gülnaz	Hanife Gülnaz

EK 3: Görüşme Yapılan Kaynak Kişilerin Listesi ve Fotoğrafları

Gerçekleştirilen bu alan araştırmasında yöreye ait bilgilerin sunumunu yapan kaynak kişilere; çalışmanın amacı, yöre kültürüne katkısı detaylıca anlatılmıştır. Görüşmeler esnasında video kamera, fotoğraf makinası ve ses kayıt cihazları kullanılacağı; resim ve sınırlı (adı, soyadı, doğum yeri, yaşı ve mesleği) kişisel bilgilerine araştırma kapsamında yer verileceği bildirilmiş, kendilerinin sözlü olarak onayları doğrultusunda çalışma gerçekleştirilmiştir.

Adı Soyadı: Cemile Arıçelik

Yaşı: 66

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Ev Hanımı

Görüşme Tarihi: 30.08.2019

Adı Soyadı: Fatma Şahin

Yaşı: 80

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Ev Hanımı

Görüşme Tarihi: 30.08.2019

Adı Soyadı: Hamza Can

Yaşı: 74

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Emekli

Görüşme Tarihi: 12. 09. 2019

Adı Soyadı: Huriye Yılmaz

Yaşı: 77

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Ev Hanımı

Görüşme Tarihi: 30. 08. 2019

Adı Soyadı: Müslüm Fidan

Yaşı: 45

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Özel Sektör

Görüşme Tarihi: 12. 09. 2019

Adı Soyadı: Sultan elikkanat

Yaşı: 63

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Ev Hanımı

Görüşme Tarihi: 30. 08. 2019

Adı Soyadı: Şerife Can

Yaşı: 77

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Ev Hanımı

Görüşme Tarihi: 11. 09. 2019

Adı Soyadı: Zehra Yavuz

Yaşı: 76

Doğum Yeri: Kayabelen

Mesleği: Ev Hanımı

Görüşme Tarihi: 30. 08. 2019

ÖZGEÇMİŞ

Emrah KALIN 8 Ocak 1987 yılında Eskişehir’ de doğdu. 1989 yılından bu yana Afyonkarahisar’ da yaşayan Kalın, İlköğretimini Afyonkarahisar Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu’nda tamamladı. Lise eğitimini ise Afyon Lisesi’nde tamamladı. 2018 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türk Halk Müziği Çalgı Eğitimi Ana Sanat Dalı Bölümünden mezun oldu ve aynı yıl “Bilim Uzmanlığı” eğitimine başladı. Lisans ve yüksek lisans döneminde pek çok konser de görev aldı. Afyonkarahisar Belediyesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi işbirliği ile hazırlanan Afyonkarahisar Kültür Ansiklopedisi araştırmalarında sayısız ilçe ve köyde halk müziği derleme faaliyetlerine katıldı. Yerel televizyonda geleneksel halk müziği üzerine programlar yaptı. 2018 yılında AKÜ Devlet Konservatuvarı THM bölümünde Yarı zamanlı Öğretim Elemanı olarak göreve başladı ve halen devam etmektedir. Derleme ve Notalama Teknikleri, Enstrüman, Meslek Çalgısı ve Temel Müzik Solfej-Teorisi derslerini yürütmektedir. Kalın’ın akademik çalışma /ilgi alanları halk bilimi araştırmaları ve görme engeli olan bireylerin akademik müzik eğitimi gibi konular üzerine yoğunlaşmaktadır.

